

การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

นางสาวทิพวรรณ วรรณภักดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF COMMUNITY NEEDS ON DESIRABLE CHARACTERISTICS OF
PRESCHOOLERS IN CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER
THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

Miss Tippawan Wannapukdee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Early Childhood Education
Department of Curriculum, Instruction, and Educational Technology
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2008
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

โดย

นางสาวทิพวรรณ วรรณภักดี

สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.อรชยา ตูลานันท์)

ทิพวรรณ วรณนัฏคดี : การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

(A STUDY OF COMMUNITY NEEDS ON DESIRABLE CHARACTERISTICS OF PRESCHOOLERS IN CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:

ผศ.ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ, 140 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 ด้าน ตัวอย่างประชากร คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 104 คน ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 104 คน ผู้ปกครอง จำนวน 236 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 456 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล พบว่า คนในชุมชนส่วนมากต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านวัฒนธรรม และประเพณี คือ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในแต่ละด้านสามารถลำดับตามความต้องการของชุมชนได้ดังนี้ 1) ด้านวัฒนธรรม และประเพณี คือ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ 2) ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม คือ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง 3) ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพทางกาย คือการมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ 4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน คือ การแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากรอง โดยการฟัง การมอง การถาม จับต้อง และลงมือกระทำ 5) ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ คือการเป็นคนที่มีความร่าเริงยิ้มแย้มและทักทายเมื่อพบเจอผู้ที่รู้จัก 6) ด้านการคิดและสติปัญญา คือ การเป็นคนช่างสังเกต และตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ 7) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือ การมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนได้ตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่

ภาควิชา หลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา ลายมือชื่อนิติ.....
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา 2551

498 36878 27 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORDS : DESIRABLE CHARACTERISTICS / PRESCHOOLERS /
COMMUNITY NEEDS

TIPPAWAN WANNAPUKDEE : A STUDY OF COMMUNITY NEEDS ON
DESIRABLE CHARACTERISTICS OF PRESCHOOLERS IN CHILD
DEVELOPMENT CENTERS UNDER THE LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION. ADVISOR : ASST. PROF. WORAWAN HEMCHAYART,
Ph.D., 140 pp.

The purpose of this research was to study the community needs for desirable characteristics of preschoolers in child development centers under the local administrative organization. The samples of this research were 104 child development center leaders, 104 caregivers, 236 parents, and 12 community leaders, a total of 456 persons. The research instruments were questionnaires and interviews.

The research results were as follows:

1. Characteristics of preschoolers: most people in the community expect preschoolers to have desirable cultural and tradition characteristics, respect for elders.

2. Characteristics of preschoolers can be categorized into: 1) Cultural and Tradition: respect for elders, 2) Living and Social Skills: able to do daily activity by their own, 3) Physical health and Physical Well - being: good physical health and be free from diseases, 4) Eagerness to Learn: express their curiosity, attentiveness by listening, watching, seeing, asking and performing, 5) Psychology and Emotional: cheerful and friendly, 6) Thinking and Intelligence: Be observant and inquiry, 7) Moral and Ethical behaviors: Be responsible and be kind to elderly.

Department : Curriculum, Instruction, and Educational Technology

Student's Signature

Field of Study : Early Childhood Education

Advisor's Signature

Academic Year : 2008

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ แนวทาง และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์และให้กำลังใจ ตลอดเวลาที่ผ่านมา ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจ และขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ร่วมพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ทุกท่าน และกราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท ดร.อัฉรา วงษ์เอก คุณวรวรรณศรี ปัญญาประชุม และดร.ณัฐสุภรณ์ หลาวทอง ที่กรุณาเสียสละเวลา และให้คำชี้แนะในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ ในการวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณา และให้คำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ขึ้น และขอกราบขอบพระคุณ ดร.อรชา ตูลานันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ความกรุณา และให้แนวทางอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ปกครอง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้นำชุมชน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ที่เป็นกำลังใจอย่างมาก และให้การสนับสนุน คอยช่วยเหลือเสมอมา ขอขอบคุณ คุณกิตติรัตน์ ปลื้มจิต และคุณพรชูลี ลังกา ที่ให้คำแนะนำ และคอยช่วยเหลือเสมอมา จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบขอบคุณเพื่อนๆ พี่สาววิชาการศึกษา ปฐมวัยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจมาโดยตลอด

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. สภาพสังคมปัจจุบัน.....	13
1.1 สภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป.....	13
1.2 ปัญหาสังคมไทยปัจจุบัน.....	14
1.3 นโยบายการพัฒนาประเทศ.....	16
2. เด็กวัยอนุบาล.....	18
2.1 ความหมายและความสำคัญของเด็กวัยอนุบาล.....	18
2.2 พัฒนาการด้านต่างๆและพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยอนุบาล.....	19
2.3 การเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล.....	27
2.4 หลักในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล.....	32
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล.....	43
3.1 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	43

บทที่	หน้า
3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล.....	44
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	51
4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	51
4.2 เกณฑ์มาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ.....	53
4.3 นโยบายและวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	54
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
5.1 งานวิจัยในประเทศ.....	61
5.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	64
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	66
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	66
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล.....	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป.....	80
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์.....	87
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	105
สรุปผลการวิจัย.....	106
อภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	115
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	115
รายการอ้างอิง.....	117

	หน้า
ภาคผนวก.....	122
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	123
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	125
ภาคผนวก ค รายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างประชากร.....	135
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	140

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จังหวัดที่เป็นประชากรและตัวอย่างประชากรจำแนกตามภาค.....	68
2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างประชากรจำแนกตามภาคและจังหวัด.....	69
3 ตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม.....	71
4 ตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์.....	73
5 ประชากรที่ใช้ทดลองเครื่องมือในการวิจัยจำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	75
6 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
7 จำนวนตัวอย่างประชากรและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	77
8 สถานที่ วัน เดือน ปี จำแนกตามการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์.....	78
9 จำนวนและค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	80
10 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ดูแลเด็กเล็กจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	82
11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	84
12 จำนวนและค่าร้อยละของผู้นำชุมชนจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	86
13 จำนวนและค่าร้อยละของตัวอย่างประชากรจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา.....	87
14 ค่าร้อยละของลำดับความต้องการของชุมชนจำแนกตามด้านวัฒนธรรมและ ประเพณี.....	90
15 ค่าร้อยละของลำดับความต้องการของชุมชนจำแนกตามด้านทักษะในการดำเนิน ชีวิตและทักษะทางสังคม.....	92
16 ค่าร้อยละของลำดับความต้องการของชุมชนจำแนกตามด้านสุขภาพกายและ สุขภาพะทางกาย.....	94
17 ค่าร้อยละของลำดับความต้องการของชุมชนจำแนกตามด้านการใ้รู้ใ้เรียน.....	96
18 ค่าร้อยละของลำดับความต้องการของชุมชนจำแนกตามด้านสุขภาพจิต และอารมณ์.....	98
19 ค่าร้อยละของลำดับความต้องการของชุมชนจำแนกตามด้านการคิด และสติปัญญา.....	100
20 ค่าร้อยละของลำดับความต้องการของชุมชนจำแนกตามด้านคุณธรรม และจริยธรรม.....	102

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงรูปแบบการจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รูปแบบที่ 1.....	52
2 แสดงรูปแบบการจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รูปแบบที่ 2.....	53
3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	67

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาจัดเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ดังนั้นการที่บุคคลได้รับการศึกษาหล่อหลอมตนเองให้เป็นบุคคลที่มีลักษณะที่ดี เพื่อให้ตนเองมีความพร้อมในการทำงาน การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาได้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2550) ประเทศไทยได้ดำเนินทิศทางของการพัฒนาประเทศโดยการเน้นที่การพัฒนาบุคคล การให้การศึกษากับคนในประเทศก็เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับคน การพัฒนาที่สมดุล ทั้งตัวคน สังคมอันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน

ประเทศไทยได้พัฒนาประเทศสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม เพราะต้องเปิดประเทศทำการค้าการลงทุน ผู้คนหันหน้าเข้าหางานทำในภาคอุตสาหกรรมและในเมืองใหญ่ เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่ง และมั่นคง ส่งผลให้ค่านิยมดั้งเดิมของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไปต่างคนต่างอยู่ ผู้คนต่างแข่งขันเพื่อความอยู่รอด และยอมเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547) วิถีชีวิตของคนไทยได้เปลี่ยนไปจากวิถีชีวิตที่ดั้งเดิมอย่างรวดเร็ว จากวิถีชีวิตที่เรียบง่าย หน้าที่และสิทธิของบุคคลมีความแตกต่าง และบางครั้งเหลือมล้ำอยู่บ้าง สังคมไทยยังมีความเปลี่ยนแปลงที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความเร็วของข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนภาวะการบริโภคนิยม ได้ทำให้คนในสังคมไทยซึ่งเริ่มหลุดลอยจากรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว ตกเป็นทาสของความยั่วยุให้เกิดความอยาก มุ่งเอาเปรียบแข่งขันกันทางวัตถุ ผู้คนเกาะกลุ่มกันทำงานร่วมกัน แต่ไม่มีน้ำใจให้กัน สังคมไทยบางส่วนยังมีลักษณะเป็นสังคมอวิชชา หลงนับถือเงินและอำนาจ ชีวิตคนไทยห่างไกลจากธรรมชาติและกลับพึ่งพา เทคโนโลยีกันมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตคนไทยเกิดขึ้นรวดเร็วทั้งภายในตัวบุคคล และสังคมโดยรวม จากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ทำให้ผู้คนที่ดำรงอยู่ในสังคมในปัจจุบันต่างมีความต้องการกันมากขึ้น ทั้งอำนาจ เงินทอง ข้าวของต่างๆ จนทำให้คนเกิดการเบียดเบียนผู้อื่นอย่างไม่รู้ตัว เกิดอาชญากรรม เกิดการทำร้ายผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ ผู้คนขาดการมีสำนึกที่ดี ขาดคุณธรรมที่ควรจะมีติดตัวกันตั้งแต่ยังเยาว์วัยและควรจะได้รับพัฒนาให้เป็นนิสัยที่ดีอย่างต่อเนื่องกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่

สังคมในอนาคตและสังคมทุกวันนี้ เป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, 2550) ที่มีการเรียนรู้ ความรู้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมสภาพการณ์ เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ ตามกระแสแห่งโลก และสร้างความตระหนักให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา ให้เห็นถึงความสำคัญที่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทย ให้เป็นผู้มีขอบเขตในการทำงานของตน (พงศ์ชิต ชิตพงศ์ , 2550) ในสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะสังคมเมือง ได้มีการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมขึ้นเป็นจำนวนมาก การประพฤติตามบรรทัดฐานอย่างหนึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งกับบรรทัดฐานอีกอย่างหนึ่ง เช่นนี้ เป็นเหตุให้ประชาชนประสบความยุ่งยาก และเกิดความตึงเครียดอารมณ์ได้ ผลสุดท้ายคือความไม่สงบ และความไม่ปรองดองกลมเกลียวกัน

เด็กเป็นสมาชิกในสังคมซึ่งควรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆและได้รับการปลูกฝังให้เรียนรู้แบบแผนต่างๆ ทางสังคม ตลอดจนค่านิยมที่เหมาะสม วัฒนธรรมที่ดีงาม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ของชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมของชุมชนมีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งแบบแผนในการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตขึ้นเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของชุมชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและสถาบันต่างๆในชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก การส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้น (พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), 2545) ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมและพัฒนาที่ถูกต้อง เหมาะสมกับพัฒนาการและความต้องการของเด็ก จะหล่อหลอมให้เด็กมีคุณลักษณะที่ดี และเหมาะสมกับความต้องการที่เป็นอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบัน และอนาคตที่เด็กต้องเผชิญ

เด็กปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงวัยที่เป็นรากฐานของการศึกษา ปัจจุบันพบว่าโดยภาพรวมเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มพัฒนาการล่าช้า ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมทั้งจากครอบครัวและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการเด็ก (กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551) การปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีนั้นเราควรเริ่มปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่ยังเล็ก โดยFreud (1949, อ้างถึงใน เยาวพา เตชะคุปต์, 2542) ได้อธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลไว้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นจนกลายเป็นบุคลิกภาพที่ถาวรในที่สุด โดยเฉพาะช่วงเวลาสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพนั้นจะอยู่ในระยะแรกเกิดถึง 5 ปีซึ่งเรียกกระยะนี้ว่า ระยะวิกฤต (Crisis period) แนวคิด จุง ที่เชื่อว่าระยะแรกของชีวิตหรือที่เรียกว่า พลังงานแห่งชีวิตนั้น (Libido) เป็นแรงกระตุ้นให้เด็กประกอบกิจกรรมต่างๆ ให้ชีวิตรอด ส่วนแนวคิดของPiaget นั้น

อธิบายว่าพัฒนาการทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และสติปัญญาของบุคคลสำหรับเด็กปฐมวัยยังน้อย แต่เด็กจะเริ่มแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้บ้าง สำหรับเด็กอายุ 2 - 7 ปี เด็กจะมีความสามารถทางความคิดและความเข้าใจมากขึ้นกว่าเดิม รู้จักแก้ปัญหา มีความเข้าใจเรื่องการเกี่ยวพัน การใช้เหตุผล จากการรับรู้เป็นแม่บท

การปลูกฝังให้เด็กมีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์เขาจะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิต มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเป็นบุคคลที่สังคมให้การยอมรับ บุคลิกภาพของเด็กจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพในผู้ใหญ่(สุพันธ์ดี ไวยรูป, 2549) ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ยากเพราะเด็กได้ซึมซับประสบการณ์ต่างๆและสั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน สั่งสมเป็นนิสัยส่วนบุคคล เด็กคืออนาคตของชาติ เด็กจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการมีการเรียนรู้อย่างถูกต้องเพื่อที่จะได้มีสุขภาพที่แข็งแรง มีจิตใจที่มั่นคง มีอารมณ์ที่ร่าเริงแจ่มใส สติปัญญาเฉลียวฉลาด และมีการปรับตัวที่ดีในสังคม แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก (2535) ได้สรุปลักษณะเด็กในสังคมไทยที่พึงปรารถนาในสังคมอนาคต ควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2. มีบุคลิกภาพดี มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใส
3. มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ใฝ่เรียนรู้ ต่อเนื่องตลอดชีวิต
4. มีความยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีเหตุผล กล้าต่อสู้เพื่อความถูกต้อง มีความละเอียดต่อการทำชั่ว และมีน้ำใจเมตตากรุณาต่อกัน
5. มีสุนทรียภาพ ชาบซึ่งในความงามของมรดกและวัฒนธรรมของชาติรวมทั้งรู้จักการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
6. รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำและหน้าที่ การงานของตน มีวินัยในตนเอง เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบของสังคม มีความยึดมั่นในความรักชาติ และจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

เด็กปฐมวัยนั้น ถือเป็นช่วงชีวิตที่สำคัญในการพัฒนา จึงควรที่จะเร่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เต็มตามศักยภาพในการเรียนรู้ สอดคล้องกับการเรียนรู้และสภาพสังคมในปัจจุบันและอนาคตที่เด็กจะต้องดำรงชีวิตอยู่ต่อไป

หลังจากการปฏิรูปการศึกษา มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ประกาศใช้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในทุกระดับ ทั้งในส่วนของการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลการจัดการศึกษา โดยกฎหมายได้บัญญัติให้การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ประการหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการ โดยยึดหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแม่บท หลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการที่จำเป็นของชุมชนในพื้นที่ นโยบายการจัดการศึกษาของท้องถิ่นจึงเน้นความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความจำเป็นของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อัจฉรา วงศ์เอย, 2550)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้บริการดูแลพัฒนาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กเล็กอายุระหว่าง 3-5 ปี (สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น, 2549) เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง หรือรับการถ่ายโอนจากส่วนราชการเดิม กรมศาสนา กรมพัฒนาชุมชน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้การศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามกฎหมายจัดตั้งเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล โดยจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ จึงต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อเป็นการขยายบริการแก่ชุมชนด้านการพัฒนาเด็กเล็ก นอกเหนือจากการให้เด็กเข้ารับการพัฒนาความพร้อมทุกด้าน และมีประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเรียนในระดับที่สูงขึ้นสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้เล็งเห็นถึงปัญหาและความสำคัญ ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น, 2544) โดยยึดหลักการว่าเด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและจะเป็นผู้สืบทอดความเป็นชาติในอนาคต ดังนั้น เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทารุณกรรม เด็กที่ถูกใช้แรงงานอย่างผิดกฎหมาย จึงสมควรที่จะได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น คือ

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจได้รับการดูแลที่ถูกต้องลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสมกับวัย
2. เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของเด็ก อย่างถูกต้องเหมาะสม ตามหลักวิชาการ และขยายการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและชุมชน
3. เพื่อกระตุ้นชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพความพร้อมก่อนเข้าเรียนของเด็ก ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานการพัฒนาเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกวิธี
4. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และประชาชนได้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้
5. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้รับความเสมอภาคในด้านการศึกษา

ท่ามกลางบริบทสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาประเทศต้องเริ่มจากการพัฒนาตัวบุคคลให้มีคุณภาพ แต่อย่างไรก็ตามการที่คนจะมีคุณภาพได้นั้นก็ต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่วัยอนุบาล เพราะเด็กในวัยนี้ถือเป็นช่วงวัยที่สำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีให้เด็ก เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการ และมีการเรียนรู้รวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กไปจนโต และจากการทบทวนงานวิจัยพบว่ามืองค์ความรู้ในด้านคุณลักษณะของเด็กวัยอนุบาลที่พึงประสงค์ จากแนวคิดของหน่วยงาน นักวิชาการ และองค์กรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาล แต่ในด้านองค์ความรู้ที่มาจากความต้องการของชุมชนนั้นพบว่ายังไม่มีการศึกษา ดังนั้นการที่เราทราบว่าชุมชนมีความต้องการเห็นเด็กที่อยู่ในชุมชนมีคุณลักษณะอย่างไรที่สอดคล้องกับบริบทในชุมชนอย่างแท้จริง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลที่เหมาะสมกับชุมชนนั้นโดยเฉพาะ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กวัยอนุบาลที่มีคุณภาพเท่าทันกับสภาพสังคมในปัจจุบันและในอนาคต โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดของชุมชนเอง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดการศึกษางานวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพทางกาย ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม ด้านการคิดและสติปัญญา ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านวัฒนธรรมและประเพณี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้าน สังคมและเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพะทาง กาย ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม ด้านการคิดและ สติปัญญา ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านวัฒนธรรมและประเพณี

ขอบเขตการวิจัย

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัย อนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งศึกษา 7 ด้าน ได้แก่
 - 1) ด้านสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย 2) ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ 3) ด้านทักษะในการดำเนิน ชีวิตและทักษะทางสังคม 4) ด้านการคิดและสติปัญญา 5) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน 6) ด้านคุณธรรมและ จริยธรรม 7) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และ ผู้นำชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนซึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่ในเขตบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขต อำเภอเมือง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้อำนวยการ หรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดู หรือจัดการเรียนการสอนแก่เด็กเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ คู่กันเคยกับเด็ก รู้จักเด็กเป็นอย่างดี โดยทำหน้าที่อยู่ในศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ หรือบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือมี บุตรหลาน ที่ใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้นำชุมชน หมายถึง ประธาน รองประธาน เลขาฯ การ คณะกรรมการสถานศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือ ผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในชุมชนที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่

ความต้องการของชุมชน หมายถึง ความปรารถนา หรือความมุ่งหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของกลุ่มบุคคลทั้ง หัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน มีความพยายามในการทำอะไรร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ติดต่อสื่อสารกัน และให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล หมายถึง คุณสมบัติที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กวัย 3- 5 ปี เพื่อให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีความพร้อมในทุกด้าน สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างรู้เท่าทันเหตุการณ์อย่างปลอดภัยและมีความสุข แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและสังคม ด้านการคิดและสติปัญญา ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านวัฒนธรรมและประเพณี

ด้านสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย หมายถึง การเคลื่อนไหวและการทรงตัวของร่างกายอย่างคล่องแคล่วและสมดุล การใช้มือกระทำการสิ่งต่างๆได้อย่างสัมพันธ์สอดคล้อง การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การมีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การดูแลความสะอาดร่างกายของตนเองเป็นนิสัย การดูแลสุขภาพของตนเองด้วยการนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ การรู้จักระมัดระวังตนเอง และรักษาความปลอดภัยในการทำกิจกรรมต่างๆ

ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ หมายถึง ความร่าเริง ยิ้มแย้ม และการรู้จักทักทายเมื่อพบเจอผู้ที่รู้จัก การแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ การไม่เอาแต่ใจตัวเอง การเป็นมิตรกับบุคคลและสิ่งต่างๆรอบตัว การพึงพอใจชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเอง และผู้อื่น การสนใจชื่นชมและมีความสุขกับการทำงานศิลปะ เพลง ดนตรี และการเคลื่อนไหว การมีความเชื่อมั่นในตนเองขณะทำกิจกรรมต่างๆ การมีความสุขในการทำกิจกรรมต่างๆ

ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม หมายถึง การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์แปลกใหม่ การบอกหรือสื่อความต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การปฏิบัติตามคำสั่งและข้อตกลง การเสนอตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเองสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และผู้ตามได้ การฟัง และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การเล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ

ด้านการคิดและสติปัญญา หมายถึง การช่างสังเกต และตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ การพูดจาเป็นเหตุเป็นผลสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การมีความสามารถในการเปรียบเทียบ จำแนก และการลำดับเหตุการณ์ การมีความสามารถในการอ่าน เขียน ได้เหมาะสมกับวัย การมีความรู้ภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่นๆ การมีความพยายามในการหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง การเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆมาใช้ในการชีวิตประจำวันการใช้เทคโนโลยีอย่างง่ายได้เหมาะสมกับวัย

ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การแสดงพฤติกรรมอยากรู้อยากลอง โดยการฟังการมอง การถาม จับต้องและลงมือกระทำ การมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การกระตือรือร้นในการเรียนรู้

ด้านคุณธรรม และจริยธรรม หมายถึง การไม่หยิ่งของ ของคนอื่นมาใช้ก่อนได้รับอนุญาต การมีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ การไม่รังแกเพื่อน สัตว์ หรือคนที่อ่อนแอกว่า การรู้จักการรอคอย ตามลำดับก่อนหลัง การใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้หมดก่อน จึงจะใช้ของอันใหม่ การแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นอย่างเต็มใจ การรู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ และครู ทำงานตามความสามารถของตน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ด้านวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การใช้ภาษาไทยและภาษาถิ่นได้ถูกกาลเทศะและตามสถานการณ์ การซาบซึ้ง และมีส่วนร่วมในประเพณีท้องถิ่น การมีกิจกรรมมารยาทเรียบร้อย การรักและเคารพต่อธรรมชาติ การชื่นชมและสนุกสนานกับการละเล่นท้องถิ่นการสนใจและเรียนรู้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น การดูแลและรักษาสมบัติของสาธารณะ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็กอายุระหว่าง 3 – 5 ปี สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองทั่วประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ศึกษาแนวคิด และทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล จากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ประชากรและตัวอย่างประชากร

2.1 ประชากร ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองจำนวน 1, 686 ศูนย์ จาก 75 จังหวัด

2.2 ตัวอย่างประชากร ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 104 คน ผู้ดูแลเด็กจำนวน 104 คน ผู้ปกครองเด็กจำนวน 236 คน และผู้นำชุมชนจำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 456 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ประเภท คือ

3.1 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลเป็นแบบเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย

3.2 แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคลที่กำหนดเป็นประเด็นคำถามไว้

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ศึกษารายละเอียดและข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาเด็ก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนทั้งในและต่างประเทศ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ในด้านสุขภาพกายและสุขภาพทางกาย ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์

ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและสังคม ด้านการคิดและสติปัญญา ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านคุณธรรม และจริยธรรม และด้านวัฒนธรรมและประเพณี

4.3 ศึกษาการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในด้านเทคนิค วิธีการ และรูปแบบ หลังจากนั้นจึงกำหนดโครงสร้างตามกรอบแนวคิดในการวิจัย สร้างแบบสอบถามหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง และแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน

4.4 นำเครื่องมือที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง และความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.5 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากร และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง และความเหมาะสมของการใช้ภาษา

4.6 นำเครื่องมือมาปรับปรุงและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยส่งจดหมายขอความร่วมมือ จากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเด็ก และส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์มายังผู้วิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบจดหมายอนุมัติ และซองเปล่าติดแสตมป์ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับทางไปรษณีย์

5.2 ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัยถึงหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้นำชุมชน และผู้ปกครองเด็ก พร้อมกับกำหนดช่วงเวลาในการเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ศูนย์ละ 2 วัน

5.3 ผู้วิจัยเข้าไปทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูล จากนั้นอธิบายถึงวัตถุประสงค์และวิธีรายงานผลการวิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่า จะไม่มีการระบุชื่อของผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล และข้อมูลที่ได้จะนำมาประมวลเป็นภาพรวม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกผ่อนคลายในการสัมภาษณ์

5.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลตามแนวคำถาม โดยใช้การจดบันทึกแบบสั้นลงในแบบสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องอัดเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อความต่อเนื่องในการสัมภาษณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล

6.1 นำข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถาม มาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละโดยนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

6.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปรวบรวม เรียบเรียงแยกคำตอบต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบความเรียง

ประโยชน์ที่ได้รับ

เป็นแนวทางในการนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลไปใช้เป็นหลักในการจัดประสบการณ์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมเด็กให้มีลักษณะที่พึงประสงค์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น” ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอ เป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพสังคมปัจจุบัน

- 1.1 สภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป
- 1.2 ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน
- 1.3 นโยบายการพัฒนาประเทศ

ตอนที่ 2 เด็กวัยอนุบาล

- 2.1 ความหมายและความสำคัญของเด็กวัยอนุบาล
- 2.2 พัฒนาการด้านต่างๆและพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยอนุบาล
- 2.3 การเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล
- 2.4 หลักในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

ตอนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

- 3.1 ความหมายและความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

ตอนที่ 4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

- 4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4.2 เกณฑ์มาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ
- 4.3 นโยบายและวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยในประเทศ
- 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 สภาพสังคมปัจจุบัน

1.1 สภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป

ธีระ ชัยยุทธธรรมรงค์ (2545) ได้กล่าวถึงสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปว่า ปัจจุบันสังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร ได้เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากมีการแข่งขันสูงทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ ความสับสนในการเลือกรับใช้ค่านิยม ขาดจิตสำนึกที่ดี ขาดการควบคุมตนเอง รวมทั้งขาดจิตสำนึกในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ทำให้เด็กต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความคับข้องใจ ชัดแย้งใจ และวิตกกังวลหากปล่อยไว้จะก่อปัญหารุนแรงต่อไป

สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) กล่าวถึงสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ว่าวิถีชีวิตคนไทยในช่วงสามทศวรรษนี้ได้เปลี่ยนไปจากวิถีชีวิตดั้งเดิมอย่างรวดเร็ว จากวิถีชีวิตที่เรียบง่ายในครอบครัวขยายอบอุ่นด้วยเครือญาติ ท่ามกลางธรรมชาติที่สะอาด เอื้อต่อการทำมาหากินในสังคมเกษตรกรรม วิถีชีวิตที่มีกรอบของถิ่นฐานที่อยู่ อาชีพ และสถานะทางสังคมที่ชัดเจน ชีวิตผูกพันอยู่กับวัฒนธรรมความคิดความเชื่อ ศาสนา ที่ทำให้บทบาท หน้าที่ และสิทธิของแต่ละบุคคลมีความแตกต่าง และบางครั้งเหลื่อมล้ำอยู่บ้าง แต่ก็เป็นที่ยอมรับสืบต่อกันมา ความคาดหวังของชีวิตคนไทยส่วนใหญ่แต่เดิมจึงหวังเพียงให้ชีวิตอยู่ร่มเย็นเป็นสุข พอกินพอใช้ไปจนแก่เฒ่า ศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเกณฑ์สำคัญที่จะต้องตัดสินความเป็นคนดี และความถูกต้อง บุคคลจะได้รับการยกย่องนับถือ ต่อเมื่อได้แสดงความสามารถเป็นที่ประจักษ์และเป็นที่พึงของชุมชนชีวิตและสังคมคุณธรรมดังกล่าวนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยอิทธิพลของการสื่อสารคมนาคม การทำลายซึ่มลึกทางวัฒนธรรม ระบบการปกครอง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ระบบเศรษฐกิจ และการเมือง ความเจริญทางเทคโนโลยี ทำให้โลกไร้พรมแดน คนทั้งหลายใกล้ชิดกันมากขึ้นแต่กลับมีความรู้สึกห่างเหิน มีข้อมูลข่าวสารมากมายท่วมทับแต่ดูเหมือนเกิดความไม่รู้ คนไม่เข้าใจกันและความขัดแย้งมีมากขึ้นในทุกหมู่ชน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) กล่าวถึงสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปว่า ประเทศไทยได้พัฒนาประเทศสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม เพราะต้องเปิดประเทศทำการค้าการลงทุน ผู้คนหันหน้าเข้าหางานทำในภาคอุตสาหกรรมและในเมืองใหญ่ เพื่อให้ได้มาซึ่งความร่ำรวย ส่งผลให้ค่านิยมดั้งเดิมของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไปต่างคนต่างอยู่ ผู้คนต่างแข่งขันเพื่อความอยู่รอดและยอมเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตนเองวิถีชีวิตของคนไทยได้เปลี่ยนไปจากวิถีชีวิตที่ดั้งเดิมอย่างรวดเร็ว จากวิถีชีวิตที่เรียบง่าย หน้าที่ และสิทธิของบุคคลมีความแตกต่าง และ

บางครั้งเหลื่อมล้ำอยู่บ้าง สังคมไทยยังมีความเปลี่ยนแปลงที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความเร็วของข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนภาวะ การบริโภคนิยม ได้ ทำให้คนในสังคมไทยซึ่งเริ่มหลุดลอยจากรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว ตกเป็นทาสของความยั่วยุให้เกิดความอยาก มุ่งเอาเปรียบแข่งขันกันทางวัตถุ ผู้คนเกาะกลุ่มกัน ทำงานร่วมกัน แต่ไม่มีน้ำใจให้กัน สังคมไทยบางส่วนยังมีลักษณะเป็นสังคมอวิชชา หลงนับถือเงินและอำนาจ ชีวิตคนไทยห่างไกลจากธรรมชาติและกลับพึ่งพา เทคโนโลยีกันมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตคนไทยเกิดขึ้นรวดเร็วทั้งภายในตัวบุคคล และสังคมโดยรวม

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2550) ได้กล่าวถึงลักษณะสังคมไทยในปัจจุบันว่า ในยุคปัจจุบันสังคมไทยและสังคมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งการสื่อสารและเทคโนโลยีต่างๆ เป็นยุคของระบบเศรษฐกิจฐานความรู้มาเป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการผลักดันให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปข้างต้นสรุปได้ว่า สภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม เปิดการค้าการลงทุนอย่างเสรี ทำให้ประเทศมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การสื่อสาร เทคโนโลยี รวมทั้งการดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้คนด้วย

1.2 ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบัน

สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) กล่าวว่า สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้คนในสังคมไทยซึ่งเริ่มหลุดลอยจากรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว ตกเป็นทาสของการยั่วยุให้เกิดความอยาก มุ่งเอาเปรียบแข่งขันกันทางวัตถุ กลายเป็นสังคมการตลาด มุ่งขายแต่ไม่มุ่งผลิต สังคมไทยเริ่มกลายเป็นสังคมเทียม หรือสังคมเสมือน (Virtual Society) กล่าวคือ เป็นฝูงชนที่ว้าเหว่ คนเกาะกลุ่มกัน ทำงานร่วมกันแต่ไม่มีน้ำใจให้กัน สังคมไทยบางส่วนยังคงมีลักษณะเป็นสังคมอวิชชา หลงนับถือเงินและอำนาจ ชีวิตคนไทยห่างไกลจากธรรมชาติและกลับพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตคนไทยเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งภายในตัวบุคคล และสังคมโดยรวม

สมพงษ์ จิตระดับ (2546) ได้กล่าวไว้ว่า จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเกิดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน การดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยเกือบ 30 ปีเศษ เป็นในเชิงวัตถุนิยม บริโภคของแพง นิยมสินค้าต่างประเทศ ต่อมาในระยะ 7 – 8 ปีที่ผ่านมาความรุนแรงขึ้นในเรื่องยาเสพติด เพศเสรี ทำตามอย่างวัยรุ่นตะวันตก ความรุนแรง สื่อกลามกอนาจาร วีซีดี ซีดี ไร่ราคาถูกลง ซื้อขายง่ายแทบทุกแห่ง รวมถึงเด็กได้รับคุณค่าความรักความใกล้ชิดมีราคามากน้อย

ตามสิ่งของที่พ่อแม่ซื้อให้ ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับของเล่น เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือการ์ตูน ฎีปุ๋นและอื่นๆ

สนิท สมัครการ และสุพรรณิ ไชยอำพร (2547) กล่าวว่าประเด็นปัญหาสังคมที่สำคัญมี ดังนี้

1. เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ ค่านิยมและสังคม คนไทยประพฤติปฏิบัติตน แสดงถึงความเสื่อมทางจิตใจอย่างเห็นได้ชัดเจนหลายประการ เช่น นิยมวัตถุ นิยมความหรูหรา ฟุ่มเฟือย ยกย่องคนรวย โดยไม่คำนึงถึงว่าจะร่ำรวยมาได้โดยวิธีใด เกิดการแข่งขันเอาวดเอาเปรียบ ไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม การเบียดเบียนเอาวดเอาเปรียบนั้นนอกจากจะเบียดเบียนกันเองแล้ว ยังเบียดเบียนรุกรานธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ที่ดิน ป่าไม้ แม่น้ำ สภาพธรรมชาติ ถูกรุกราน ยึดครอง ถูกทำลาย และสภาพเสื่อมโทรมทางสังคม อันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากปัญหายาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์และปัญหาอื่น ๆ รวมถึงการละเลยด้านศาสนา และประเพณีเป็นต้น

2. ปัญหาอื่น ๆ ที่สืบเนื่องจากความเสื่อมทางด้านจิตใจและค่านิยม คือ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างมากและอย่างรวดเร็ว คนไทยส่วนใหญ่พื้นฐาน การศึกษายังน้อย ปรับตัวไม่ทันเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่ประเทศไทยโดยเฉพาะเรื่องข้อมูล ข่าวสาร และเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์

3. วิฤตการณ์ของการศึกษา หมายถึง การศึกษาของไทยอัน เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของสังคมไทยกลายเป็นตัวปัญหาเสียเอง เช่นการเรียนแบบท่องจำเนื้อหาไม่ทันต่อ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ปัญหาการแก่งแย่งแข่งขัน ปัญหาระบบการศึกษา การบริหาร การกระจายโอกาสการศึกษา

4. สภาพปัญหาของเยาวชน ปัญหาเรื่องบุหรี เหล้า การพนัน การกินเหล้า สูบ บุหรี เล่นการพนัน เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่สร้างขึ้นมาทำขึ้นมา และผู้ใหญ่ก็ปฏิบัติกันอยู่แล้ว เยาวชนเห็น ตัวอย่างก็กิน สูบและเสพเหมือนผู้ใหญ่ ปัญหาของเยาวชนเกิดจากความอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง ปัญหาการขาดการอบรมกล่อมเกลามาความใกล้ชิดสนิทสนม ทั้งจากครอบครัวเช่น พ่อ แม่ไม่มีเวลาให้ลูก ไม่เคยใกล้ชิดลูก ไม่เคยแนะนำกล่อมเกลารหรือเป็นตัวอย่างที่ดี เหล่านี้ล้วนเป็น พื้นฐานของการขาดความสัมพันธ์สืบเนื่องกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการสืบทอดความคิด ความเชื่อ ประเพณี แนวปฏิบัติต่อตนเองและสังคม การขาดทั้งสองเรื่องดังกล่าวทำให้เยาวชน สร้างปัญหาให้ตัวเองและสังคม เพราะเยาวชนเป็นวัยที่กำลังเฝ้าหาแบบอย่างจากผู้ใหญ่และจาก สังคม

สภาพปัญหาสังคมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นส่งผลต่อคนในสังคมคือ ขาดคุณธรรม และจริยธรรม หลงลืมนวัตกรรมไทยที่ดีงาม หลงบริโภควัตถุนิยม การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ระบบการศึกษาไม่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ปัญหาวัยรุ่นและเยาวชนเลียนแบบสิ่งไม่ดี และมีค่านิยมที่ผิดๆ

1.3 นโยบายการพัฒนาประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้นำเสนอข้อมูลไว้ การพัฒนาประเทศให้สามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จำเป็นต้องสร้างความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่างๆ ภายในประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้นต้องเสริมสร้างระบบ โครงสร้าง กลไก และกระบวนการบริหารพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย โดยบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและทุกระดับในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ลดบทบาทอำนาจของราชการในส่วนกลางและเพิ่มบทบาท มอบอำนาจและกระจายอำนาจการตัดสินใจ การดำเนินการ และกระจายการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ราชการส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และชุมชน ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและการปฏิรูปธุรกิจเอกชนให้เข้มแข็ง สุจริต โปร่งใส และเร่งปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อสร้างสมดุลในการจัดสรรและกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้ทั่วถึงเป็นธรรม โดยต้องดำเนินการรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงควบคู่ไปด้วย อันจะสนับสนุนให้การบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง นำไปสู่สันติสุขและความยั่งยืน วิสัยทัศน์ประเทศไทย มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุขเศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี เพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”ภายใต้ได้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ดังนี้

1. พัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม มุ่งปรับ

โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ บนพื้นฐานการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระดับการออมที่พอเพียง มีการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ และการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และโลจิสติกส์ พลังงาน กฎกติกาก และกลไกสนับสนุนการแข่งขันและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

3. ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐาน

ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นธรรม และมีการสร้างสรรคคุณค่า สนับสนุนให้ชุมชนมีองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อคุ้มครองฐานทรัพยากร คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร ปรับแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาผลประโยชน์ของชาติจากข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

4. พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจสังคม และการใช้ทรัพยากร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ได้บัญญัติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการทัศน์การพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจให้ลุล่วง และสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ขณะเดียวกันมุ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 สรุปได้ว่า ประสบความสำเร็จที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของ

ประเทศ และการลดลงของปัญหายาเสพติด แต่เศรษฐกิจไทยยังไม่เข้มแข็งและอ่อนไหวต่อความผันผวนของปัจจัยภายนอก ขณะที่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความโปร่งใสในการบริหารจัดการของภาครัฐ ที่ยังต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่องในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 -2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อความที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า นโยบายการพัฒนาประเทศมุ่งพัฒนาสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข มีคุณธรรม มีความรอบรู้และรู้เท่าทันโลก จึงหันมาเน้นพัฒนาที่ตัวบุคคลให้สมดุลกับสภาพสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงให้เป็นบุคคลที่มีความรู้เท่าทันสถานการณ์ รอบรู้และปรับตัวให้สามารถชีวิตให้อยู่อย่างมีความสุข

ตอนที่ 2 เด็กวัยอนุบาล

2.1 ความหมายและความสำคัญของเด็กวัยอนุบาล

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กวัยนี้ไว้ดังนี้

Comenius (1670 อ้างถึงใน หรรษา นิลวิเชียร, 2535) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เขาเชื่อว่าเด็กอนุบาลเป็นวัยที่ง่ายต่อการปั้น เด็กๆควรได้เรียนโดยการกระทำและเรียนโดยการเล่น การศึกษาเป็นกระบวนการที่เริ่มตั้งแต่แรกเกิดไปจนตลอดชีวิต

Bloom (1964 อ้างถึงใน สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537) ได้รายงานผลการวิจัยของเขาในหนังสือ Stability and Change in Human Characteristics หนังสือเล่มนี้ได้ทำให้นักการศึกษาหลายๆท่าน ที่มีข้อสงสัยในเรื่องพัฒนาการของเด็กในระยะเริ่มแรก มีความเชื่อมั่นและความเข้าใจว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงขวบปีแรกจะพัฒนาร้อยละ 20 เมื่ออายุ 4 ขวบจะพัฒนาด้านสติปัญญาถึงร้อยละ 50 และจากช่วงอายุ 4 - 8 ขวบ จะพัฒนาเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 30 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสติปัญญาของมนุษย์มากกว่า 3 ใน 4 จะได้รับการพัฒนาในวัยเด็ก บลูมยังพบอีกด้วยว่าสิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญที่จะทำให้พัฒนาการของบุคคลชะงักหรือเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งแสดงว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในระยะ 6 ปีแรกของชีวิตมากกว่าในระยะอื่นๆ

Freud (1949 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2541) นักจิตวิเคราะห์ได้ชี้ให้เห็นว่าวัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ คือ ระยะเวลา 6 ปีแรกของคนเรา ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับในตอนต้นๆ ของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนเราตลอดจนถึงวาระสุดท้าย เขาเชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดูในระยะปฐมวัยนั้นมีผลการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต

Erikson (1967 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2541) เน้นความสำคัญของวัยเด็กว่าเป็นวัยที่เรียนรู้สิ่งแวดล้อม ถ้าสิ่งแวดล้อมแปลกใหม่ น่าตื่นเต้นสนใจ และให้ความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดี เพราะมีความสุข ถ้าเด็กประสบแต่สิ่งไม่พึงพอใจ คับแค้น เด็กจะขาดความสุข มองโลกในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

Novick (1996 อ้างถึงใน อรพรรณ บุตรกัตัญญ, 2544) กล่าวว่าเด็กวัยอนุบาลเป็นวัยที่มีความสำคัญในการสร้างพื้นฐานของชีวิตที่ดีในอนาคต งานวิจัยในสาขาต่างๆ เช่น จิตวิทยา พัฒนาการ มานุษยวิทยาทางวัฒนธรรม การศึกษาปฐมวัยและงานวิจัยพื้นฐานทางสมองต่างๆ ทำให้เกิดการขยายองค์ความรู้ที่ก้าวหน้ามากขึ้นเกี่ยวกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ที่ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก

สรุปได้ว่า เด็กวัยอนุบาลเป็นช่วงเวลาที่มีสำคัญอย่างยิ่งของชีวิต เพราะเป็นช่วงเวลาพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาการพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้จะเป็นการวางรากฐานทางด้านต่างๆ ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี และจะส่งผลต่อเด็กในอนาคตด้วย

2.2 พัฒนาการด้านต่าง ๆ และพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยอนุบาล

2.2.1 พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

พรณี ช. เจนจิต (2541) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของเด็กวัยอนุบาล อายุ 2 – 6 ปี คือ อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเป็นของตัวเอง อยากรู้อยากช่วยเหลือตัวเอง ชอบปฏิเสธ และหัวดีคือ ไม่สู้จะตามใจใครง่าย ๆ วัยนี้จึงได้สมญาว่า “วัยช่างปฏิเสธ” (Negativistic Period) วัยนี้เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพมากที่สุด เป็นระยะที่เด็กรู้จักพึ่งตนเองได้บ้าง และต่อมาค่อยๆ เพิ่มพูนการพึ่งตนเองได้มากขึ้น เมื่อเด็กเจริญเติบโตได้ 5 ขวบจะเริ่มแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของตนด้วยการพูดคุยกับพ่อแม่ เริ่มแสดงให้เห็นแนวของความเฉลียวฉลาด ซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคนต่อไป และเด็กวัยนี้จะมีความซุกซนมาก เนื่องมาจากว่าเด็กรู้สึกว่าจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้างแล้ว เด็กจะแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาเป็นการกระทำ แม้ว่าในบางครั้งความคิดของเด็กจะไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ตามระยะนี้จึงจัดเป็นระยะหัวเลี้ยว

หัวข้อของความฝันและความเป็นจริงอีกด้วย ทั้งนี้สามารถแบ่งพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลที่มีลักษณะสำคัญได้ดังนี้

1. ลักษณะทางร่างกาย (Physical Characteristics)

1.1 เด็กวัยนี้คล่องแคล่วว่องไว สามารถควบคุมร่างกายได้เองและสนุกสนานกับกิจกรรมต่างๆ ของตนเอง ครูควรจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กมีโอกาสวิ่งปีนป่าย และกระโดดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของครู ถ้าเราติดตามดูเด็กวัยนี้ จะพบว่าเด็กแต่ละคนจะมีการเล่นแปลกๆ แตกต่างกันไป และน่าตื่นเต้นอยู่เสมอ

1.2 เนื่องจากเด็กวัยอนุบาลมักจะซุกซนอยู่เสมอ จึงต้องการเวลาพักผ่อนด้วย แต่ตัวเขามักไม่ยอมหยุดเอง โรงเรียนอนุบาลจึงควรจัดตารางเวลาให้เด็กได้พักผ่อน และครูควรเตรียมตัวให้พร้อมถ้าเกิดการสนุกสนานและตื่นเต้นจนเด็กไม่ยอมนอน

1.3 กล้ามเนื้อของเด็กวัยนี้เจริญเร็วมาก จนเด็กไม่สามารถควบคุมมือและนิ้วได้ ฉะนั้นเด็กในวัยนี้จะงุ่มง่ามและทำกิจกรรมบางอย่างที่ใช้นิ้วและมือไม่ค่อยสะดวก เช่น การผูกเชือกกรองเท้า หรือติดกระดุมเสื้อ เป็นต้น กิจกรรมที่จัดให้เด็กวัยนี้ จึงควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ต้องการความประณีต เช่น การทากาวติดกระดาษ แต่ควรจัดให้เล่น ดินสอเทียน การป้ายสีด้วยแปรงใหญ่ๆ เป็นต้น

1.4 มือและตาของเด็กอนุบาลยังไม่สัมพันธ์กัน และยังเพ่งมองวัตถุเล็กๆ ไม่ได้ ฉะนั้นควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่จะให้เด็กวัยนี้จ้องมองสิ่งของเล็กๆ

1.5 กระดูก กะโหลกศีรษะของเด็กวัยนี้ยังอ่อน ฉะนั้น ต้องระมัดระวังการตีศีรษะกันในระหว่างการเล่น ถ้าครูเห็นว่ามีการเล่นตีศีรษะเกิดขึ้น ต้องเตือนให้เด็กทั้งห้องทราบถึงอันตรายในเรื่องนี้พร้อมด้วยเหตุผล

1.6 รูปร่างของเด็กชายวัยนี้โตกว่าเด็กหญิง แต่เด็กหญิงก็มีพัฒนาการในด้านอื่นๆ มากกว่า โดยเฉพาะทักษะในด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย (Motor skills) เด็กหญิงมีพัฒนาการเร็วกว่าเด็กชาย ฉะนั้นเด็กชายจะงุ่มง่ามมากกว่าเด็กหญิงในการใช้สิ่งของเล็กๆ ครูควรหลีกเลี่ยงการแข่งขันในเรื่องเหล่านี้ระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง

1.7 ความถนัดในการใช้มือจะเริ่มในวัยนี้เป็นส่วนมาก เด็กประมาณ 90% จะถนัดขวา แต่ถ้าพบว่าเด็กถนัดซ้ายก็ไม่ควรพยายามบังคับให้เด็กฝึกฝนหรือเปลี่ยนมือ จริงอยู่การถนัดขวาสะดวกกว่า แต่ก็ไม่ใช่สิ่งสำคัญ การบังคับให้เด็กเปลี่ยนมือจากซ้ายไปขวานั้น อาจจะทำให้เด็กรู้สึกวุ่นวาย ผิดปกติ หงุดหงิด อารมณ์เสีย และอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการปรับตัวด้านอื่นได้ เช่น การติดอ่าง เป็นต้น

2. ลักษณะทางสังคม (Social Characteristics)

2.1 เด็กวัยนี้ส่วนมากมีเพื่อนสนิทเพียง 1 - 2 คน แต่มีมิตรภาพของเด็กวัยนี้ อาจเปลี่ยนแปลงได้เร็วมาก เด็กอนุบาลมักมีสังคมที่ไม่แน่นอนและเล่นกับเพื่อนส่วนใหญ่ในห้องด้วยความเต็มใจ มักจะมีเพื่อนสนิทเป็นเพศเดียวกัน มิตรภาพระหว่างเด็กหญิงเด็กชายจะพัฒนาขึ้น เด็กบางคนอาจไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ หรือไม่มีความมั่นใจที่จะติดต่อกับเพื่อน ๆ หรือบางทีเด็กอาจจะชอบอยู่คนเดียว หรือชอบที่จะเป็นผู้สังเกตการณ์มากกว่าที่จะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม ครูควรให้ความช่วยเหลือ เมื่อรู้สึกว่เด็กอยากรู้จักเพื่อน ๆ

2.2 กลุ่มเพื่อนเล่นมักเป็นกลุ่มเล็กๆ ไม่ค่อยเป็นระเบียบและเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ ครูไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเล่นของเด็กให้มากนัก ตัวเด็กจะเปลี่ยนการเล่นอย่างฉับพลัน เพราะการที่ผู้ใหญ่ยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากเกินไป จะเป็นการทำลายพฤติกรรมสร้างสรรค์ของเด็ก ซ้ำยังก่อให้เกิดพฤติกรรมทางทำลาย

2.3 เด็กๆ มักจะทะเลาะกันบ่อยๆ แต่เป็นช่วงระยะสั้นๆ และเด็กๆ มักจะลืมง่าย เมื่อเด็กหลายๆคนมาอยู่รวมกันในที่จำกัด และมีของเล่นจำนวนจำกัด เรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือ การแย่งชิงของเล่นเหล่านั้น ถ้าทำได้ควรจะปล่อยให้เด็กจัดการเรื่องนี้ให้เรียบร้อยเอง เรา จะเข้าไปเกี่ยวข้องเมื่อการทะเลาะนั้นรุนแรงเกินไปเท่านั้น โดยจะต้องพยายามแยกคู่ปรับออกจากกัน และแนะนำให้ไปเล่นอย่างอื่น แทนที่จะบังคับให้เลิกทะเลาะกัน

2.4 เด็กวัยอนุบาลจะสนุกสนานกับการเล่นละคร เรื่องที่เล่นอาจจะเกิดขึ้นเองหรือเลียนแบบรายการโทรทัศน์ ฉะนั้นครูจึงควรให้การสนับสนุนโดยกระตุ้นให้เด็กแสดง เรื่องที่เขาพอใจ

2.5 เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจคล้ายกัน และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศอย่างชัดเจน ฉะนั้น ครูจึงไม่ควรอารมณ์เสียถ้าพบว่าเด็กชายบางคนชอบเล่นตุ๊กตา และเด็กหญิงบางคนชอบเล่นปืน หรือเล่นแบบเด็กผู้ชาย

3. ลักษณะทางอารมณ์ (Emotional Characteristics)

3.1 เด็กวัยอนุบาลมักจะแสดงอารมณ์อย่างอิสระและเปิดเผย และมีอารมณ์โกรธบ่อยๆ นักจิตวิทยาบางคนกล่าวว่า บุคคลบางคนปกปิดอารมณ์ของตน หรือระงับอารมณ์ที่ควรแสดงความรู้สึกออกได้ แต่สำหรับเด็กวัยนี้ ควรจะให้แสดงอารมณ์ได้อย่างเปิดเผย หรืออย่างน้อยก็มีขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น เพื่อที่เด็กจะได้ยอมรับและรับรู้อารมณ์ของตนเอง ครูอนุบาลบางคนกระตุ้นให้เด็กวิเคราะห์พฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เป็นที่ยอมรับ เช่น อาจถามเด็กๆว่า “ทำไมหนูจึงคิดที่จะใช้ไม้ตีเพื่อน” เด็กมักจะโกรธง่ายเมื่อเวลาเหนื่อย หิว หรือ

ผู้ใหญ่เข้าแทรกแซงมากเกินไป เราควรจะเอาสภาพการณ์เหล่านี้มาพิจารณาและหาทางบรรเทา อารมณ์โมโหโทโสต่างๆ ให้น้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม เด็กที่เริ่มไปโรงเรียนแล้ว ควรจะได้เรียนรู้การ ควบคุมอารมณ์ของตนเองด้วย

3.2 เด็กในวัยนี้เมื่อมีโอกาสพบเหตุการณ์แปลกใหม่ อาจจะมีอารมณ์ ก้าว หงุดหงิด รำคาญ ได้ง่าย ถ้าท่านพยายามให้เด็กสะกดกลั้นอารมณ์ แม้เพียงบางส่วนอาจ ก่อให้เกิดปัญหาได้ในชีวิตช่วงต่อไป ในรูปแบบของโรคกลัวเฉพาะอย่าง หรือ ความวิตก ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะล้อเลียนเด็กซึ่งแสดงอารมณ์ก้าว บังคับอยู่ในสถานการณ์ที่เขา กลัว หรือไม่เอาใจใส่อารมณ์กลัวของเด็ก วิธีการที่ดีที่สุดคือ แสดงให้เด็กรู้ว่าเรายอมรับอารมณ์ กลัวของเขา และเมื่อเขาไปโรงเรียนเขาจะเริ่มรู้สึกดีขึ้น

3.3 ความอิจฉาริษยาระหว่างเพื่อนๆ ในชั้น เป็นของธรรมดาสำหรับเด็ก ในวัยนี้ เด็กจะรักครูและแสวงหาการยอมรับจากครูมาก ฉะนั้นเมื่อมีเด็กถึง 30 คน และครูเพียงคน เดียว ความอิจฉาริษยาจึงเป็นเรื่องหนีไม่พ้น วิธีที่ดี ครูควรจะแสดงความยุติธรรมโดยเอาใจใส่เด็ก ทุกคน ให้ทั่วถึงเท่าที่จะทำได้ เมื่อจะยกย่องใครเป็นพิเศษก็เรียกไปบอกเป็นการส่วนตัว ถ้าเด็ก คนใดเป็นที่ยอมรับของกลุ่มมากเกินไป ก็เป็นธรรมดาที่เด็กคนอื่นจะไม่พอใจ นอกจากนี้ เด็ก อนุบาลควรจะได้เรียนรู้การยับยั้งอารมณ์ก้าวร้าวของตนเองด้วย

4. ลักษณะทางสติปัญญา (Cognitive Characteristics)

4.1 เด็กวัยนี้จะมีความสามารถในการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี ส่วนมาก ชอบออกมากพูดหน้าชั้น หรือต่อหน้ากลุ่มเพื่อน การจัด “Sharing time” จะทำให้เด็กได้มีโอกาสพูด แต่ก็ต้องฝึกเขาให้เป็นผู้ฟังที่ดีด้วย ครูควรจัดให้มีการหมุนเวียนกันออกมากพูด เพื่อเป็นการแบ่ง โอกาสให้กับผู้ที่พูดมากที่สุด กับผู้ที่เงียบที่สุดให้มีโอกาสพูดเท่าๆกัน

4.2 การสร้างจินตนาการและการแต่งเรื่องขึ้น เป็นสิ่งที่พบมากที่สุด ใน เด็กวัยนี้ ครูควรจะเสริมสร้างให้กับนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาศัยบทละคร นิทาน เรื่องเล่า และภาพวาดต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามเด็กบางคนอาจจะมีจินตนาการมากเกินไปจนไม่ สามารถชี้ข้อแตกต่างว่าอะไรคือ เรื่องจริง และอะไรคือเรื่องที่แต่งขึ้นให้คนเชื่อ ซึ่งสามารถนำไปสู่ ปัญหาการปรับตัวได้

4.3 เด็กวัยนี้มักใช้ภาษาพูดซึ่งเป็นของตนเอง การที่ครูหรือพ่อแม่ พยายามจะแก้ภาษาพูดของเด็กเป็นสิ่งที่ยากลำบาก

4.4 ครูสามารถช่วยสร้างให้เด็กในวัยนี้เป็นผู้มีความสามารถได้ ด้วย วิธีการตามที่ Ainsworth และ Witting (1972) และ White และ Watts (1973) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

- 1) ให้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กบ่อยๆ และในรูปแบบที่ต่างกัน
 - 2) ให้ความสนใจกับสิ่งที่เด็กพูดหรือสิ่งที่เด็กทำ
 - 3) เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ และมีประสบการณ์กับสิ่งต่างๆ
 - 4) อนุญาต และกระตุ้นให้เด็กทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง
 - 5) กระตุ้นให้เด็กประสบความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ
 - 6) มีความคงเส้นคงวาในการจำกัดขอบเขตการกระทำของเด็ก
- ให้เด็กรู้ว่ามิอะไรบ้างที่ทำได้ อธิบายเหตุผลให้เด็กเข้าใจ ฟังคำขอของเด็ก ถ้าเด็กคิดว่าเข้มงวดไป และให้เหตุผลเพิ่มเติมถ้าคิดว่าจะยังคงจำกัดขอบเขตเช่นเดิม
- 7) แสดงให้เด็กเห็นว่าชื่นชมและยกย่องความสำเร็จของเด็ก
 - 8) หาทางสื่อให้เด็กรู้ถึงความรักโดยวิธีที่จริงใจและอบอุ่น

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2546) ระบุคุณลักษณะพัฒนาการของเด็กอายุ 3 – 5 ปี ว่าเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ซึ่งคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก มีดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย

อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้ เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น

อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้ เดิน ขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น

อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง ขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ

อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่พอใจ และได้รับคำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์ เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมขึ้นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เป็นต้น

3. พัฒนาการด้านสังคม

อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้รู้จักรอคอย เป็นต้น

อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน - หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้ เป็นต้น

อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา

อายุ 3 ปี ได้แก่ สำหรับสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้ สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่าง ๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ เป็นต้น

อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องใช้คำถาม “ทำไม” เป็นต้น

อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ - สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ - เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งเป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20 เป็นต้น

จากลักษณะพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กวัยอนุบาลข้างต้น สรุปได้ว่า พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย เด็กวัยนี้มีการเจริญเติบโตทางด้านกล้ามเนื้อใหญ่ เล็กอย่างรวดเร็ว ด้านสังคม เด็กวัยนี้มีความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นอน เด็กบางคนอาจเข้ากับเพื่อนไม่ได้ และมักมีเพื่อนเป็นเพศเดียวกัน ด้านอารมณ์ เด็กวัยนี้มักมีอารมณ์อิสระและเปิดเผย มีอารมณ์โกรธได้ง่าย มีความอิจฉาริษยาระหว่างเพื่อน ด้านสติปัญญา เด็กวัยนี้จะมีความสามารถทางด้าน

การใช้ภาษาได้อย่างดี มีความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ จะเห็นว่าเด็กวัยนี้มีพัฒนาการด้านต่างๆเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีให้กับเด็กตั้งแต่ยังเล็ก ซึ่งจะส่งผลต่อบุคลิกลักษณะของเด็ก เพราะการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีนั้นอาศัยความต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นและใช้เวลาในการพัฒนาจนกลายเป็นลักษณะที่ดีถาวรติดตัวไปจนโต

2.2.2 พัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก

รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2549) กล่าวถึงพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กว่า พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development) ของเด็กเปลี่ยนไปตามอายุของเด็ก อารมณ์ที่เป็นแกนกลางของเด็กหรืออารมณ์หลักๆ (core emotions) ของเด็กก็คือ ความสุข (joy) โกรธ (anger) เศร้า เสียใจ (sadness) กลัว (fear) ส่วนอารมณ์อื่นๆ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือคล้ายคลึงกับอารมณ์หลัก (corresponding clusters) ก็จัดรวมกันเข้าเป็นหมู่เดียวกับอารมณ์หลักทั้ง 4 ได้แก่

1. ความสุขของเด็ก มีอารมณ์ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันกับความสุข คือ ความพอใจ ภูมิใจ ปลื้มใจเบิกบานใจ เป็นต้น เป็นพวก positive emotions
2. ความโกรธของเด็ก มีอารมณ์ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันกับความโกรธ คือ อิจฉา ริษยา ดูถูก ดื้อ ผิดหวัง
3. ความเศร้าของเด็ก มีอารมณ์อยู่ในกลุ่มเดียวกันกับความเศร้า คือ ความกระวนกระวายใจ ในการพลาจจาก
4. ความกลัวของเด็ก มีอารมณ์อยู่ในกลุ่มเดียวกันกับความเศร้า คือ ความเขินอาย ละอายใจ เป็นต้น อารมณ์หลัก 3 อย่างหลัง คือความโกรธ ความเศร้า ความกลัว

พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก เน้นการเกิดอารมณ์ หรือการแสดงออกของความรู้สึกทางจิตใจของเด็กในลักษณะต่างๆ เมื่อเด็กเจริญวัยในระดับอายุต่างๆ กัน การแสดงออกของอารมณ์อาจแสดงออกทางหน้าตาหรือสีหน้า เช่น การแสดงอารมณ์ โกรธ เกลียด เศร้า หรือ รัก เป็นต้น การเกิดอารมณ์อาจแสดงออกทางหน้าตา ท่าทาง การพูด การเปล่งเสียง หรือการเขียนก็ได้ระดับของการแสดงออกทางอารมณ์นั้นขึ้นอยู่กับสติ พื้นฐานของอารมณ์หรือนิสัย (Temperament) และระดับพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น พัฒนาการทางสังคม ทางสติปัญญา เป็นต้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2537) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิต เป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) หมายถึง วุฒิภาวะทางอารมณ์เป็นสิ่งที่คนในสังคมปัจจุบันให้ความสนใจอย่างมาก พ่อแม่ในยุคปัจจุบันจึงมักจะปรารถนาให้ลูกของตนมี EQ

ที่สูงและคาดหวังว่าลูกจะเติบโตเป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความเป็นผู้ใหญ่อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในมิติต่าง ๆ ในอนาคต

วนิดา ขาวมงคล (2546) กล่าวว่า ระดับอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ เป็นวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองเป็นความสามารถในการเข้าใจและยอมรับในผู้อื่นที่มีความรู้สึกนึกคิดมีความต้องการเช่นเดียวกับตน เป็นความสามารถในการรู้ (จัก) ตนเองและรู้ผู้อื่น นับเป็นทักษะชีวิตในด้านจิตพิสัยหรือเจตคติที่จำเป็นมากในการดำเนินชีวิตที่จะทำให้เกิดความเก่งและความดี ที่ก่อให้เกิดความสุขทั้งตนเองและผู้อื่น มนุษย์ทุกคนจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาความฉลาดอารมณ์ให้เป็นพื้นฐานที่ดีในชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก เพราะปัจจุบันบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้เป็นอย่างดีนั้นมิใช่มีแต่เพียงความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient) เท่านั้น แต่จะต้องมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient)

ความฉลาดทางอารมณ์จัดเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงานและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งจำเป็นที่เด็กจะต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะประโยชน์ที่มนุษย์จะได้รับจากการพัฒนาระดับอารมณ์นี้จะส่งผลต่อชีวิตอย่างมาก ประโยชน์ที่จะได้รับจากระดับอารมณ์ในด้านที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิต

Weston & Weston (1996, อ้างถึงในรัฐดาว พิศาลพงศ์, 2549) กล่าวว่าลักษณะของเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ หรือ EQ สูงมีดังนี้

- 1) ใจกว้าง รักอิสระและฟังเสียงข้างมาก
- 2) มีความรัก เมตตา กรุณา สงสาร เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ในความเดือดร้อนของผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy)
- 3) มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบ
- 4) มีนิสัยร่าเริง สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี
- 5) เป็นคนที่เปิดเผย ซื่อตรง และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
- 6) มีทักษะในการพูด สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกของตน
- 7) มีความประพฤติดี
- 8) เป็นคนฉลาดและมีความรู้ดี
- 9) การมีสติ รู้จักตนเองและมีความพยายามพัฒนาตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข

10) รู้จักแก้ไขความเครียด ความขัดแย้งโดยสันติวิธีและสงบสุข (Conflict solving/stress management)

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า พัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ อารมณ์หลักของเด็ก ประกอบด้วย อารมณ์สุข โกรธ เศร้า เสียใจ และกลัว ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก คือ เด็กมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น และสามารถประพฤตินให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคม

2.3 การเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

2.3.1 พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

บุษบง ตันติวงศ์ (2537 อ้างถึงใน สุภัทรา คงเรือง, 2549) แนวคิดจากทฤษฎีพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ในการมองการเรียนรู้ในแง่กายและจิตพื้นฐานของการมองการเรียนรู้กับพัฒนาการซึ่งมีความหมายที่แยกแยะออกจากกันได้ยาก การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับไม่ใช่ผลจากวุฒิภาวะทางกาย และพัฒนาการหมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของพฤติกรรมที่ดำเนินไปอยู่ตลอดเวลาอย่างมีทิศทาง วุฒิภาวะและประสบการณ์เป็นปัจจัยสำคัญของพัฒนาการและการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ประมาณได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆดังนี้

1) วุฒิภาวะนิยม (Maturationist – nativist view) กลุ่มแนวคิดนี้เชื่อว่า พัฒนาการกับการเรียนรู้ไม่สัมพันธ์ พัฒนาการเกิดก่อนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการภายนอกที่ไม่เกี่ยวกับพัฒนาการ ลำดับขั้นตอนของพัฒนาการกำหนดโดยวุฒิภาวะ ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้มีลักษณะที่กำหนดรูปแบบไว้แล้วตามธรรมชาติ

2) กลุ่มแนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behavioral – environment view) พัฒนาการกับการเรียนรู้สัมพันธ์กันและเกิดขึ้นพร้อมๆกัน ไป พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองตามสัญชาตญาณให้เป็นการตอบสนองที่ควบคุมด้วยจิตสำนึก การเรียนรู้คือการสะสมประมวลพฤติกรรมที่ซับซ้อนกว่าเดิม หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแทนพฤติกรรมตามสัญชาตญาณ ลำดับขั้นตอนของพัฒนาการของเด็กมีขั้นสูงสุดเทียบเท่าพัฒนาการของผู้ใหญ่ ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้เป็นการเลียนแบบซึ่งเกิดจากการเสริมแรงและการลงโทษ

3) กลุ่มแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยม (Comprehensive – interaction view) กลุ่มแนวคิดนี้เชื่อว่าพัฒนาการสัมพันธ์กับการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญแก่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกายและจิต วุฒิภาวะและกระบวนการเรียนรู้กระตุ้นให้พัฒนาการก้าวหน้าต่อไป พัฒนาการเกิดจากกระบวนการวุฒิภาวะและกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อกัน ลำดับขั้นตอนการของพัฒนาการเป็นไปตามลักษณะและโครงสร้างพัฒนาการระบุไว้ในทฤษฎี

บุษบง ตันติวงศ์(2544) กล่าวว่าเด็กอายุแรกเกิดถึง 7 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้จากการเลียนแบบ ซึ่งการเลียนแบบนี้ มิใช่เป็นการเลียนแบบอย่างผิวเผินเพียงแต่ท่าทางหรือคำพูด แต่เป็นการเลียนแบบลึกถึงไปถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด สิ่งที่ได้ก่เลียนแบบไปในช่วงนั้นจะฝังลึกไปในเด็กและจะหล่อหลอมทั้งกายและจิตวิญญาณ การเรียนรู้ของเด็กเป็นการเรียนรู้ผ่านจิตได้สำนึก เพราะฉะนั้นสิ่งที่เด็กเรียนรู้จะส่งผลต่อสุขภาพ กิริยาท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด โดยไม่รู้ตัว และจะฝังแน่นไปจนโต การจัดการศึกษาเพื่อเด็กจึงต้องคัดเลือกแต่สิ่งที่ดีงามให้แก่เด็ก และปกป้องเด็กจากสิ่งที่จะทำลายความบริสุทธิ์ไว้แต่เพียงสา และความดีงามที่ติดตัวเด็กมา

Steiner (1975 อ้างถึงใน ธนวรรณ วิศรุตตานันท์, 2545) การเรียนรู้ของเด็กในระยะต้นเป็นการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก เด็กเรียนรู้จากการซึมซับจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเลียนแบบจึงเป็นสิ่งเดียวที่เด็กทำเพื่อพัฒนาตนเองการเลียนแบบของเด็กเป็นการเรียนรู้ที่มีพลังมหาศาล นอกจากการกระทำภายนอก ที่เขาได้เห็นผู้ใหญ่รอบตัวปฏิบัติ ซึ่งต่อมาจะกลายเป็นงานของเด็กในการเล่นแล้ว คุณภาพภายในการกระทำต่างๆ ในมิติด้านความหมาย อารมณ์ ก็ถ่ายทอดไปสู่ใจของเด็กอย่างตรงไปตรงมาเช่นเดียวกัน เด็กๆ สามารถรับรู้ถึงความสำคัญต่อความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างสรรพสิ่งของชีวิต เมื่อผู้ใหญ่ได้ถ่ายทอดความสำคัญนั้นออกมาเป็นการปฏิบัติในวิถีชีวิต ก่อนรับประทานอาหารเรามองเห็นความเกี่ยวเนื่องจากธรรมชาติทั้งหมดในจานข้าวใบน้อย ครูทำการขอบคุณอาหาร ไม่ใช่เพราะเป็นพิธีกรรมแต่ในการขอบคุณนี้เปี่ยมไปด้วยความสำคัญกับทุกถ้อยคำที่เปล่งความหมายออกมา ด้วยจิตสำนึกนั้นอยู่ในตัวครู การกราบไหว้พระพุทธรูป สิ่งบูชาด้วยใจน้อมรำลึกถึงพระคุณอันประเสริฐที่ชี้ทางแก่มวลมนุษย์ เป็นการกราบที่น้อมทั้งกายและใจไว้ด้วยกัน จึงเป็นการกราบที่เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความรู้สึกภายในผ่านเป็นการกระทำทั้งทางกายภายนอก หากแต่คุณค่าล้ำลึกที่เด็กน้อมรับเข้าไปไว้ในใจเป็นความรู้สึกนอบน้อมบูชาจากภายในตัวครู

ทิตนา แคมมณีและคณะ (2535) ได้สังเคราะห์หลักการทั่วไปเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1) ปฐมวัยเป็นช่วงวิกฤติของชีวิตมนุษย์ (Critical period) เป็นระยะที่ระบบต่างๆ ของร่างกายมีการก่อตัวและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆ ที่

เด็กได้รับในช่วงนี้ จะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กไปจนตลอดชีวิต การได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมในวัยนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการวางรากฐานชีวิตของเด็ก

2) การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก มีลักษณะต่อเนื่องเป็นขั้นบันได ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะ และความพร้อม พัฒนาการเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์ทั้งทางกายและใจและส่งผลกระทบต่อกันและกัน การส่งเสริมพัฒนาการเด็กจึงต้องส่งเสริมพร้อมๆ กันไปทุกด้านอย่างครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจบุคลิกภาพ และสังคม

3) พัฒนาการของเด็กทุกคนเป็นไปตามลำดับขั้นแห่งพัฒนาการเหมือนๆ กัน แต่อาจพัฒนาเร็วช้าต่างกันตามความพร้อมและลักษณะเฉพาะของแต่ละคน และเมื่อเด็กวัยสูงขึ้น พัฒนาการก็จะสูงขึ้นตามวัย การเข้าใจพัฒนาการเด็กจะช่วยให้ผู้เลี้ยงดูเด็กปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย และการตรวจสอบพัฒนาการเด็กกับตารางพัฒนาการของเด็กปกติจะช่วยให้ทราบลักษณะพัฒนาการของเด็กหากผิดปกติต้องรีบแก้ไข

4) เด็กที่ได้รับการสนองความต้องการทุกด้านจะมีพัฒนาการสมวัยมีการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับสูงขึ้น และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพสมบูรณ์และจิตใจแจ่มใสมั่นคง การอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงต้องสนองความต้องการของเด็กอย่างครบถ้วนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ

5) ปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญยิ่งเพราะพัฒนาการหลายอย่างกำลังจะเริ่มตั้งขึ้น คนและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมีอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบต่อพัฒนาการของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงต้องเน้นให้เด็กมีประสบการณ์ที่ทำให้เกิดพัฒนาการซึ่งเริ่มต้นและเป็นลักษณะเด่นของวัยนี้

6) ปฐมวัยเป็นวัยวิกฤติของชีวิต ประสบการณ์ที่รุนแรงทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ จะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กไปตลอดชีวิต การดูแลเอาใจใส่ไม่让孩子ได้รับความกระทบกระเทือนใจที่รุนแรงจะช่วยป้องกันไม่ให้เด็กเปิดปัญหาที่จะแก้ไขได้ยาก

7) ความรัก ความบริสุทธิ์ใจ และความสัมพันธ์ที่อบอุ่นระหว่างเด็กกับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหลัก เป็นปัจจัยสำคัญในการเจริญเติบโตของเด็ก โรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรมีบรรยากาศของความรัก ความบริสุทธิ์ใจและความอบอุ่น

8) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งไม่ใช่เฉพาะในห้องเรียน เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิต จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กจึงต้องเน้นให้เด็กมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง และมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มาก

9) เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติในชีวิตประจำวัน และจากการสอนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ลักษณะที่แตกต่างกันของประสบการณ์ในชีวิตจริงก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กจึงต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายไม่น้อยกว่าในชีวิตประจำวัน

10) คนเราควรมีความรู้ทั้งที่ผ่านทางการรับรู้และประสาทสัมผัสและที่สร้างสรรค์ขึ้นเองภายในตัว การให้เด็กได้เล่นสิ่งของจากธรรมชาติและเล่นท่ามกลางธรรมชาติจะช่วยให้เด็กหัดเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งมีคุณค่าและค้นคว้าสร้างสรรค์จากธรรมชาติ

ข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง จากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก จะต้องจัดให้เด็กได้มีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง และมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวให้มาก ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ดังนั้นการที่เด็กจะมีลักษณะที่ดีได้นั้นก็มาจากการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วย

2.3.2 พัฒนาการทางสมองกับการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์ (2549) ได้กล่าวถึง สมองกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สมองของเด็กพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 2 – 3 ปีแรก สมองของเด็กแรกคลอดจะหนักประมาณ 300 – 500 กรัม มีเซลล์สมองอยู่ประมาณแสนล้านเซลล์ สมองของเด็ก 3 ปี จะมีขนาดเกือบเท่าสมองของผู้ใหญ่ คือมีน้ำหนักร้อยละ 80 ของสมองผู้ใหญ่ สมองของคนปกติทุกคนจะสามารถพัฒนา และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา แต่จะเรียนรู้ได้เร็วที่สุดในช่วง 10 ปีแรกของชีวิต หลังจากนั้น อัตราการเจริญเติบโตและการเรียนรู้จะช้าลง เนื่องจากมีเซลล์ประสาทบางส่วนเสื่อมไป กล่าวกันว่า สมองของเด็กแรกเกิดมีการเรียนรู้มากกว่าสมองของผู้ใหญ่เป็นพันเท่า แต่ถ้าเรารู้จักดูแลรักษาสมองเป็นอย่างดีด้วยการกินอาหารที่มีคุณค่า ออกกำลังกาย มีการพักผ่อนที่เพียงพอ หลีกเลี่ยงสารพิษ มีการกระตุ้นการใช้สมองส่วนต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และรู้จักจัดการกับความเครียดจะช่วยให้สมองทำงานได้ดี และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตโดยไม่จำเป็นต้องเสื่อมไปกับอวัยวะอื่น

เด็กแต่ละคนมีจำนวนเซลล์สมองไม่ต่างกัน แต่จะแตกต่างกันที่การเชื่อมต่อของเซลล์สมองช่วงวัยทารกจนถึงสามขวบเป็นช่วงเวลาสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางสมองของเด็ก เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่สมองกำลังเปิดรับข้อมูล ข้อมูลทุกอย่างที่เข้ามาจะกระตุ้นสมองของเด็ก ให้เกิดเครือข่ายเส้นใย การเชื่อมต่อของเซลล์สมองนี้เองที่ทำให้เกิดจากการจำ และการเรียนรู้ นักวิทยาศาสตร์เชื่อว่ายิ่งสมองของเด็กมีเครือข่ายเส้นใยสมอง และการเชื่อมต่อของเซลล์สมอง

เท่าไร เด็กก็จะมีขนาดมากขึ้นเท่านั้น ขณะเดียวกันถ้าเด็กไม่ได้รับการกระตุ้นที่เหมาะสม เครือข่ายเส้นใยสมองส่วนที่ไม่ได้ใช้ก็จะถูกตัดทิ้งไป แต่เซลล์สมองก็จะสามารถสร้างกิ่งก้านสาขา หรือใยรับกระแสประสาท (Dendrite) ไปเชื่อมต่อกับเซลล์สมองเซลล์อื่นได้อีก การให้เด็กใช้ความคิดอยู่เสมอจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เซลล์สมองสร้างการเชื่อมต่อกันได้ สมองเริ่มมีการพัฒนาตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ เมื่อคลอดออกมาจะมีเซลล์สมองเกือบทั้งหมดแล้วเมื่อเทียบกับผู้ใหญ่ สมองยังคงเติบโตไปได้อีกมากในช่วงแรกเกิดถึง 3 ปี เด็กวัยนี้จะมีขนาดสมองประมาณ 80 % ของผู้ใหญ่ หลังจากวัยนี้ไปแล้วจะไม่มี的增加เซลล์สมองอีกแต่จะเป็นการพัฒนาของโครงข่ายเส้นใยประสาท ในวัย 10 ปีเป็นต้นไปสมองจะเริ่มเข้าสู่วัยถดถอยอย่างช้าๆจะไม่มีการสร้างเซลล์สมองมาทดแทนใหม่อีก ปฐมวัยจึงเป็นวัยที่มีความสำคัญยิ่งของมนุษย์

Pearce (1993 อ้างถึงในบุษบง ตันติวงศ์, 2548) กล่าวว่าในวัยประมาณ 4 ปี สมองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมีการเชื่อมต่อของใยสมอง เพิ่มศักยภาพของพื้นที่ใยสมองมากขึ้น และในช่วงวัยนี้ สิ่งที่ต้องพัฒนาก็คือ จินตนาการและการตระหนักรู้ (intuition) ซึ่งเป็นความสามารถในการรับรู้ข้อมูลที่ไม่สามารถตระหนักได้ทางกาย

คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2543) สมองประกอบด้วย เซลล์สมองจำนวนกว่า 1 แสนล้านเซลล์ ลักษณะของเซลล์สมองแต่ละเซลล์จะมีส่วนที่ยื่นออกไปเป็นเส้นใยสมองแตกแขนงออกมามากมายเป็นพัน ๆ เส้นใยและเชื่อมโยงต่อกับเซลล์สมองอื่น ๆ เส้นใยสมองเหล่านี้เรียกว่า แอกซอน (Axon) และเดนไดรต์ (Dendrite) จุดเชื่อมต่อระหว่างแอกซอนและเดนไดรต์เรียกว่า ซินแนปส์ (Synapses) เส้นใยสมองแอกซอนทำหน้าที่ส่งสัญญาณกระแสประสาทไปยังเซลล์สมองที่อยู่ถัดไป ซึ่งเซลล์สมองบางตัวอาจมีเส้นใยสมองแอกซอนสั้นเพื่อติดต่อกับเซลล์สมองตัวถัดไปที่อยู่ชิดกัน แต่บางตัวก็มีเส้นใยสมองแอกซอนยาวเพื่อเชื่อมต่อกับเซลล์สมองตัวถัดไปที่อยู่ห่างออกไป ส่วนเส้นใยสมองเดนไดรต์เป็นเส้นใยสมองที่ยื่นออกไป อีกทางหนึ่งทำหน้าที่รับสัญญาณกระแสประสาทจากเซลล์สมองข้างเคียงเป็นส่วนที่เชื่อมติดต่อกับเซลล์สมองตัวอื่น ๆ เซลล์สมองและเส้นใยสมองเหล่านี้จะมีจุดเชื่อมต่อหรือซินแนปส์ (Synapses) เชื่อมโยงติดต่อกันเปรียบเสมือนกับการเชื่อมโยงติดต่อกันของสายโทรศัพท์ตามเมืองต่าง ๆ นั่นเอง

จากการทำงานของเซลล์สมองในส่วนต่าง ๆ ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ สามารถเก็บเกี่ยวข้อมูลรอบตัวและสร้างความรู้ขึ้นมาได้นั่นคือ เกิดการคิด กระบวนการคิด และความคิดขึ้นในสมอง หลังเกิดความคิดก็มีการคิดค้นและมีผลผลิตเกิดขึ้น ยิ่งถ้าเด็กมีการใช้สมองเพื่อการเรียนรู้และการคิดมากเท่าไร ก็จะทำให้เซลล์สมองสร้างเครือข่ายเส้นใยสมองใหม่ ๆ แตกแขนงเชื่อมติดต่อกันมากยิ่งขึ้น ทำให้สมองมีขนาดใหญ่ขึ้นโดยไปเพิ่มขนาดของเซลล์สมองจำนวนเส้นใยสมองและจุดเชื่อมต่อระหว่างเซลล์สมอง สมองของเด็กพัฒนาจากการทำงาน

ของกล้ามเนื้อมัดเล็กพบว่า ทักษะความคล่องตัวของกล้ามเนื้อมัดเล็กจะพัฒนาภายในช่วงเวลา 10 ปีแรก ดังนั้นถ้าหากเด็กได้ฝึกฝนการใช้มือ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของมือจะทำให้สมองสร้างเครือข่ายเส้นใยสมองและจุดเชื่อมต่อและสร้างไขมันล้อมรอบเส้นใยสมอง และเซลล์สมองที่ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อมัดเล็กได้มาก ทำให้เกิดทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2547) กล่าวว่าสมองของเด็กเรียนรู้มากกว่าสมองของผู้ใหญ่เป็นพันเท่า เด็กเรียนรู้ทุกอย่างที่เข้ามาปะทะ สิ่งเข้ามาปะทะล้วนเป็นข้อมูลเข้าไปกระตุ้นสมองเด็กทำให้เซลล์ต่างๆ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเส้นใยสมองและจุดเชื่อมต่อต่างๆ มากมายซึ่งจะทำให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สมองจะทำหน้าที่นี้ไปจนถึงอายุ 10 ปี จากนั้นสมองจะเริ่มขจัดข้อมูลที่ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวันทิ้งไปเพื่อให้ส่วนที่เหลือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า สมองของเด็กพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มีการเจริญเติบโตรวดเร็วมาก สมองของเด็กเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ใหญ่ ถ้าเด็กได้ใช้สมองเพื่อการเรียนรู้และการคิดมากเท่าไร ก็จะทำให้สมองมีขนาดใหญ่ขึ้นมีทักษะในด้านนั้นมากขึ้น ดังนั้นการเร่งส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กได้คิด และใช้สมองมากเท่าไร จึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเด็ก

2.4 หลักในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

2.4.1 การส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กวัยอนุบาล

ทิตินา เขมมณีและคณะ (2535) ได้นำเสนอหลักและวิธีการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลซึ่งแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

ก. ด้านร่างกาย

1) การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้แก่เด็ก จะต้องจัดให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะและความพร้อมของเด็กแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันไป และต่อเนื่องไปตามลำดับขั้นตอนพัฒนาการทางด้านร่างกาย คือพัฒนาการจากส่วนกลางไปสู่ส่วนล่าง ส่วนบนไปสู่ส่วนล่างของกล้ามเนื้อใหญ่ไปกล้ามเนื้อเล็ก

2) พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กมี 2 ประการใหญ่ๆ คือ สุขภาพและการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสม และพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว การอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาปฐมวัย จึงต้องส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 2 ด้านอย่างครบถ้วน

3) วัย 0 – 6 ปี เป็นวัยที่อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายกำลังอยู่ในระดับก่อตัว

ให้สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเซลล์สมอง เด็กปฐมวัยต้องได้รับอาหารที่มีประโยชน์ ถูกส่วนและเพียงพอ เพื่อให้ร่างกายสามารถเจริญเติบโตได้อย่างเหมาะสม

4) การออกกำลังกาย เป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อต่างๆในร่างกาย เด็กจำเป็นต้องออกกำลังกายบริหารทุกส่วนในร่างกายทั้งกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกล้ามเนื้อมัดเล็ก เพื่อให้กล้ามเนื้อต่างๆแข็งแรงและพัฒนาไปได้อย่างเหมาะสม

5) การชั่งน้ำหนักและส่วนสูงเด็ก และเปรียบเทียบกับมาตรฐานอย่างเหมาะสม จะช่วยให้ทราบอัตราการเจริญเติบโตของเด็ก และสามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กเกิดปัญหาสุขภาพได้ทันเวลาที่

6) สภาพแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องจัดเพื่อช่วยให้เด็กมีสุขภาพทั้งกายและใจที่ดี

7) การป้องกันเด็กจากโรคภัยไข้เจ็บ และอุบัติเหตุต่างๆจะช่วยลดความเสี่ยงที่เด็กจะมีปัญหาสุขภาพลดลงได้

8) การรักษาพยาบาลเมื่อเด็กเจ็บป่วย หรือบาดเจ็บจากอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี ตั้งแต่เนิ่นๆ จะช่วยลดความเสี่ยงที่เด็กจะมีปัญหาสุขภาพในภายหลังได้

9) การเอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และหมั่นสังเกตความเปลี่ยนแปลงหรือความผิดปกติที่เกิดขึ้น โดยเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กปกติ จะช่วยให้ผู้เลี้ยงดูสามารถค้นพบปัญหาพัฒนาการทางร่างกายของเด็กและช่วยเหลือได้ตั้งแต่ปัญหายังไม่รุนแรงนัก

10) การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการตั้งแต่แรกเริ่ม จะช่วยลดสภาพพิการลงหรือลดความเสี่ยงที่เด็กจะมีความพิการรุนแรง หรือซ้ำซ้อนในภายหลังได้

11) การพักผ่อนอย่างเพียงพอ ทั้งการนอนหลับให้เพียงพอแก่ความต้องการของร่างกายและการทำกิจกรรมสงบๆตามลำพัง จะช่วยให้สุขภาพร่างกายของเด็กแข็งแรงสมบูรณ์ตามวัย

12) การดูแลรักษาความสะอาดร่างกายของเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้เด็กมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

13) การปลุกฝังให้เด็กปฐมวัยมีสุขนิสัยที่ดีตั้งแต่ยังเยาว์วัยจะช่วยให้เด็กดูแลตัวเองให้มีสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกายที่ดีไปจนตลอดชีวิต

14) การให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การมอง การฟัง การดม การชิมและ

การดูบลำสัมผัส จะช่วยให้ประสาทสัมผัสส่วนนั้นๆ พัฒนาตลอดจนช่วยกระตุ้นให้สมองมีการเจริญเติบโตได้ดีด้วย

ข.ด้านสติปัญญา

1) ระยะเวลา 6 ปีแรกของชีวิต เป็นระยะที่สมองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วการได้รับอาหารที่มีประโยชน์อย่างเพียงพอ การอยู่อย่างปลอดภัยจากสารพิษและการกระทบกระเทือนของสมอง การได้รับการกระตุ้นประสาทสัมผัส ทั้ง 5 อย่างเพียงพอ จะช่วยให้สมองของเด็กมีการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามวัย

2) เด็กปฐมวัยอยู่ในขั้นพัฒนาการเรียนรู้โดยผ่านการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เด็กจึงต้องได้รับการส่งเสริมให้ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าอย่างกว้างขวางกับสิ่งเร้าที่หลากหลาย

3) เด็กปฐมวัยมีธรรมชาติหรือความต้องการอยากรู้ อยากรูเห็น อยากรูเข้าใจสิ่งต่างๆรอบตัว การให้เด็กได้รับรู้สิ่งเร้าต่างๆ อย่างหลากหลายการให้เด็กมีประสบการณ์ที่กว้างขวาง การกระตุ้นและตอบสนองของความสนใจของเด็กการส่งเสริมความสนใจของเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เลี้ยงดูเด็กพึงกระทำเพื่อช่วยพัฒนาความคิดความเข้าใจและปรับขยายโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก

4) ความสามารถในการคิดและเข้าใจของเด็กปฐมวัยมีจำกัดและค่อยๆ พัฒนาอย่างช้าๆ กระบวนการคิดของเด็กไม่เหมือนของผู้ใหญ่ การเข้าใจธรรมชาติของเด็กมีความคาดหวัง และปฏิบัติต่อเด็กอย่างสอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็ก จะช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดของตนไปตามลำดับขั้นได้อย่างราบรื่น

5) การจัดประสบการณ์ที่ตรงกับระดับความสนใจและความสามารถ ตลอดจนท้าทายและชี้นำไปสู่การคิดในระดับที่สูงขึ้นต่อไป จะช่วยให้พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น

6) การให้โอกาสเด็กสำรวจตรวจสอบค้น ลงมือกระทำกับสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยพัฒนาความเข้าใจ และความคิดรวบยอดได้ดี

7) การให้โอกาสเด็กได้รับรู้สิ่งเร้าต่างๆ อย่างหลากหลายตามสภาพความเป็นจริง และได้มีโอกาสจินตนาการคิดฝันตามธรรมชาติของเด็กจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาขึ้นไปสู่ระดับความคิดที่ใช้สัญลักษณ์ และความคิดรวบยอดต่อไป

8) สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดความสนใจของเด็กในการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาเด็ก

9) วัย 0 – 6 ปี แรก เป็นวัยวิกฤตของการเรียนรู้ภาษา เด็กปฐมวัยจึงต้องได้รับการพัฒนาทางภาษาตั้งแต่ยังเป็นทารกตามระดับพัฒนาการที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถมีพัฒนาการภาษาที่เป็นปกติได้

10) เด็กปฐมวัยที่ขาดลักษณะสนใจใฝ่รู้ตามธรรมชาติเช่น เด็กทั่วไป จำเป็นที่จะต้องได้รับการกระตุ้นพัฒนาการเพื่อให้สามารถสนใจสิ่งรอบตัว และเรียนรู้ไปตามขั้นตอนของพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างเหมาะสม

11) เด็กปฐมวัยจำเป็นต้องได้รับโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนทำ ตรวจสอบความสามารถของตนในการกระทำสิ่งต่างๆตลอดจนเวลาในการฝึกทำสิ่งต่างๆ ที่พึงเรียนรู้จนชำนาญ เพื่อเป็นพื้นฐานให้สามารถพัฒนาสติปัญญาของตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นได้

12) การให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากตัวผู้ใหญ่โดยตรง ด้วยการตอบคำถาม การเล่านิทาน การอ่านหนังสือให้ฟัง ตลอดจนการได้ดู ได้ฟังรายการที่ให้ความรู้จากสื่อมวลชนต่างๆ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้เด็กสามารถขยายโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ค.ด้านจิตใจและอารมณ์

1) การเข้าใจถึงความแตกต่างทางอารมณ์ และความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในแต่ละวัย จะช่วยให้ผู้ใหญ่ตั้งความคาดหวังและปฏิบัติต่อเด็กในทางที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กให้เป็นไปอย่างราบรื่น

2) เด็กปฐมวัยมีความสามารถจำกัดในการควบคุมอารมณ์การเลี้ยงดูไม่ให้เกิดเกิดความคับข้องใจต่างๆ การจัดสภาพแวดล้อมที่กันเด็กออกจากการทำลายสิ่งของหรือการทำร้ายบุคคลเมื่อโกรธ และการจัดโอกาสให้เด็กได้ระบายอารมณ์ในทางที่เหมาะสม จะช่วยให้พัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดียิ่งขึ้น

3) ความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เป็นพื้นฐานทางอารมณ์ที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตนเองในด้านอื่นๆ การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรักความเอาใจใส่ไม่ให้เกิดตกอยู่ในสภาพวิตกกังวลหรือหวาดกลัวอย่างรุนแรงจะช่วยสร้างความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยให้แก่เด็ก

4) เด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ และได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมในระดับที่มากกว่าเด็กปกติ จะยังมีโอกาสกลับคืนสู่พัฒนาการที่ต่อเนื่อง และเป็นปกติได้

ง. ด้านจริยธรรม

- 1) การเข้าใจถึงธรรมชาติและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยจะช่วยให้ผู้ใหญ่สามารถตั้งความคาดหวังและปฏิบัติต่อเด็กได้อย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก
- 2) จริยธรรมของเด็กในช่วงปฐมวัย เริ่มจากขั้นของการกระทำเพื่อหลบหลีกการลงโทษ ไปสู่ขั้นของการกระทำเพื่อให้ได้รับรางวัล การเข้าใจธรรมชาติของเด็กและส่งเสริมให้เด็กพัฒนาไปสู่ขั้นจริยธรรมที่สูงขึ้น และการมรปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างเหมาะสมจะสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการไปอย่างเหมาะสมกับวัย

จ. ด้านสังคมและบุคลิกภาพ

- 1) การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์คือ การทำให้บุคคลมีจิตสำนึกทางสังคม โรงเรียนมีหน้าที่สร้างชีวิตให้แก่เด็กเพื่อปลูกเร้าความรู้สำนึกคิดของเด็กให้ตระหนักถึงขอบเขตของการกระทำของตน และมีนิสัยที่เหมาะสมแก่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 2) พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นไปตามลำดับขั้น เริ่มจากขั้นของการพัฒนาความไว้วางใจไปสู่ความมั่นใจในตนเองและความกล้าริเริ่ม กล้าคิดการดูแลเอาใจใส่ตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างเพียงพอ การส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ที่จะทำอะไรได้เอง การส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจตรวจค้น ให้อิสระแก่เด็กในการคิดการทำสิ่งต่างๆ จะสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไปตามลำดับขั้นอย่างเหมาะสม
- 3) การตอบสนองความต้องการของเด็กปฐมวัยทางด้านภารกิจ การขับถ่ายและการได้รับความรักและการเป็นตัวอย่างที่ดีจากพ่อแม่ เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม
- 4) การดูแลป้องกันไม่ให้เด็กได้รับความคับข้องใจหรือความสะเทือนใจอย่างรุนแรงในระยะ 6 ปีแรกของชีวิต เป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กซึ่งอาจยากที่จะแก้ไขเมื่อโตขึ้น
- 5) พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด การเรียนรู้ว่าตนเป็นสมาชิกในสังคมและการเรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่น การให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม การเปิดโอกาสการกระตุ้น และส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งไม่ใช่เฉพาะในห้องเรียน เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิต จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กจึงต้องเน้นให้เด็กมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง และมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม

รอบตัวให้มากที่สุดที่เหมาะสมตามวัย และการมีปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสมกับเด็กจะช่วยทำให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมไปอย่างเหมาะสมกับวัย

6) เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางสังคมจากตัวเองเป็นศูนย์กลางไปสู่การให้ความสำคัญแก่ผู้อื่น การให้โอกาสเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ ที่ละน้อยโดยเริ่มจากบุคคลใกล้ชิดตัวไปสู่คนไกลตัว จึงช่วยให้เด็กพัฒนาไปได้ง่ายขึ้น

7) การสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเหมาะสม การให้กำลังใจ การเสริมแรง การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ที่สอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของเด็กในแต่ละช่วงอายุ จะช่วยให้พัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นไปได้อย่างราบรื่นขึ้น

8) การช่วยฝึกทักษะทางสังคมด้านที่เด็กปฐมวัยยังพัฒนาไปได้ช้ากว่าด้านอื่น จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมโดยภาพรวมดีขึ้น

9) การฝึกให้เด็กปฐมวัยมีความเป็นตัวของตัวเอง และแสดงออกอย่างเหมาะสมแก่กาลเทศะ จะช่วยให้เด็กได้รับการยอมรับทางสังคมดีขึ้น

10) การจัดให้เด็กได้ดำเนินชีวิตที่มีความสมดุลระหว่างความต้องการทางร่างกายกับมาตรฐานจริยธรรมในใจตนจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวและมีสุขภาพจิตที่ดีได้

2.4.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ทางสมองของเด็กวัยอนุบาล

นัยพินิจ คุชภักดี (2548, อ้างถึงใน จีระพันธุ์ พูลพัฒน์และ นฤมล เนียมหอม, 2549) กล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เป็นสาระหลักที่ควรนำมาพิจารณาในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

1) สมองเป็นอวัยวะที่มีความจำเพาะตัว และเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งแวดล้อมต่างๆ จนเกิดเป็นความแตกต่างและหลากหลายของสมองที่สั่งสมมาตลอดชีวิต

2) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อสมองเผชิญกับความเครียดและความรู้สึกผ่อนคลายในปริมาณที่สมดุลกัน คือ การตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ถ้าครูจะนำไปปฏิบัติก็ต้องสร้างบรรยากาศของห้องเรียน ไม่ใช่ให้ปลอดภัยเพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำให้เกิดประกายของความรู้สึกกระหายใคร่รู้

3) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมองกับสิ่งแวดล้อมทำให้ต้องตระหนักว่ายิ่งมีสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์เท่าใด ก็จะทำให้สมองเกิดการเรียนรู้มากขึ้นเท่านั้น

4) สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์จะส่งผลให้สมองมีการเชื่อมโยงของระบบประสาทเพิ่มขึ้นถึง 25 เปอร์เซ็นต์ ทั้งในช่วงแรกและช่วงหลังของชีวิต ดังนั้น สภาพแวดล้อมของคนเราจึงต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความหลากหลาย

5) การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับการหายใจ เพียงแต่การเรียนรู้ถูกยับยั้ง หรือส่งเสริมด้วยปัจจัยบางอย่างได้

6) การเชื่อมโยงของระบบประสาทขึ้นอยู่กับปัจจัยของสิ่งแวดล้อม นั่นคือลักษณะของโรงเรียน กับสิ่งที่พบในชีวิตประจำวันด้วย

7) การควบคุมความเครียด โภชนาการ การออกกำลังกาย และการผ่อนคลาย รวมทั้งการบริหารสุขภาพในรูปแบบอื่นๆ จะต้องเป็นส่วนสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการเรียนรู้ด้วย

8) เด็กปกติที่มีอายุเท่ากัน อาจมีอายุทางพัฒนาการของทักษะพื้นฐานแตกต่างกันได้ถึงห้าปี ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) เด็กจะเรียนรู้ได้ที่ดีที่สุดโดยผ่านรูปธรรม การปฏิบัติและลงมือกระทำด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยผ่านการกระทำเป็นการพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็ก การได้ลงมือกระทำต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ จะนำไปสู่ความเคยชินในการปฏิบัติ ดังนั้น สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จะต้องเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดี เพราะจะส่งเสริมให้เด็กได้เป็นผู้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ที่ดีงาม อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่ดีงามในบั้นปลาย

บันลือ พุกษะวัน (2549) กล่าวถึงหลักในการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางสมองของเด็กไว้ดังนี้

- 1) เด็กได้รับอาหารดี มีประโยชน์ตามที่กล่าวไว้
- 2) สร้างภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การปลูกฝี ฉีดยา หยอดยา ป้องกันโรคภัย
- 3) ให้ความอบอุ่นปลอดภัยในความอยู่ร่วม เล่นร่วม
- 4) เปิดสวิตช์สมองด้วยการเคลื่อนไหวร่างกาย ร้องเพลง ออกท่าทาง เข้าจังหวะ โยกตัวเต้น หรือรำ
- 5) วางท่าทางอิริยาบถอย่างสบายๆ หายใจให้ถูกหลัก
- 6) ฝึกอ่านภาพจากนิทานภาพ อ่านภาพ เดมาภาพ เคลื่อนไหวตา
- 7) ส่งเสริมการพูดเล่าเหตุการณ์ที่พบเห็นจากการเดินทางไปสถานที่ต่างๆ และให้มีการสนทนาโต้ตอบโดยใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์

8) ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการเล่นอย่างอิสระ
 9) กระตุ้นประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น วาดภาพระบายสี ปั้นด้วยดินเหนียว ละเอียด ห้อยโหนดไม้บันได ฯลฯ

10) ให้ได้เล่นสนุก ได้หัวเราะ จากการแสดงออกที่หลากหลาย
 11) ส่งเสริมให้เล่นบทบาทสมมติ จากนิทานที่ครูเล่า เพื่อนเล่า
 12) กระตุ้นให้สร้างจินตนาการและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการคิดและแสดงออก

13) สนับสนุนการทำงานอดิเรก ตามที่เด็กต้องการเป็นครั้งคราว แต่มีข้อปล่อยให้ทำอะไรอย่างตามใจ

14) ส่งเสริมให้เล่นเป็นกลุ่มโดยแนะนำให้รู้จัก เข้าใจ กติกาการเล่น
 การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นเป็นกลุ่มในหมู่เดียวกัน โดยคอยให้กำลังใจ แนะนำหรือจัดให้มีเกมเล่น เครื่องเล่นใหม่ที่ใช้วัสดุท้องถิ่น และให้รู้จักดัดแปลงเกมเล่นดังกล่าวตามจินตนาการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาสมอง-อารมณ์

2.4.3 การส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2547) กล่าวถึงวิธีฝึกการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ไว้ดังนี้

1) มีตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น อารมณ์เด็กขึ้นกับอารมณ์ผู้เลี้ยงดู
 2) ไม่ต่อว่าเด็กต่อหน้าเด็กคนอื่น ๆ หรือพูดเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ หรือพี่น้อง
 3) หากทางชมเชยเด็ก แม้จะมีดีแค่หนึ่งอย่าง มีเสียสละอย่าง เราก็ต้องใช้หนึ่งอย่างนั้นมาเป็นตัวชม เพื่อช่วยพัฒนาตัวอื่น ๆ

4) เวลาลูกทะเลาะกันอย่ามีอารมณ์ร่วม
 5) ไม่ปกป้องมากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กขาดทักษะ แก้ปัญหาไม่เป็น
 6) ไม่ตามใจลูกมากเกินไป หรือกังวลมากเกินไป
 7) ให้เด็กรู้สึกว่าเป็นผู้ถูกชม
 8) เด็กอารมณ์ร้อนต้องทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ ใจเย็น ไม่ต้องมีอารมณ์ร่วม
 9) ฝึกหัดระเบียบวินัยควรสร้างตั้งแต่เล็กๆ เช่น 7-8 เดือน เริ่มนั่ง กับรับประทาน อาหาร ดูทีวีไม่เกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน

10) ฝึกทุกอย่างด้วยความรัก ไม่ใช่การบังคับ แต่ด้วยเหตุผล
 11) การดู การลงโทษ ประณาม ไม่ใช่วิธีที่ถูกต้องเสมอไป เพราะเด็กจะต่อต้าน
 12) ทำใจให้เบิกบาน เปิดหูเปิดตา อย่าหมกมุ่นแต่ในบ้าน

รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2549) กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญที่ต้องการพัฒนาคือ ให้เด็กรู้จักตนเอง รู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่พัฒนาให้มีขึ้นในเด็กได้ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่เด็ก มีหลักการดังนี้

1) ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์อย่างปกติ โดยเน้นที่ความรักความเอาใจใส่ ความเมตตากรุณา ให้ความอบอุ่น ความใกล้ชิดแก่เด็ก พ่อแม่จำเป็นต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ มีเหตุผลเสมอต้นเสมอปลายคงเส้นคงวา มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขอบรมเลี้ยงดูเด็ก รู้และเข้าใจอารมณ์ของเด็ก ดูแลปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสม ตามแต่โอกาสมีความยุติธรรมพอสมควรขอสำคัญพ่อแม่ต้องรักเขา ความรักที่พ่อแม่มีต่อลูกเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ลูกต้องการ ลูกที่รู้ว่าพ่อแม่ไม่รักจะมีปัญหาทางอารมณ์มากมาย พ่อแม่ต้องบอกกับลูกให้ลูกรู้ด้วยว่าพ่อแม่รักลูก รักอย่างมากๆ รักมากที่สุด พุดซ้ำๆ บ่อยๆ รักอย่างเดียวไม่พอ ต้องเอาใจใส่ให้ความเมตตา ให้ความอบอุ่น อุ้มเด็ก กอดเด็ก พุดจาพเราะกับเด็กทุกวันเป็นประจำ วันละหลายๆ ครั้ง เรื่องเหล่านี้สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาทางอารมณ์อย่างปกติและความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็ก ความรักของพ่อแม่เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อเด็กโตขึ้นมาบ้างก็ควรให้ช่วยพ่อแม่ทำงานเล็กๆ น้อยๆ เพื่อให้เด็กมีความภูมิใจในตนเอง

2) ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเช่นพ่อแม่ ครู พี่เลี้ยงเด็ก จะเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่าง ในเรื่องการแสดงออกทางอารมณ์ จะต้องไม่มีอารมณ์รุนแรง มีความฉลาดทางอารมณ์ รู้จักการควบคุมอารมณ์ พ่อแม่และครูจะต้องมีสติ รู้ตัวที่กำลังทำอะไรอยู่ การแสดงออกทางอารมณ์ ทั้งท่าทาง ใบหน้า และคำพูด จะต้องให้เป็นตัวอย่างที่ดีของเด็กที่จะจำลองเลียนแบบ เมื่อขณะที่อารมณ์ยังไม่ดี ควรหาทางระงับและควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ได้เสียก่อน

3) อย่าให้เด็กเติบโตขึ้นมาพร้อมกับความรู้สึกที่ว่า ถูกทอดทิ้ง อ้างว้าง โดดเดี่ยว มีความวิตกกังวล ทุกครั้งที่พ่อแม่จำเป็นต้องออกจากบ้านและปล่อยให้ลูกอยู่กับพี่เลี้ยง พ่อแม่ควร จะพูดหรือแสดงออกให้เด็กรู้ว่าตัวพ่อแม่จะรีบกลับมาหาลูกทันที เมื่อเสร็จธุระแล้วและก็ควรรีบ กลับบ้านไปหาลูกให้ตรงเวลาหรือก่อนเวลา ถ้าเป็นไปได้ควรมีผู้ใหญ่ เช่น ปู่ย่าตายาย อยู่เป็นเพื่อนลูกให้ความอบอุ่น พ่อแม่ควรพาลูกออกไปเที่ยวนอกบ้านพร้อมกันบ้าง เพื่อเด็กจะได้รู้ว่าพ่อแม่ไปไหนระหว่างที่เด็กอยู่ที่บ้าน เมื่อพ่อแม่กลับมาบ้านก็ควรหาขนมที่เด็กชอบกินและเป็นประโยชน์หรือหาของเล่นมาฝากลูก ให้ลูกรู้ว่าเรารักเขาและเอาใจใส่เขาและไม่วันที่จะทอดทิ้งเขา เด็กที่รู้สึกตัวว่าถูกทอดทิ้งจะมีอารมณ์ผิดปกติ อาจเป็นคนก้าวร้าวหรือซึมเศร้าวิตกกังวลสูง เมื่อโตขึ้น อาจมีปัญหาที่มีพฤติกรรมที่ก่อความรุนแรง หรืออาจติดยาเสพติด

4) เรื่องความกลัว พ่อแม่และครูไม่ควรหลอกหรือขู่เด็ก หรือล้อเลียนเด็กแกล้งเด็ก เพราะเด็กจะเข้าใจผิดคิดว่าเป็นเรื่องจริง เกิดความรู้สึกและอารมณ์กลัวโดยเข้าใจผิด ถ้าเด็กกลัว คนแปลกหน้า กรีดเสียงร้อง ควรปลอบเด็กมากๆ และพดให้ลูกเข้าใจว่าคนนั้นคือใคร ไม่เป็นอันตรายแก่เขา สอนให้ลูกไม่กลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว และรู้จักไว้วางใจคนอื่นบ้าง ครูบางคนชอบขู่ให้เด็กกลัว เช่น ขู่ว่าจะทำร้ายเด็กถ้าไม่ทำตามที่ครูสั่ง ครูพูดไปอย่างนั้นทั้งๆ ที่ใจไม่เคยคิดว่าจะทำ แต่เด็กจะเชื่อคำขู่และจะเป็นผลเสียต่ออารมณ์ของเด็ก เกิดความกลัวครูและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครู

5) พ่อแม่และครูควรจะให้ความยุติธรรมแก่เด็กๆ ให้ความเมตตาปราณี และเอาใจใส่เด็กๆ ทุกๆ คนไม่ว่าชายหรือหญิง จากประสบการณ์โดยทั่วไปพ่อแม่มักจะรักจะเอาใจใส่ โอบอ้อมลูกที่เรียนเก่งหรือฉลาด แต่ลูกที่เรียนไม่เก่งไม่ค่อยจะรัก จะทำให้เด็กที่ไม่ได้รับการสนใจเกิดความคับข้องใจ เกิดกตเวทิตะความรู้สึกและอารมณ์ต่อต้านต่อต้าน ก้าวร้าว หรือไปสนใจในเรื่องที่ไม่ควรจะสนใจหรือติดใจในเรื่องที่ไม่ควรจะติดใจจริงๆ แล้ว พ่อแม่ควรรหาทางช่วยส่งเสริมลูกที่เรียนไม่เก่งตั้งแต่เล็กด้วยความสนใจ เอาใจใส่ สอดส่องดูว่าเขาเก่งทางไหน สอนให้เขามีมานะพยายามจนประสบความสำเร็จ พ่อแม่ไม่ควรต้องรักลูกแบบเฉลี่ยความรักให้ลูกทุกๆ คน ขอให้รักลูกแบบสุดหัวใจทุกๆ คน เพราะความรักไม่มีปริมาณ ไม่มีขอบเขต แต่ขอให้รักเด็กเพื่อเป็นเครื่องผลักดันให้เขาเป็นคนดี และประสบความสำเร็จในชีวิต แต่การตามใจเด็กจะต้องมีเหตุผลและขอบเขตและมีความหวังดีต่อเด็กอย่างแท้จริงและอย่าตามใจเด็กจนเกินพอดี

6) ให้เด็กรู้จักการควบคุมอารมณ์ด้วยการอดทนรอคอยตั้งแต่วัยทารก เช่น การให้เด็กรู้จักการอดทนในการรอคอย เช่น การขงนม หรือการอุ่นอาหารที่เตรียมไว้แล้ว ควรบอกเหตุผลของการรอคอยให้เขารู้ เช่นบอกว่าแม่กำลังขงนมอยู่หรือนมยังร้อนอยู่ ถึงแม้ลูกยังฟังไม่รู้เรื่องแต่ก็จะเกิดความเข้าใจว่าเสียงที่คุ้นเคยนั้นจะตอบสนองของความต้องการของลูกค้าได้เขาจะได้เข้าใจและใจสงบ ข้อสำคัญทั้งพ่อแม่และพี่เลี้ยงที่ดูแลเด็กจะต้องรักเด็กและเอาใจใส่ต่อการเลี้ยงดูเด็ก ควรเตรียมเครื่องขงนม เตรียมนมหรือเตรียมอาหารเก็บไว้ให้พร้อม ไม่ใช่ให้เด็กรอคอยกินนมนานไป เพราะการปล่อยให้ปละละเลยไม่เอาใจใส่เด็กเช่น พ่อแม่กำลังรับประทานอาหารอยู่ก็ไม่ยอมมลุกขึ้นมาขงนมให้เด็ก ต้องรอจนกว่าตนเองจะกินอิ่มเสียก่อน หรือมีความเคร่งครัด เจ้าระเบียบในเรื่องกำหนดเวลามากเกินไป ไม่มีการยืดหยุ่น ไม่เห็นใจเด็กทั้งๆ ที่รู้ว่าเด็กหิว การอดทนรอคอยอย่างมีเหตุผล อย่างมีความเข้าใจจะทำให้เด็กควบคุมอารมณ์ดีขึ้น ครูก็อาจฝึกเด็กในวัยอนุบาลให้รู้จักการอดทน เช่น การรอคอยในการเข้าคิวอย่างเป็นระเบียบไม่ให้มีการแซงคิว เป็นต้น และให้รู้จักการอดทนอย่างอื่น เช่น เมื่อหกล้มเจ็บควรปลอบก็ไม่ควรปล่อยให้ร้องไห้อาววยเกินเหตุ เป็นต้น

7) การฝึกให้เด็กมีสติ รู้ว่าตนเองทำอะไรอยู่หรือกำลังทำอะไรอยู่ (self awareness) ฝึกสติให้อยู่กับปัจจุบันไม่ให้ใจลอย ทางพระพุทธศาสนามีการฝึกให้เด็กมีสติมีสมาธิ ใจสงบ มีวิธีการฝึกเป็นอย่างดี มีการปฏิบัติเป็นรูปธรรม คือ ให้เด็กฝึกสมาธิ การฝึกให้เด็กทำจิตให้ตั้งมั่นให้สงบ มีสติรวมความสนใจไปที่ลมหายใจเข้าออกของตนเอง รู้สึกถึงลมหายใจเข้าออกของตนเอง รู้อารมณ์ของตน การฝึกสมาธิในเด็กอนุบาลก็มีวิธีดัดแปลงให้ฝึกได้ง่ายเข้า ให้เหมาะกับวัย มีการปฏิบัติอยู่จำนวนมากหลายโรงเรียนในประเทศไทย

8) ฝึกให้เด็กมีความสนใจในภาวะอารมณ์ของผู้อื่น เช่น รู้จักการแสดงออกทางใบหน้า หรือคำพูด ถ้ารู้ว่าเราทำให้เพื่อนไม่พอใจก็ควรขอโทษ แสดงความเสียหาย ฝึกหัด การอธิบายด้วยคำพูดให้เพื่อนๆ เข้าใจ และก็ไม่ทำเช่นนั้นอีก โดยให้พูดอย่างสุภาพและแสดงความจริงใจออกมา จะทำให้เกิดความเข้าใจกัน ปัญหาการก้าวร้าวรุนแรงจะไม่เกิดขึ้น ให้เด็กหัดใช้คำว่าขอโทษหรือไม่เป็นไรบ่อยๆ ในเมื่อถึงโอกาสจะต้องพูด

9) ฝึกและให้โอกาสเด็กได้มีทักษะทางสังคม มีความรักและความอบอุ่นที่บ้าน ด้วยการเริ่มต้นที่การมีสัมพันธที่ดีต่อคนในบ้าน เช่น พ่อแม่ และพี่น้อง และการนำเด็ก

10) หัดให้เด็กรู้จักมองโลกในแง่ดี เป็นคนร่าเริง มองเพื่อนในแง่ดี เพื่อนก็จะได้มองตนในแง่ดีด้วย การมองโลกในแง่ดี ทำให้ลดการทะเลาะวิวาท การมีสติ การมองโลกในแง่ดี ลดรู้จักปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ไม่ท้อถอย รู้จักแก้ไขความขัดแย้ง การไม่เครียด การรู้ข้อดี ข้อด้อยของตน เป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งถึงความสำเร็จของชีวิต มีนิทานเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการมองโลกในแง่ดี (optimism) ครูอาจเล่านิทานให้เด็กฟังประกอบ โดยใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้เด็กสนใจรู้สึกสนุกสนานและรู้จักคิด

บันลือ พุทธชะวัน (2549) กล่าวถึงหลักในการจัดสภาพแวดล้อมที่จะช่วยพัฒนาอารมณ์กับเด็กไว้ดังนี้

1) พ่อแม่ใจเย็น ฝึกสมาธิเพื่อความพร้อมของสมองที่จะช่วยเด็กของตน โดยเชื่อมั่นว่า ลูกของตนมีพรสวรรค์ที่จะเรียนรู้ได้ดี ถ้าเราจัดกิจกรรมได้ถูกวิธี

2) เป็นตัวอย่างในการวางทำนอง ลูก ยืน เดิน ถูกลูกนอนมัย

3) ต้องระลึกว่าคำพูดที่ใช้ในครอบครัว หรือกับเพื่อนบ้านนั้นต้องเหมาะสม สุภาพ และเป็นไปอย่างสร้างสรรค์

4) ต้องปราศจากการข่มขู่ หรือทำให้ท้อใจ เช่น ตำหนิ ต้องพยายามส่งเสริมให้เด็กประสบความสำเร็จ และให้กำลังใจ เคยกล่าวไว้ว่า เด็กที่ทำอะไรได้ประสบความสำเร็จ และได้รับคำชมเชยจะมีกำลังใจทำดี แต่ถ้าถูกขู่ตำหนิเขาจะเกิดปมด้อย เข้าสังคมในหมู่เพื่อนไม่ได้ นับเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาและเรียนรู้ทุกด้าน

5) ให้กำลังใจในกิจกรรมที่ตัวเองทำไม่ว่าจะวาดภาพ ร้องเพลงเล่นเกม หรืองานอื่นๆ เพื่อให้รู้จักช่วยตัวเองริเริ่มเองโดยคอยให้กำลังใจ “ดี เกือบดีแล้ว ดีกว่าเมื่อวาน หรือนี้ถ้าเธอแก้อะไรตรงนี้สักหน่อยก็จะดี!” (ด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม)

6) ให้มีโอกาสท่องเที่ยวชมสถานที่ สร้างความคุ้นเคยกับบุคคล เช่น บริเวณหน้าหมู่บ้านใกล้เคียง และสถานที่ต่างๆ ให้ได้เห็นสิ่งแปลกใหม่

7) ได้รับความสนุกสนานจากการเล่น เล่นเกม ควบม้าก้านกล้วย ลิงชิงบอล มอญซ่อนผ้า ฯลฯ โดยให้เด็กมีทางเลือกที่ตัดสินใจเอง

8) เครื่องเล่นเครื่องใช้ที่อยู่ในสภาพที่ชำรุด ควรแก้ไขหรือเปลี่ยน (เลิกใช้) เพื่อให้เด็กได้รู้ว่าปรับปรุงแก้ไขได้หรือถ้าแก้ไขไม่ได้ก็ควรทิ้ง หาสิ่งใหม่ที่ดีกว่ามาทดแทน

จงให้เด็กเล่นเป็นอิสระ แต่อยู่ในสายตาไม่ปล่อยให้ละเลยสิ่งที่ควรแก้ไข ก็แก้ไขโดยละม่อมแต่ไม่บังคับและควรประณีตที่เหมาะสมกับวัย

ตอนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

3.1 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์

อุมพร บุญญาวิโรจน์ (2528) คุณลักษณะตรงกับภาษาอังกฤษว่า Characteristics มีความหมายตามประมวลศัพท์บัญญัติของกรมวิชาการว่า หมายถึง “ลักษณะ”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 (2525) คุณลักษณะหมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัว

พรพรรณ สุทธานนท์ (2528) คุณลักษณะหมายถึง แบบอย่างแห่งพฤติกรรมหรือสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและชี้หรือแสดงถึงความดีหรือลักษณะประจำบุคคล

มิ่ง ศรีเจริญ (2529) คุณลักษณะหมายถึง สิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความดี หรือลักษณะประจำตัวของบุคคล กล่าวคือ เป็นพฤติกรรม ลักษณะท่าที อุปนิสัย คุณสมบัติ ความสามารถ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

กวี วงศ์พุม (2539) คุณลักษณะเป็นการแสดงการกระทำตามคุณสมบัติของตนเอง ออกมาให้เห็น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531) ได้ให้ความหมายของคำว่าลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

ลักษณะ หมายถึง คุณภาพ ประเภท เครื่องแสดงว่าต่างสิ่งอื่น

พึงประสงค์ หมายถึง ต้องประสงค์ ต้องการ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณภาพที่ต้องการ ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ หรือลักษณะประจำของแต่ละบุคคลที่ต้องการประสงค์ ซึ่งบุคคลและสังคมยอมรับ

3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2523) กล่าวว่า ลักษณะนิสัยที่ควรยึดถือฝึกฝนอบรมให้เด็กระดับอนุบาลให้มีพัฒนาการทางลักษณะนิสัยว่า ลักษณะนิสัยที่ดี คือ

1. ซื่อตรง พูดความจริง รักความยุติธรรม
2. รู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบ
3. อุตุน ขยัน รู้จักค่าของเงิน และไม่สุรุ่ยสุร่าย
4. รักและรู้จักเก็บของให้เป็นที่และรักษาของ
5. รู้จักระมัดระวังตนเองและรักษาความปลอดภัย
6. รู้จักทำความเคารพและทักทาย
7. มีเหตุผลและรู้จักแสดงความคิดเห็นและเหตุผลของตัวเอง
8. รู้จักบุญคุณผู้ที่ช่วยเหลือและหาทางตอบแทน
9. รู้จักยอมรับผลของการกระทำของตนเอง ไม่โทษผู้อื่น
10. ไม่เอาแต่ใจตนเอง ไม่คิดอาฆาตใคร
11. รู้จักสำรวจและควบคุมตนเองในวาระต่างๆ
12. มีความตั้งใจในการรักษาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ
13. รู้จักถ่อมตนไม่โอ้อวด และรู้จักแบ่งเวลา

สุมน อมรวิวัฒน์และองค์การ อินทรมพรรย์ (2526) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงปรารถนาที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนมีดังนี้

1. เด็กควรมีกิจกรรมรยาทเรียบร้อยตามธรรมเนียมไทย
2. สำรวจและควบคุมตนเองได้
3. มีสัมมาคารวะ
4. มั่นใจในตนเอง
5. มีระเบียบ
6. กล้าแสดงออก
7. แก้ไขปัญหาได้
8. มีเหตุผล
9. ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก (2535) ได้สรุปลักษณะเด็กในสังคมไทยที่พึงปรารถนาให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2. มีบุคลิกภาพดี มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใส
3. มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ใฝ่เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต
4. มีความยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีเหตุผล กล้าต่อสู้เพื่อความถูกต้อง มีความละเอียดต่อการทำชั่ว และมีน้ำใจเมตตาต่อกัน
5. มีสุนทรียภาพ ซาบซึ้งในความงามของมรดกและวัฒนธรรมของชาติรวมทั้งรู้จักการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำและหน้าที่การงานของตน มีวินัยในตนเอง เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบของสังคม มีความยึดมั่นในความรักชาติ และจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

ทิตินา เขมมณีและคณะ (2536) กล่าวว่า ลักษณะเด่นของเด็กปฐมวัยไทยควรมีลักษณะดังนี้

1. เด็กดีมีมารยาท
2. กล้าคิดกล้าทำกล้าถาม
3. งดงามมารยาท
4. รักสะอาดแจ่มใส
5. มีน้ำใจเพื่อส่วนรวม

กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัย 3-6 ปีไว้ในหลักสูตรก่อนประถมศึกษา 2540 ดังนี้

1. สุขภาพที่ดี เจริญเติบโตตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริงแจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพวัย

6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ
10. มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี ไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 ว่ามุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์และคณะ (2550) ได้ระบุไว้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสำหรับสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ สังคมไทยต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแบบ 4ร. ดังนี้

1. รู้ทันผู้นำโลก (Smart Consumer)
 - 1.1 ทักษะในการแสวงหา คัดสรร สร้างความรู้ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ การแสวงหา

ประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ การแยกแยะการรับรู้ได้อย่างละเอียดรอบคอบ สังเกตสิ่งต่างๆ และมองเห็นปัญหา เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดและหาแนวทางในการแก้ไข ความใจกว้างยอมรับและเรียนรู้สิ่งใหม่ คัดสรรการเรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณ

1.2 ทักษะการใช้และการจัดการความรู้ การนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมโดยใช้ไหวพริบ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง พิจารณาและประมวลความรู้อย่างรอบคอบถึงผลดีและผลเสียก่อนที่จะตัดสินใจ เป็นผู้ช่างสังเกต มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว การจัดระบบข้อมูลและการนำข้อมูลที่ได้นั้นมาประกอบการตัดสินใจ เป็นผู้รู้เท่าทันสถานการณ์โลก มีกระบวนการคิดที่ถ่วงรอนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก่อนนำมาประยุกต์ใช้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญอย่างทันที่

1.3 ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความสามารถในการสังเกต ตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว และสามารถตั้งสมมติฐานอันนำไปสู่การค้นหา รวบรวมหลักฐานหรือข้อมูล เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม คล่องแคล่ว รู้จักใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากร โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์

1.4 ทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีความสามารถในการจำแนกแยกแยะความคิดและความรู้สึก ให้เหตุผลในการประเมินและตัดสินใจปัญหา มีความสามารถในการปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ และตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถยอมรับข้อผิดพลาดหรือผลของการกระทำของตนเองอย่างมีสติ

1.5 ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร มีความสามารถในการใช้ภาษาและมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียนที่คล่องแคล่ว บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีประสิทธิภาพทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ นั่นคือสามารถฟังอย่างตั้งใจและจับใจความได้ สามารถพูดและอ่านได้อย่างชัดเจน สามารถเขียนเพื่อแสดงความคิดได้หลากหลายรูปแบบและใช้คำศัพท์สื่อความหมายได้อย่างกระชับและสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคาดเดาภาษาท่าทางและสามารถแสดงออกซึ่งท่าทางและสีหน้าได้เหมาะสมกับสถานการณ์ การเป็นบุคคลที่มีมารยาทที่ดีในการเป็นผู้ฟังและผู้พูด

2. เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญปฏิบัติ (Breakthrough Thinker)

2.1 การคิดใหม่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแง่บวกตลอด คิดนอกกรอบโดยไม่ยึดติด

อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคยเดิม มองเห็นสิ่งต่างๆ ในแง่มุมใหม่ๆ มีกระบวนการคิดที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม การนำความรู้เดิมมาปรับเข้ากับความรู้ใหม่ หรือผสมผสานกับความคิดวิเคราะห์

2.2 จิตมุ่งคุณภาพ มาตรฐาน และความเป็นเลิศ เป็นผู้มีความพากเพียร ตั้งใจ และมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังมีความสามารถในการกลั่นกรองผลงานและยินดีปรับแก้เพื่อให้ผลงานนั้นมีมาตรฐานหรือมีความเป็นเลิศยิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งต้องใช้ความตั้งใจและเจตคติที่ดีต่อการสร้างงาน การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อรักษาคุณภาพของงานอย่างสม่ำเสมอ

3. รวมพลังสร้างสรรค์สังคม (Social Concern)

3.1 การทำงานแบบร่วมมือเป็นทีมและสร้างเครือข่าย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีอัธยาศัยไมตรีจิตคิดถึงใจเขาใจเรา มีการประนีประนอมความคิด ยืดหยุ่นและอดทน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และดำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดี

3.2 การบริหารจัดการ ความสามารถในการจัดระบบและวางแผนการทำงานให้บรรลุผลได้ดีเยี่ยมตั้งเป้าประสงค์ การจัดการกับอารมณ์ ความโกรธ และการลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง

3.3 การแข่งขัน อดทน ผู้สิ่งยาก สังคมในปัจจุบันมีการแข่งขันสูง การสนับสนุนให้บุคคลมีน้ำใจนักกีฬาเป็นสิ่งจำเป็น เรียนรู้ถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย บุคคลที่ผู้งานคือบุคคลที่มีความตั้งใจในการทำงาน เป็นผู้มีความอดทน อดกลั้น รับผิดชอบ และมุ่งมั่นในการทำงานทำงานด้วยความหนักเอาเบาสู้ และมีเจตคติที่ดีต่องานที่ทำ

3.4 การเห็นแก่ส่วนรวม เป็นธรรมและยั่งยืน บุคคลที่มีจิตสาธารณะ หมายถึงบุคคลที่มีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ การร่วมแรงร่วมใจที่จะยอมเสียสละประโยชน์เล็กน้อยส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่สมควรต่อการปฏิบัติอย่างยิ่ง บุคคลที่มองเห็นคุณค่าของตนเองเป็นสำคัญ รู้จักตนเองดี มั่นใจในความสามารถของตนเองสูง กล่าวที่จะยอมรับผลของการตัดสินใจหรือผลของการกระทำนั้นๆ โดยไม่บิดเบือนหรือกล่าวโทษผู้อื่นในผลของการตัดสินใจ ขณะเดียวกันก็มองเห็นคุณค่าของผู้อื่น และมีใจเปิดกว้างเปิดรับความถูกต้อง ผิดถูก มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบด้วย วินัย สติ กตัญญู เมตตา อดทน ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว เป็นผู้ที่เป็นที่รัก เคารพ และศรัทธาของสมาชิกในกลุ่ม

4. รักวัฒนธรรมไทย ใฝ่สันติ (Thai Pride)

4.1 รักความเป็นไทย ยึดมั่นในสันติธรรม บุคคลที่รักษาความเป็นไทยไว้ด้วยความ

ภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ไทย รู้จักใช้และเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างชาญฉลาดและเห็นคุณค่า โดยเฉพาะท้องถิ่นตนเอง สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง สร้างผลผลิตที่มีมูลค่า และคงความเป็นไทยไว้อย่างสมบูรณ์

สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน (2546) กล่าวถึง การจัดการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นว่าโรงเรียนญี่ปุ่น (โดยเฉพาะโรงเรียนอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) และในครอบครัวชาวญี่ปุ่น ครูและพ่อแม่ของเด็กจะร่วมมือกันฝึกเด็กให้มีคุณสมบัติเหล่านี้

1. ตรงต่อเวลา
2. รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
3. ทำงานด้วยความกระตือรือร้น
4. สะอาดเป็นระเบียบ
5. อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่พูดโอ้อวด
6. ประหยัด รู้คุณค่าของเงิน สิ่งของ และเครื่องใช้ต่างๆ
7. พิถีพิถัน ใส่ใจในรายละเอียด
8. ซื่อสัตย์สุจริตไม่คดโกง ระลึกถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณ
9. แยกแยะเรื่องส่วนตัวและความรับผิดชอบในหน้าที่ และ
10. ทำงานเป็นทีม

กระทรวงศึกษาของสิงคโปร์(Ministry Of Education, 2008) ระบุความปรารถนาของการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล คือ

1. สามารถรู้อะไรถูกและอะไรผิด
2. สามารถแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
3. สามารถมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
4. ใฝ่รู้ และสามารถสำรวจหาข้อมูลได้
5. สามารถฟังและพูดอย่างเข้าใจ
6. พอใจและมีความสุขกับตนเอง
7. มีพัฒนาการด้านร่างกาย และมีสุขภาพดีรักครอบครัว เพื่อน ครู และ

โรงเรียน

Regional Educational Laboratory Midwest (2004) เป็นองค์กรเอกชนที่ทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำงานให้รัฐในอเมริกาในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการสร้างนโยบายของโรงเรียนโดยใช้ข้อมูลจากการวิจัยลงสู่การปฏิบัติ และได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือทักษะพื้นฐานที่จำเป็นกับสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในอเมริกาควรมีลักษณะดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานของการศึกษาผ่านระบบดิจิทัล
 - 1.1 การเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 - 1.2 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.3 เรียนรู้เท่าทันความเคลื่อนไหวของสังคมโลกและความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. ทักษะการคิดใหม่ทำใหม่
 - 2.1 ความสามารถในการประยุกต์การเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 2.2 มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ และกล้าเผชิญกับความเสี่ยง
 - 2.3 มีความคิดขั้นสูง คิดแก้ปัญหา และคิดอย่างมีเหตุผล
3. ทักษะในการสื่อสารและการมีส่วนร่วมกับสังคม
 - 3.1 การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม
 - 3.2 มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
 - 3.3 รู้จักช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลาย
4. คุณภาพความสามารถบุคคล
 - 4.1 สามารถวางแผน และจัดลำดับความสำคัญของงานได้
 - 4.2 รู้วิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตนั้น
 - 4.3 ผลลัพธ์ที่ออกมาต้องมีคุณภาพที่สุด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กวัยอนุบาล มีลักษณะดังนี้ การมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงและเจริญเติบโตตามวัย การมีสุขภาพจิตดี การสามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การมีเจตคติที่ดีในการเรียนรู้ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีคุณธรรมและจริยธรรม และการรักษาวัฒนธรรมไทย

ตอนที่ 4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่า หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาคเด็ก อายุระหว่าง 3-5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา ในความหมายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องเน้นสถานที่ ที่พร้อมจะให้การดูแลและให้การศึกษาคเด็ก การดูแลจะครอบคลุมไปถึงการอบรมสั่งสอน การให้บริการแก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2547)

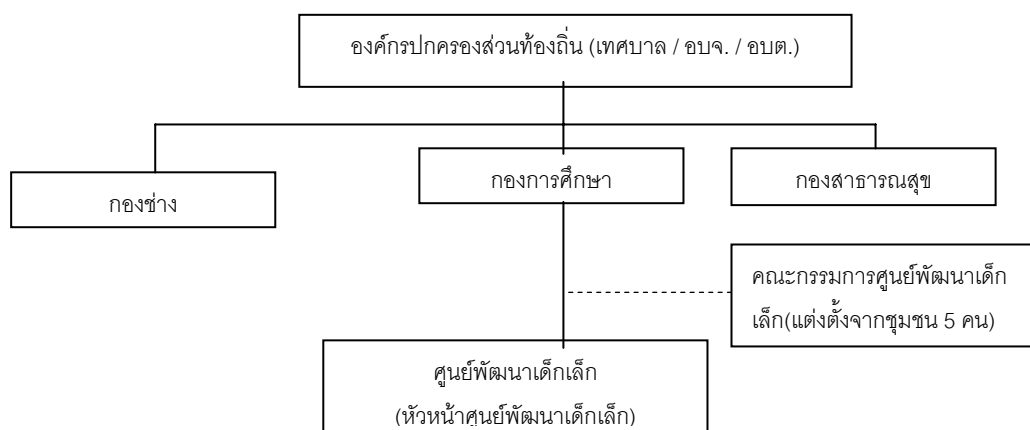
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาคด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาคแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักทางการศึกษาคก็ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ฉะนั้นเมื่อปฐมวัยเป็นช่วงวันที่มีความสำคัญมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรให้ความสนใจ และสนับสนุนการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ถูกวิธีและทั่วถึง คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำตามบัญญัติในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาคปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษาเป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำ (กรมการปกครอง, 2545)

รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหลากหลายในศักยภาพด้านทรัพยากร และเศรษฐกิจ การกำหนดรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงอาจแตกต่างกันตามลักษณะสภาพของชุมชนและความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล สถานที่ และเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ ซึ่งกรมการปกครอง (2545) ได้นำเสนอรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

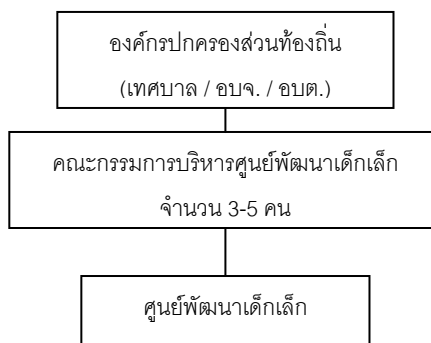
รูปแบบที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการ รูปแบบนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดตั้ง และรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดหา หรือจัดจ้างบุคลากรทางการศึกษาคเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยหัวหน้าศูนย์เป็นผู้บริหารจัดการศูนย์ฯ และดำเนินการเลือก หรือจัดให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และให้คณะกรรมการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พิจารณากำหนดจำนวนตามความเหมาะสม แต่จะต้องประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนครู อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์ฯ เป็นเลขานุการละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์ฯ เป็นเลขานุการ

แผนภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รูปแบบที่ 1 (กรมการปกครอง, 2545)

รูปแบบที่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มอบหมายให้ผู้แทนชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการ รูปแบบนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดตั้ง และรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยคัดเลือกผู้แทนชุมชนทำหน้าที่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และจัดหา / จัดจ้างบุคลากรทางการศึกษาเป็นหัวหน้าศูนย์ฯ ทำหน้าที่บริหารจัดการศูนย์ฯ โดยให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ทำหน้าที่กำกับบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยสมาชิก 5-7 คน คัดเลือกจากชุมชนทำหน้าที่เป็นประธาน รองประธาน เภรัณญิก โดยจะต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย และให้หัวหน้าศูนย์ฯ เป็นเลขานุการโดยตำแหน่ง ให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตั้งค่าตอบแทนสำหรับคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ได้ตามความเหมาะสมและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รูปแบบที่ 2 (กรมการปกครอง, 2545)

4.2 เกณฑ์มาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ

ทางสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาปฐมวัย (NAEYC) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับคุณภาพของการดูแลและพัฒนาเด็กไว้รอบด้าน ซึ่งมีข้อสอดคล้องกับบริบทไทยได้ดังนี้ (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2545)

1. หลักสูตร ควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้เหมาะกับช่วงวัยและบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดการดูแล และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยที่มุ่งหวังให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกด้านโดยไม่แยกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฐานะ ฯลฯ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของเด็กแต่ละคน ให้มีโอกาสนักพัฒนาที่ล้ำมเนื่อย่อย เด็ก ใหญ่ และความสมดุลของร่างกาย ให้รู้จักการแสดงออกที่เหมาะสม รู้จักทำงานได้ด้วยตนเอง รับผิดชอบต่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่น มีโอกาสได้พัฒนาสมองทั้งสองด้าน เพื่อส่งเสริมทั้งความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และด้านสาระความรู้

2. สุขภาพและความปลอดภัย ได้มีการจัดดูแลสุขภาพของเด็กโดยบริการตรวจสุขภาพร่างกายและฟันประจำปี มีการดูแลสุขภาพประจำวันด้วยการตรวจส่วนต่างๆ ของร่างกาย พร้อมให้คำแนะนำการดูแลรักษาความสะอาด และให้การดูแลที่เป็นแบบอย่างได้ มีตู้ใส่ที่จำเป็นสำหรับเด็ก และเป็นยาที่อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ เมื่อเด็กป่วย มีที่ให้เด็กนอนพักผ่อนระหว่างรอผู้ปกครองมารับกลับ เป็นที่จัดไว้สะอาด สว่าง มีอากาศถ่ายเทได้ดี มีการติดตามการฉีดวัคซีนเพื่อรับภูมิคุ้มกันต่างๆ ของเด็ก รวมทั้งมีสมุดบันทึกสุขภาพของเด็กที่เป็นปัจจุบันและพร้อมที่จะต่อสำหรับสถานศึกษาที่เด็กจะไปศึกษาต่อไป สถานที่ในและนอกควรจะต้องสะอาด นอกจากนี้ควรจัดเอกสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของเด็กและเอกสารเกี่ยวกับโรคเด็กไว้ให้ผู้ปกครองได้อ่านเพื่อเสริมความเข้าใจสุขภาพให้แก่เด็ก

3. สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเด็กปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นนอกห้องหรือภายในห้อง มีความสำคัญต่อการพัฒนาของเด็กอย่างยิ่ง ควรจัด

สภาพแวดล้อมทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง อบอุ่น มีความสุข และเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่และกลุ่มคนรอบข้าง

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้อง หมายความว่ารวมถึง การจัดสิ่งแวดลอม กลางแจ้ง และบริเวณที่ร่วมนอกห้อง ควรจัดเป็นสถานที่เล่น หรือสนามเด็กเล่น ให้เด็กได้มีโอกาส พัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้พัฒนาการทางภาษา และทักษะทางสังคม ในการเล่น ร่วมกันของเพื่อนๆ อย่างมีความหมาย เด็กได้มีโอกาสเล่นการละเล่นของไทย และการเล่น สำหรับเด็กที่มีในท้องถิ่น ควรจัดเครื่องเล่นเด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อย่างปลอดภัย การเล่นช่วย ให้เด็กระบายออกในเรื่องของความกดดัน ความเครียดและพลังที่เด็กมีอยู่มากมาย นอกจากนี้ยัง ควรจัดบริเวณให้เด็กได้มีโอกาสเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช ประกอบอาหารตามวัย

4. ความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันต่อครูผู้ดูแลเด็กกับเด็ก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กได้ บุคลิกภาพของครูผู้ดูแลเด็กควรจะทำให้สบายใจให้แก่เด็ก ด้วยการทักทายเด็กทุกเช้า เมื่อพบ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส โอบกอดเด็กให้การสัมผัสที่อบอุ่นแก่เด็ก จะช่วยสร้างความมั่นใจ และความมั่นคงให้เกิดขึ้นในใจของเด็ก

4.3 นโยบายและวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นโยบาย

จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3-5 ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อกระจาย โอกาสเตรียมความพร้อม และพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็น พื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป (กรมการปกครอง, 2545)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องลักษณะ และ ได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ
2. เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ตาม จิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด และพัฒนาความพร้อมของ เด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดู และ พัฒนาเด็กได้อย่างถูกวิธี

4. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ให้สามารถร่วมกันวางแผน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

5. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง

6. เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสม และมีคุณภาพ

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี ไม่ควรจัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

1.1 จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง

1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

2.1 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.2 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอ โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

2.10 จัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1. กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน
2. กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระในการเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

4. กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้องกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

1. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3. การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เชื่อฟัง แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4. การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5. การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่ง ข้อมูลต่าง ๆ

ทดลอง ศึกษาสถานประกอบการที่ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย อย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6. การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอด ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษา ให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและ บุคคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรม ทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7. การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่น ต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ ฐูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน

(กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2547) แนวทางการดำเนินงานด้านมาตรฐาน การมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้้นำให้เห็นประโยชน์และความจำเป็น ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมี ส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

2. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กเป็น ระยะเวลา ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯ กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรม นันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่าง ศูนย์ฯ และชุมชน

3. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่างๆ ได้โดยการ ประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก

4. มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันต่าง ๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น

5. จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณต่าง ๆ ของหน่วยงานดังนี้

5.1 การสมทบหรือการอุดหนุนงบประมาณกองทุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบาล

5.3 การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การภาครัฐอื่น

5.4 การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน องค์กรการกุศล มูลนิธิ หรือมีผู้อุทิศให้

6. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่จะเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่าง ๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2547) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก ดังนี้

1. ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็กเพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโต มีพัฒนาการทุกด้านตามวัย

2. ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ ให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากสิ่งของและผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น

และการลงมือกระทำ ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูด และกริยาท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่นต่อเด็ก

3. สังเกต และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติ และผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาสาเหตุ และวิธีการแก้ไขได้ทัน่วงที

4. จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาด มีความปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

5. ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง

6. มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ และอาชีพ ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยการพัฒนาด้านความรู้ทางวิชาการ และทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาหาความรู้ การเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ และเทคโนโลยีโดยอาศัยสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกและการจัดตั้งชมรมเครือข่ายสำหรับผู้ดูแลเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ดูแลเด็ก

7. รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูล ความรู้ และเครือข่ายการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน ดังนี้

7.1 หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน) กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยราชภัฏ) กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต) กระทรวงวัฒนธรรม (กรมการศาสนา) กระทรวงกลาโหม (กองทัพเรือ) เป็นต้น

7.2 องค์การเอกชน สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ เช่น สมาคม วาย ดับเบิลยู ซี เอ มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัมในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มูลนิธิช่วยเหลือเด็กยากจน ซี ซี เอฟ ในประเทศไทยสภาองค์การพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ (สอชย.) องค์การยูนิเซฟ เซฟเดอะซิด เดรณ ยู เอส เอ สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิดวงประทีป เป็นต้น

7.3 แหล่งข้อมูลความรู้ในชุมชน เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็กในนิคมต่าง ๆ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชน ศูนย์สื่อประจำหมู่บ้านของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์สงเคราะห์เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน (กรุงเทพมหานคร) ข้าราชการครู หรือข้าราชการอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้ หรือที่เกษียณอายุแล้ว เป็นต้น

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

นิรมล หันหาบุญ (2538) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทั้ง 79 คุณลักษณะ และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) ด้านจารีตประเพณี 12 คุณลักษณะ ได้แก่ กล้าที่จะขอโทษด้วยตนเอง ไม่ขัดท้อความผิดของตนเอง ต่อยุติด้วยเหตุผล ไม่ข่มเหงเบียดเบียนผู้อื่น รู้จักเลือกอาชีพที่สุจริต ไม่ขัดต่อกฎหมาย รู้จักเลือกอาชีพที่สุจริต ไม่ขัดต่อศีลธรรม ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของอาชีพโดยไม่เห็นแก่เงินเป็นใหญ่ มีสัจจะไม่ละเมิดต่อคำมั่นสัญญาของตนเอง ยึดมั่นต่อการรักษาคำพูดที่ชอบธรรม รู้จักคิดก่อนพูด กล้าต่อสู้เพื่อความถูกต้อง และละอายต่อความประพฤติที่ผิดศีลธรรม 2) ด้านขนบประเพณี 9 คุณลักษณะ ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองทุกกรณี ไม่ละเมิดกฎหมาย รู้จักถนอมใช้สาธารณสมบัติของชาติ ตั้งใจจริงในการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยชอบอย่างไม่บอดพลิ้ว มีลำดับขั้นตอนในการคิด ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติได้ถูกต้องทุกเทศะ ควบคุมตนเองได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ตามเงื่อนไขอย่างสม่ำเสมอด้วยความจริงใจ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังด้วย

ความอดทน 3) ด้านธรรมเนียมประเพณี 6 ลักษณะ ได้แก่ ใช้คำพูด “ขอบใจ ขอขอบคุณ ขอโทษ” ตามควรแก่โอกาสและฐานะของบุคคล กระทำต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ ไม่แสดงอาการดูหมิ่น ลวงเกินเหยียบย่ำทั้งบุคคล และสถานที่แสดงความเคารพตามประเพณีไทย วางตัวให้เหมาะสมกับเพศวัยตามฐานะของตน และไม่ใช้อำนาจโดยมิชอบธรรมจะทำให้ผู้อื่นเสียประโยชน์ และ 4) ด้านการใช้ภาษาไทย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ ใช้คำพูดได้ชัดเจนเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ อ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามอักขรวิธีไทย และเขียนภาษาไทยและเลขไทยได้ถูกต้องตามแบบแผน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละช่วงวัย ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ 10 ลักษณะ คือ มีความสามารถในการคิด มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ และรักความถูกต้อง ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี และสูงใหญ่ รักการเรียนรู้ มีสุขภาพจิตดี ชยัน อดทน ทุ่มเททำงานหนัก มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม มีระเบียบวินัย รู้รอบด้านและเท่าทันสถานการณ์ เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ไทย 2) แนวทางภาพรวมในการพัฒนาคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ คือ กำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ ปฏิรูปกฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆที่เอื้อต่อการพัฒนาคน ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปสื่อ ผู้นำในสังคมต้องเป็นแบบอย่าง สร้างครอบครัวเข้มแข็ง พัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพกาย และสุขภาพจิต และกรมศาสนามีบทบาทมากขึ้น 3) จุดแข็งและโอกาสในการพัฒนาคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ ดังนี้ 3.1) จุดแข็ง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เอื้อต่อการพัฒนาคน ความสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมไทยที่เป็นจุดแกร่ง ครอบครัวที่ยังมีความสัมพันธ์สูง พื้นฐานการยึดมั่นในศาสนา 3.2) โอกาส คือ การปฏิรูปการศึกษา การมุ่งทิศเศรษฐกิจพอเพียงและการส่งเสริม 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การตื่นตัวในการคุ้มครองผู้บริโภค การจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา การจัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรม การทำสงครามกับยาเสพติด ความตื่นตัวในการต่อต้านการทุจริต ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และกระแสประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของคนในสังคมมากขึ้น 4) อุปสรรคและการพัฒนาคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ คือ ปัญหาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมไทย ปัญหาค่านิยมของคนไทยที่มีมาแต่เดิม การขาดเป้าหมาย นโยบายและแนวทางที่ชัดเจน ต่อเนื่องและเอาจริงเอาจัง ในการพัฒนาคน การขาดเงินงบประมาณอย่างพอเพียงในการพัฒนาคน ผู้นำและผู้มีชื่อเสียงในสังคมไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ปัญหาระบบการศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านวิธีการเรียนการสอน ปัญหาด้านครูที่ยังขาดคุณภาพ ปัญหาด้านความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาเป็นต้น ปัญหาครอบครัว ได้แก่ การไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดู การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การมีช่องว่างทางความคิดระหว่างวัย เป็นต้น สื่อมวลชนมีอิทธิพลในทางลบ กระแสโลกาภิวัตน์ และการพึ่งพาต่างประเทศสูงเกินความจำเป็น

สาคร มหาหงส์ และ ธนพรธณ ธาณี (2549) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่เป็นจริงของนักเรียนตามความคิดเห็นของ ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน ในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านสุขภาพ และด้านความเป็นไทย อยู่ในระดับมาก 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามความคิดเห็นของ ผู้ปกครองครู และนักเรียนในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความเป็นไทย และด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

ชัตร์รัตน์ โตศิลา (2549) ได้ศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยในด้านสทธรรมมาก โดยคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยมากที่สุด คือ ไม่กล่าวลบหลู่ดูหมิ่นสถานที่ และสิ่งแทนความเคารพของศาสนาอื่น 2) นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยด้านคตินิยมมาก โดยมีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยมากที่สุด 3 คุณลักษณะ คือ ไม่ลักขโมยของผู้อื่น ยืนตรงแสดงความเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมี และเพลงเคารพอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือวิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ มีคุณลักษณะน้อย 2 คุณลักษณะ คือ เมื่อได้รับมอบหมายงาน หรือมีงานต้องทำก็ลงมือปฏิบัติทันที ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และมีการวางแผนรายรับ รายจ่ายเพื่อประโยชน์ในการใช้จ่าย 3) นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยด้านเนติธรรมมาก โดยมีคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยน้อย คือ เมื่อพบผู้กระทำความผิดกฎหมายก็แจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองทราบ

ธิติมา เรื่องสกุล (2550) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองมีความต้องการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านพบว่า มีความต้องการ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านวินัย ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเกรงใจต่อผู้อื่น เมตตาการุณา โอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม และด้านความประหยัดมีความต้องการอยู่ในระดับมาก 2) ผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนอยู่ในระดับชั้นต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ

ต่างกันมีความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมและรายด้าน แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) ผู้ปกครองที่อาชีพต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผู้เรียน มีความประหยัดและด้านผู้เรียนมีความเกรงใจผู้อื่น เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Alvestad และ Samueleson (2008) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบหลักสูตร การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยระดับชาติระหว่างประเทศนอร์เวย์และสวีเดน

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยระดับชาติทั้ง เรื่องของวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรระดับชาติของประเทศสวีเดน เพื่อให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความสามารถของเด็กในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของตนเองได้
2. มีความสามารถในการรับผิดชอบการกระทำของตนเอง และรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
3. เข้าใจและยอมรับต่อหลักการประชาธิปไตย โดยสามารถแสดงความคิดเห็นการ ร่วมมือกันสร้างข้อตกลงร่วม และยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง

ในขณะที่ประเทศนอร์เวย์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องดังต่อไปนี้

1. มีความตระหนัก และสำนึกในความเป็นชุมชนของประเทศ มีความช่วยเหลือ เกื้อกูลกันทุกคนในชุมชนทั้งเยาวชน และผู้สูงอายุในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชน
2. รู้จักความแตกต่างของสังคม ศิลปะ วัฒนธรรมที่หลากหลาย ในบริบทชุมชน
3. เข้าใจความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของสังคมนอร์เวย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

Neuman และ Roskos (2005) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง มาตรฐานการเรียนรู้ของก่อนวัยเรียน งานวิจัยนี้ศึกษาถึงการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้สำหรับเด็ก 3 - 5 ปี ในด้านภาษา การรู้หนังสือ และ คณิตศาสตร์

ตัวชี้วัดสำคัญในการเรียนรู้มีดังนี้คือ

1. การพัฒนาคุณลักษณะเพื่อการเรียนรู้หนังสือ

1.1 การรู้หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่ ความสามารถในการอ่าน
ความสามารถในการเขียน

1.2 ความตระหนักในการออกเสียงให้ถูกต้อง

1.3 ความรู้ความเข้าใจในตัวอักษร

1.4 เรียนรู้ภาษาที่มาจากภาพ

2. การพัฒนาคุณลักษณะเพื่อการเรียนคณิตศาสตร์

2.1 ตัวเลขและการคำนวณ ได้แก่ ความสามารถในการนับ และการเปรียบเทียบ

2.2 ภูมิศาสตร์และการใช้พื้นที่ ได้แก่ มีความเข้าใจในรูปทรง และรูปร่าง

2.3 พีชคณิตและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยให้ความสำคัญกับความน่าจะเป็น, การใช้เหตุผลทางพีชคณิต, การเปรียบเทียบข้อมูล, การจัดลำดับความสำคัญ, การนำเสนอข้อมูลอย่างง่าย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

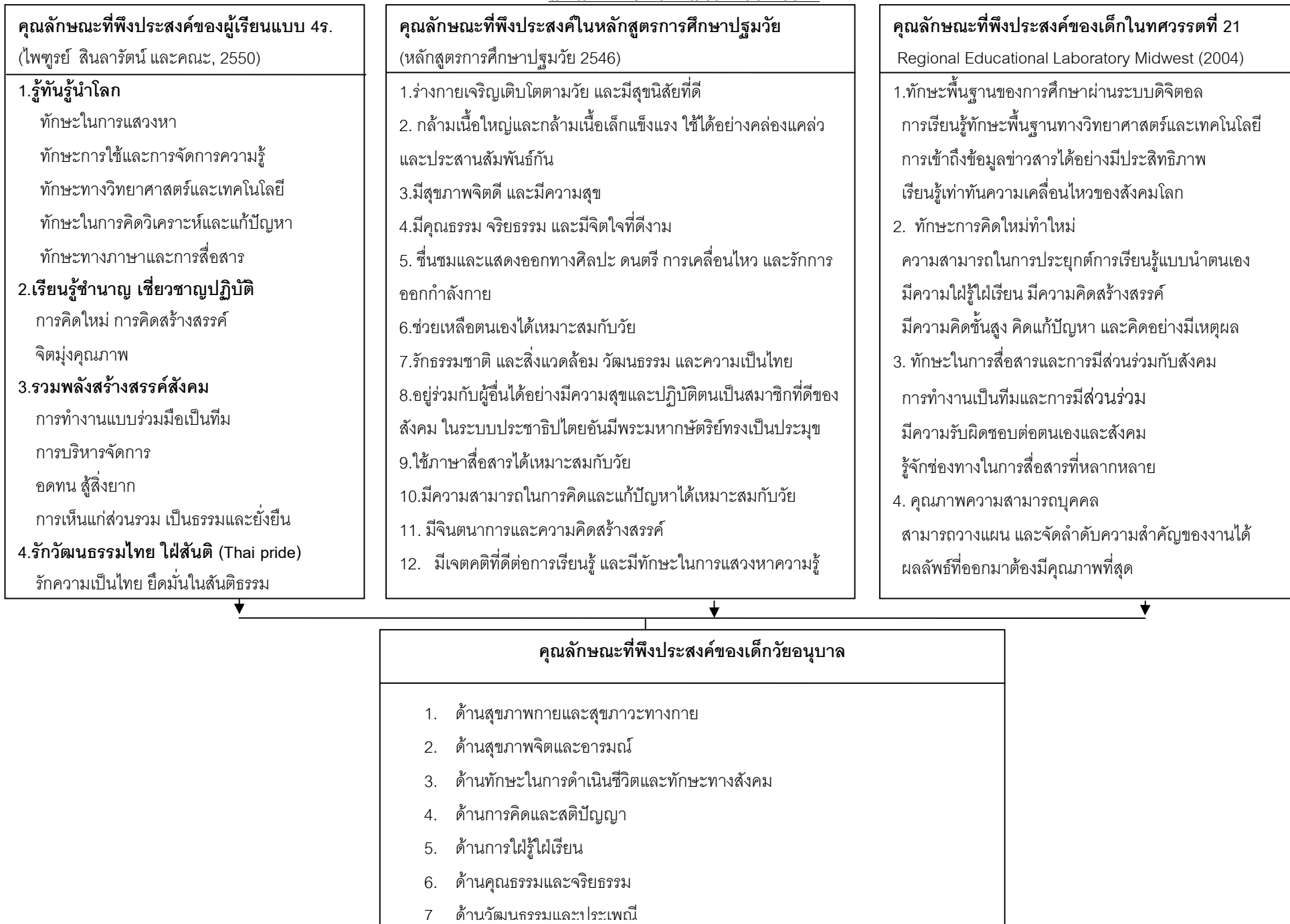
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผล

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล หลักการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล และสภาพสังคมในปัจจุบัน ปัญหาและนโยบายการพัฒนาประเทศ จากข่าวสาร ตำรา และบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (แผนภาพที่ 3)

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประชากรและตัวอย่างประชากร

2.1 ประชากร คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองจำนวน 1, 686 ศูนย์ จาก 75 จังหวัด

2.2 ตัวอย่างประชากร คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 104 คน ผู้ดูแลเด็กจำนวน 104 คน และผู้ปกครองจำนวน 236 คน และผู้นำชุมชนจำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 456 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling)

วิธีการคัดเลือกตัวอย่างประชากรมีดังนี้

1) ตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

1.1) การสุ่มจังหวัด ผู้วิจัยสุ่มจังหวัดที่ใช้เป็นตัวแทนตามภาค 4 ภาค โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก ในอัตราส่วนร้อยละ 25 (ศิริชัย กาญจนวาที และคณะ , 2547) ในแต่ละภาค จาก 75 จังหวัด ได้จำนวน 19 จังหวัดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จังหวัดที่เป็นประชากรและตัวอย่างประชากรจำแนกตามภาค

ภาค	ประชากร (จังหวัด)	ตัวอย่างประชากร (จังหวัด)
เหนือ	17	1. แพร่ 2. พิชณุโลก 3. กำแพงเพชร 4. ตาก
รวม	17	4
ตะวันออกเฉียงเหนือ	19	1. นครราชสีมา 2. อุบลราชธานี 3. อุตรธานี 4. ขอนแก่น 5. มหาสารคาม
รวม	19	5

ตารางที่ 1 จังหวัดที่เป็นประชากรและตัวอย่างประชากรจำแนกตามภาค (ต่อ)

ภาค	ประชากร (จังหวัด)	ตัวอย่างประชากร (จังหวัด)
กลาง	25	1. นนทบุรี 2. อ่างทอง 3. สมุทรปราการ 4. สุพรรณบุรี 5. ราชบุรี 6. ชลบุรี
รวม	25	6
ใต้	14	1. ชุมพร 2. ระนอง 3. นครศรีธรรมราช 4. สงขลา
รวม	14	4
รวมทั้งหมด	75	19

1.2) การสุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยสุ่มศูนย์ที่ใช้เป็นตัว
แทนโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลาก ในอัตราส่วนร้อยละ 25 (ศิริชัย กาญจนวาลี และคณะ,
2547) ของศูนย์ในแต่ละจังหวัดจาก 412 ศูนย์ ได้จำนวน 104 ศูนย์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างประชากรจำแนกตามภาค และจังหวัด

ภาค	จังหวัดที่เป็น ตัวอย่างประชากร	จำนวนศูนย์ฯ ในแต่ละจังหวัด	ตัวอย่าง จำนวนศูนย์ฯที่เป็น ตัวอย่างประชากร
เหนือ	แพร่	41	10
	พิษณุโลก	26	7
	กำแพงเพชร	10	3
	ตาก	25	6
รวม	4	102	26

ตารางที่ 2 ศูนย์ที่เป็นตัวอย่างประชากรจำแนกตามภาค และจังหวัด (ต่อ)

ภาค	จังหวัดที่เป็น ตัวอย่างประชากร	จำนวนศูนย์ฯ ในแต่ละจังหวัด	ตัวอย่าง จำนวนศูนย์ฯที่เป็น ตัวอย่างประชากร
ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	7	2
	อุบลราชธานี	24	6
	อุดรธานี	66	17
	ขอนแก่น	29	7
	มหาสารคาม	13	3
รวม	5	139	35
กลาง	นนทบุรี	9	2
	อ่างทอง	24	6
	สมุทรปราการ	9	2
	สุพรรณบุรี	41	10
	ราชบุรี	11	3
	ชลบุรี	22	6
รวม	6	116	29
ใต้	ชุมพร	20	5
	ระนอง	12	3
	นครศรีธรรมราช	8	2
	สงขลา	15	4
รวม	5	55	14
รวมทั้งสิ้น	19	412	104

1.3) ผู้วิจัยกำหนดให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามข้อ 1.2 เป็นตัวอย่างประชากร ศูนย์ละ 1 คน ได้จำนวน 104 คน และผู้ดูแลเด็กศูนย์ละ 1 คน ได้จำนวน 104 คน รวมทั้งสิ้น 208 คน ทั้งนี้ให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้คัดเลือกโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

ก) เป็นบุคคลที่สนใจในการพัฒนาความรู้และมีความรับผิดชอบ
ในหน้าที่การงานของตนอยู่เสมอ

ข) เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งผู้ดูแลเด็กอย่างน้อย 1 ปี

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังกำหนดผู้ปกครองศูนย์ละ 2 คน ได้จำนวน 208 คน ทั้งนี้ให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้คัดเลือกโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

ก) เป็นผู้ปกครองของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประจำปีการศึกษา 2551

ข) เป็นผู้ที่สามารถอ่านออกเขียนได้

ค) เป็นผู้ที่มีความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สรุปตัวอย่างประชากรที่เป็นหัวหน้าศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 416 คน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ภาค	จังหวัด	จำนวน (ศูนย์ฯ)	แบบสอบถาม		
			หัวหน้าศูนย์ฯ	ผู้ดูแลเด็ก	ผู้ปกครอง
เหนือ	แพร่	10	10	10	20
	พิษณุโลก	7	7	7	14
	กำแพงเพชร	3	3	3	6
	ตาก	6	6	6	12
รวม	4	26	26	26	32
ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	2	2	2	4
	อุบลราชธานี	6	6	6	12
	อุดรธานี	17	17	17	34
	ขอนแก่น	7	7	7	14
	มหาสารคาม	3	3	3	6
รวม	5	35	35	35	70
กลาง	นนทบุรี	2	2	2	4
	อ่างทอง	6	6	6	12
	สมุทรปราการ	2	2	2	4

ตารางที่ 3 ตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	จำนวน (ศูนย์ฯ)	แบบสอบถาม		
			หัวหน้าศูนย์ฯ	ผู้ดูแลเด็ก	ผู้ปกครอง
กลาง (ต่อ)	สุพรรณบุรี	10	10	10	20
	ราชบุรี	3	3	3	6
	ชลบุรี	6	6	6	12
รวม	6	29	29	29	58
ใต้	ชุมพร	5	5	5	10
	ระนอง	3	3	3	6
	นครศรีธรรมราช	2	2	2	4
	สงขลา	4	4	4	8
รวม	4	14	14	14	28
รวมทั้งสิ้น	19	104	104	104	208

2) ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์โดยการสุ่มจากตัวอย่างประชากรในข้อ 1.2) ดังนี้

2.1) การเลือกจังหวัด ผู้วิจัยสุ่มจังหวัดที่เป็นตัวอย่างประชากรจาก ข้อ 1.2) ภาคละ 1 จังหวัด โดยการจับฉลาก ได้ 4 จังหวัด คือ พิษณุโลก ขอนแก่น สมุทรปราการ นครศรีธรรมราช

2.2) การเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ใช้เป็นตัวอย่างประชากรในอัตราส่วนร้อยละ 25 ของศูนย์ฯในแต่ละจังหวัด ได้จำนวน 1 ศูนย์ฯ จากนั้นจับฉลากเลือกศูนย์ฯตามจำนวนที่กำหนดในแต่ละจังหวัดได้ศูนย์ฯที่เป็นตัวอย่างประชากรจำนวน 4 ศูนย์ฯ คือ

1. ภาคเหนือ ศูนย์ฯเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์ฯสามเหลี่ยม จังหวัดขอนแก่น
3. ภาคกลาง ศูนย์ฯลำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ
4. ภาคใต้ ศูนย์ฯคลองลาว จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3) การเลือกผู้ปกครอง ผู้วิจัยให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้คัดเลือกผู้ปกครองศูนย์ฯละ 7 คน รวมเป็น 28 คน โดยเลือกตามเกณฑ์ ดังนี้

ก) เป็นผู้ปกครองของเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประจำปีการศึกษา 2551

ข) เป็นผู้ที่สนใจและให้ความร่วมมือในกิจกรรมของทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นอย่างดีและต่อเนื่อง

2.4) การเลือกผู้นำชุมชน ผู้วิจัยให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละศูนย์ฯ เป็นผู้คัดเลือกผู้นำชุมชนศูนย์ละ 3 คน รวมเป็น 12 คน โดยเลือกตามเกณฑ์ดังนี้

ก) เป็นประธาน รองประธาน เลขานุการ หรือคณะกรรมการ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในชุมชน

ข) เป็นผู้ที่มีความสนใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

สรุปตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 40 คน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวอย่างประชากรที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์

ภาค	จังหวัด	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แบบสัมภาษณ์	
			ผู้ปกครอง	ผู้นำชุมชน
เหนือ	พิษณุโลก	เทศบาลนครพิษณุโลก	7	3
ตะวันออก	ขอนแก่น	สามเหลี่ยม	7	3
กลาง	สมุทรปราการ	ลำโรงเหนือ	7	3
ใต้	นครศรีธรรมราช	คลองลาว	7	3
รวม	4	4	28	12

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประเภทที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล สำหรับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้ดูแลเด็ก มีลักษณะเป็นแบบเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 63 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล คำถามมีลักษณะเป็นแบบเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย จำนวน 56 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล สำหรับผู้ปกครองเด็ก มีลักษณะเป็นแบบเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 63 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล คำถามมีลักษณะเป็นแบบเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย จำนวน 56 ข้อ

ประเภทที่ 2 แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล สำหรับผู้ปกครองเด็กและผู้นำชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คำถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แนวการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กและผู้นำชุมชนโดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลในประเด็นที่เกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย สุขภาพจิตและอารมณ์ ทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม การคิดและสติปัญญา การใฝ่รู้ใฝ่เรียน คุณธรรมและจริยธรรม และวัฒนธรรมและประเพณี จำนวน 20 ข้อ

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาคุณลักษณะของเด็กวัยอนุบาล พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลทั้งในและต่างประเทศ ทฤษฎีพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล จากตำรา เอกสาร บทความ และสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดโครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำกรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปรที่ศึกษาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ และขอคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข (ดังรายละเอียดในตารางที่ 5)

3. สร้างแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล และแบบสัมภาษณ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยตามขอบข่ายเนื้อหากรอบแนวคิดในการวิจัย และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา โดยมีประเด็นปรับแก้ดังนี้

- (1) ความครอบคลุมของข้อความ
- (2) ความชัดเจนของข้อความ
- (3) ความซ้ำซ้อนของข้อความ
- (4) ความกระชับของข้อความ

5. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากรแต่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรจำนวน 7 ศูนย์ฯ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ประชากรที่ใช้ทดลองเครื่องมือในการวิจัยจำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จังหวัด	ศูนย์ฯ	แบบสอบถาม			แบบสัมภาษณ์	
		หัวหน้าฯ	ผู้ดูแลเด็ก	ผู้ปกครอง	ผู้ปกครอง	ผู้นำชุมชน
พิษณุโลก	ศูนย์ฯคิ่งวารี	1	1	2	-	-
แพร่	ศูนย์ฯทุ่งอ่อน	1	1	2	-	-
อุดรธานี	ศูนย์ฯบ้านดงหนองโพ	1	1	2	3	1
ขอนแก่น	ศูนย์ฯท่อม	1	1	2	2	2
สุพรรณบุรี	ศูนย์ฯท่าข้าม	1	1	2	-	-
ชลบุรี	ศูนย์ฯวัดหนองรี	1	1	2	-	-
ชุมพร	ศูนย์ฯถ้ำสิงห์	1	1	2	-	-
รวม	7	7	7	14	5	3

6. นำข้อมูลที่ได้มาปรับแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์และจัดทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์ต่อไปตามตัวแปรที่ศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	
	แบบสอบถาม(ข้อ)	แบบสัมภาษณ์(ข้อ)
1. ด้านสุขภาพกายและสภาวะทางกาย	1.1 – 1.8	1.1 – 1.3
1.1 การเจริญเติบโตของร่างกาย		
1.2 สภาวะทางกาย		
2. ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์	2.1 – 2.8	2.1 – 2.2
2.1 การแสดงออกทางอารมณ์		
2.2 การมีความเชื่อมั่นและมีความสุข		
3. ด้านทักษะในการดำเนินชีวิต และทักษะทางสังคม	3.1 – 3.8	3.1 – 3.3
3.1 การดำเนินชีวิตประจำวัน		
3.2 ทักษะทางสังคม		
4. ด้านการคิดและสติปัญญา	4.1 – 4.8	4.1 – 4.3
4.1 การคิด		
4.2 สติปัญญา		
5. ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน	5.1 – 5.8	5.1 – 5.2
5.1 การใฝ่รู้ใฝ่เรียน		
6. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	6.1 – 6.8	6.1 – 6.2
6.1 มีวินัย		
6.2 ซื่อสัตย์		
6.3 ประหยัด		
6.4 กตัญญู		
6.5 ชยัน		
6.6 ไม่เห็นแก่ตัว		
6.7 เมตตากรุณา		
6.8 อุดม		

ตารางที่ 6 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	
	แบบสอบถาม(ข้อ)	แบบสัมภาษณ์(ข้อ)
7. ด้านวัฒนธรรมและประเพณี	7.1 – 7.8	7.1 – 7.3
7.1 กิริยามารยาทในสังคม		
7.2 การเห็นคุณค่าในวัฒนธรรม และประเพณี		

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อสำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศ เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ รายชื่อและที่อยู่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจำนวนบุคลากรในแต่ละศูนย์ ฯ

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 104 ศูนย์ จำนวน 416 ชุด ให้แก่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง พร้อมแนบหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้วิจัยถึงหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและแนบซองเปล่าติดแสตมป์ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

3. ได้รับแบบสอบถามคืนในครั้งที่ 1 จำนวน 315 ชุด ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเพิ่มเติมครั้งที่ 2 และได้รับคืนจำนวน 98 ชุด รวมได้รับแบบสอบถามคืนจำนวนทั้งสิ้น 413 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.27 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนกตัวอย่างประชากร และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวอย่างประชากร	แบบสอบถามที่ได้รับคืน		รวม	ร้อยละ
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2		
หัวหน้าศูนย์ฯ	78	25	103	99.03
ผู้ดูแลเด็ก	79	25	104	100.00
ผู้ปกครอง	158	48	206	99.03
รวม	315	98	413	99.27

4. ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 ศูนย์ และส่งจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัยถึงหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กับผู้ปกครองเด็ก และผู้นำชุมชน พร้อมทั้งทำการนัดหมายวันเวลาที่จะไปดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ได้นัดหมาย ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 สถานที่ วัน เดือน ปี จำแนกตามการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์

จังหวัด	ศูนย์ฯ	วัน/เดือน/ปี	แบบสัมภาษณ์		รวม (คน)
			ผู้ปกครองเด็ก (คน)	ผู้นำชุมชน (คน)	
พิษณุโลก	ศูนย์ฯเทศบาลนครพิษณุโลก	22. พ.ย. 51	3	1	4
		23. พ.ย. 51	4	2	6
ขอนแก่น	ศูนย์ฯสามเหลี่ยม	28. พ.ย. 51	4	1	5
		29. พ.ย. 51	3	2	5
สมุทรปราการ	ศูนย์ฯสำโรงเหนือ	14. พ.ย. 51	3	2	5
		15. พ.ย. 51	4	1	5
นครศรีธรรมราช	ศูนย์ฯบ้านคลองลาว	11 พ.ย. 51	4	2	6
		12 พ.ย. 51	3	1	4
รวม			28	10	40

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อโดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ โดยนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง
2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ นำมาสรุปรวม เรียบเรียงแยกคำตอบต่างๆให้เป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดแต่ละด้านที่กำหนดไว้ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สูตรการคำนวณหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบในแต่ละข้อ} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}} \quad (\text{พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543})$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพะทางกาย ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและสังคม ด้านการคิดและสติปัญญา ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านวัฒนธรรมและประเพณี โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ตารางที่ 9)
- 1.2 ผู้ดูแลเด็ก (ตารางที่ 10)
- 1.3 ผู้ปกครอง (ตารางที่ 11)
- 1.4 ผู้นำชุมชน (ตารางที่ 12)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

- 2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมของเด็กวัยอนุบาล (ตารางที่ 13)
- 2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในด้านต่างๆ
 - (1) ด้านวัฒนธรรม และประเพณี (ตารางที่ 14)
 - (2) ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม (ตารางที่ 15)
 - (3) ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพะทางกาย (ตารางที่ 16)
 - (4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน (ตารางที่ 17)
 - (5) ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์ (ตารางที่ 18)
 - (6) ด้านการคิดและสติปัญญา (ตารางที่ 19)
 - (7) ด้านคุณธรรม และจริยธรรม (ตารางที่ 20)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

1.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (n =103)	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	7	6.8
	หญิง	96	93.2
2	อายุ		
	20 - 25 ปี	5	4.9
	26 - 30 ปี	12	11.7
	31 - 35 ปี	19	18.4
	36 - 40 ปี	15	14.6
	41 - 45 ปี	30	29.1
	46 - 50 ปี	16	15.5
	มากกว่า 50 ปี	6	5.8
3	สถานภาพ		
	โสด	23	22.3
	แต่งงาน	71	68.9
	หม้าย	9	9.8
4	บุตร		
	มี	75	72.8
	ไม่มี	27	26.2
	กำลังตั้งครรรภ์	1	1.0

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=103)	ร้อยละ
5 การศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 6	1	1.0
อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	9	8.7
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	66	64.1
สูงกว่าปริญญาตรี	6	5.8
อื่นๆ		
กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี	21	20.4
6 มีประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 1 ปี	6	5.8
1 - 2 ปี	7	6.8
2 - 4 ปี	13	12.6
4 - 6 ปี	6	5.8
มากกว่า 6 ปี	71	68.9
7 มีภูมิลำเนาในชุมชน		
ใช่	71	68.9
ไม่ใช่	32	31.1

จากตารางที่ 9 พบว่า หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 93.2 มีอายุระหว่าง 41 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.1 สถานภาพแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 68.9 มีบุตรแล้วคิดเป็นร้อยละ 72.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 64.1 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.9 และมีภูมิลำเนาในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 68.9

1.2 ผู้ดูแลเด็ก

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ดูแลเด็กจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (n =104)	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	5	4.8
	หญิง	99	95.2
2	อายุ		
	20 - 25 ปี	17	16.3
	26 - 30 ปี	16	15.4
	31 - 35 ปี	27	26.0
	36 - 40 ปี	21	20.2
	41 - 45 ปี	8	7.7
	46 - 50 ปี	11	10.6
	มากกว่า 50 ปี	4	3.8
3	สถานภาพ		
	โสด	30	28.8
	แต่งงาน	65	62.5
	หม้าย	9	8.7
4	บุตร		
	มี	64	61.5
	ไม่มี	35	33.7
	กำลังตั้งครรภ์	5	4.8
5	การศึกษา		
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	14	13.5
	อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	20	19.2

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ดูแลเด็กจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=104)	ร้อยละ
5 การศึกษา		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	54	51.9
อื่นๆ กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี	16	15.4
6 มีประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 1 ปี	3	2.9
1 - 2 ปี	19	18.3
2 - 4 ปี	14	13.5
4 - 6 ปี	12	11.5
มากกว่า 6 ปี	56	53.8
7 มีภูมิลำเนาในชุมชน		
ใช่	65	62.5
ไม่ใช่	39	37.5

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 95.2 มีอายุระหว่าง 31 – 35 ปีคิดเป็นร้อยละ 26 สถานภาพแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 62.5 มีบุตรแล้วคิดเป็นร้อยละ 61.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 51.9 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 6 ปีคิดเป็นร้อยละ 53.8 และมีภูมิลำเนาในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 62.5

1.3 ผู้ปกครอง

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n =206)	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	41	19.9
	หญิง	165	80.1
2	อายุ		
	20 - 25 ปี	18	8.7
	26 - 30 ปี	47	22.8
	31 - 35 ปี	48	23.3
	36 - 40 ปี	46	22.3
	41 - 45 ปี	28	13.6
	46 - 50 ปี	15	7.3
	มากกว่า 50 ปี	4	1.9
3	สถานภาพ		
	โสด	15	7.3
	แต่งงาน	179	86.9
	หม้าย	12	5.8
4	บุตร		
	มี	192	93.2
	ไม่มี	14	6.8
5	การศึกษา		
	ประถมศึกษา	35	17.0
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	22	10.7
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	50	24.3
	อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	31	15.0

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 206)	ร้อยละ
5 การศึกษา		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	63	30.6
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.0
อื่นๆ		
กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี	3	1.5
6 อาชีพ		
รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	30	14.6
ค้าขาย	35	17.0
พนักงานเอกชน	21	10.2
รับจ้าง	65	31.6
เกษตรกร	25	12.00
อื่นๆ		
แม่บ้าน	18	8.7
ธุรกิจส่วนตัว	6	2.9
กรรมกร	6	2.9
7 มีภูมิลำเนาในชุมชน		
ใช่	151	73.3
ไม่ใช่	55	26.7

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 80.1 มีอายุระหว่าง 31 – 35 ปีคิดเป็นร้อยละ 23.3 สถานภาพแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 86.9 มีบุตรแล้วคิดเป็นร้อยละ 93.2 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 30.6 มีอาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 31.6 และมีภูมิลำเนาในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 73.3

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 93.75 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 78.12 สถานภาพแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 100 มีบุตรแล้วคิดเป็นร้อยละ 100 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 37.50 มีอาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 53.12 และมีภูมิำเนาในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 93.75

1.4 ผู้นำชุมชน

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของผู้นำชุมชนจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
		(n = 12)	
1.	เพศ		
	ชาย	8	66.67
	หญิง	4	33.33
2.	อายุ		
	36 – 40 ปี	1	8.34
	41 – 45 ปี	3	25.00
	46 – 50 ปี	3	25.00
	50 ปีขึ้นไป	5	41.66
3.	สถานภาพ		
	แต่งงาน	12	100.00
4.	บุตร		
	มี	12	100.00
5.	การศึกษา		
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	2	16.67
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	4	33.33
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	6	50.00
6.	อาชีพ		
	ข้าราชการบำนาญ	3	25.00
	ผู้ใหญบ้าน	2	16.66

ตารางที่ 12 จำนวนและค่าร้อยละของผู้นำชุมชนจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 12)	ร้อยละ
6. อาชีพ		
สมาชิกอบต.	5	41.66
แม่บ้าน	2	16.66
7. มีภูมิลำเนาในชุมชน		
ใช่	12	100.00

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้นำชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีอายุ 50ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.66 สถานภาพแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 100 มีบุตรแล้วคิดเป็นร้อยละ 100 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 50 มีอาชีพเป็นสมาชิกอบต.คิดเป็นร้อยละ 41.66 และมีภูมิลำเนาในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมของเด็กวัยอนุบาล

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

อันดับความ ต้องการ ของชุมชน	ด้าน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	จำนวน (n=413)	ร้อยละ
1	วัฒนธรรมและประเพณี	การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่	296	71.7
2	ทักษะในการดำเนินชีวิต และทักษะทางสังคม	การปฏิบัติกิจวัตร ประจำวันด้วยตนเอง	211	51.1
3	สุขภาพกายและสุขภาพ ทางกาย	การมีสุขภาพร่างกาย ที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ	210	50.8

ตารางที่ 13 จำนวนและค่าร้อยละของตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม
ตัวแปรที่ศึกษา (ต่อ)

อันดับความ ต้องการ ของชุมชน	ด้าน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	จำนวน (n=413)	ร้อยละ
4	การใ้รู้รู้ใ้เรียน	แสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากลองโดยการฟัง การมองการถาม จับต้องและลงมือกระทำ	189	45.8
5	สุขภาพจิตและอารมณ์	ร่าเริง ยิ้มแย้ม และทักทาย เมื่อพบเจอผู้ที่รู้จัก	178	43.1
6	การคิดและสติปัญญา	ช่างสังเกตและตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ	156	37.8
7	คุณธรรมและจริยธรรม	มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนได้ตาม คำสั่งสอนของผู้ใหญ่	125	30.3

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมี
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม และประเพณี คือการมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่คิด
เป็นร้อยละ 71.7 ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม คือการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน
ด้วยตนเองคิดเป็นร้อยละ 51.1 และด้านสุขภาพกาย และสุขภาพะทางกาย คือการมีร่างกายที่
สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บคิดเป็นร้อยละ 50.8

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 40 คน พบว่าความต้องการของชุมชน
สามารถระบุได้ 5 ลำดับดังนี้คือ

- 1) ด้านการคิดและสติปัญญา คือการเรียนหนังสือเก่งๆ (12 คน) โดยบางคนให้
เหตุผลว่า “อยากให้เด็กเรียนเก่ง อ่านเก่ง ตั้งใจเรียนเวลาที่ครูสอน ขยันเรียน
และทำการบ้าน จะได้เรียนทันเพื่อนคนอื่น และโตขึ้นจะได้เรียนสูงๆ”

- 2) ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์ คือไม่อารมณ์ร้าย และไม่ก้าวร้าว ต่อคนใกล้ชิด และคนอื่น (9 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “เวลาเด็กโกรธนะ เด็กจะร้องเสียงดัง ไม่ชอบเลย กลัวเด็กติดนิสัยไปจนเด็กโตก็ไม่หาย อยากให้เด็กเวลาอยากได้อะไรให้บอกคนอื่น ดีๆ ถ้าไม่ได้ก็ยอมรับได้ไม่ใช่จะต้องได้สิ่งที่ต้องการเสมอ แล้วพอไม่ได้ก็โกรธ และโมโห”
- 3) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น(8 คน) โดยบางคนให้ เหตุผลว่า “ถ้าเด็กมีสิ่งเหล่านี้เป็นคุณธรรมที่จะทำให้คนเราสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้”
- 4) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี คือการมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ (6 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่ดี อยากให้เด็กรู้จักทำความเคารพผู้ใหญ่ ไปมาลาไหว้ เวลาเดินผ่านผู้ใหญ่ อยากให้เดินก้มหัว มีความอ่อนน้อมถ่อมตนกับผู้ใหญ่ จะทำให้เด็กเป็นคนที่น่าเอ็นดู ใครเห็นใครก็รัก สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ปู่ย่า ตายายเราสอนมาเป็นสิ่งดีควรรักษาไว้และทำตามให้เป็นนิสัย”
- 5) ด้านทักษะในการดำเนินชีวิต และทักษะทางสังคม คือการช่วยเหลือตนเองได้ และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ (5 คน)โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองในการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ทำได้เอง ทำได้สะอาดๆและเนียบๆ เพราะตอนนี้เด็กทำได้เองแต่ก็ยังทำไม่ได้ไม่ดีเลยยังต้องทำให้อยู่ อยากให้เด็กหัดทำเองเพราะโตขึ้นไปก็ต้องทำเองได้ เพราะบางที่พ่อกับแม่ก็ไม่มีเวลาทำให้”

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในด้านต่างๆ

(1) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

ตารางที่ 14 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองจำแนกตามด้านวัฒนธรรมและประเพณี

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่	<u>71.7</u>	15.7	3.4	2.4	2.4	1.5	1.5	1.5
มีกิจกรรมรยาทเรียบร้อย	10.7	<u>41.4</u>	16.3	10.8	6.7	4.6	6.3	3.6
การใช้ภาษาไทย และภาษาถิ่นได้ถูกกาลเทศะ และตามสถานการณ์	7.5	18.8	<u>29.8</u>	13.7	9.4	9.9	6.7	4.3
การรักและเคารพต่อธรรมชาติ	3.6	7.7	<u>18.3</u>	17.8	14.9	10.1	13.5	14.2
สนใจและเรียนรู้ภูมิปัญญา ของท้องถิ่น	1.2	3.8	5.5	11.1	<u>24.3</u>	18.8	20.2	15.1
ชื่นชอบและสนุกสนาน กับการละเล่นท้องถิ่น	1.4	2.6	7.5	11.8	17.1	<u>23.1</u>	20.2	16.3
การซาบซึ้งและมีส่วนร่วม ในประเพณีท้องถิ่น	2.6	7.2	8.9	15.4	15.4	17.1	13.9	<u>19.5</u>
ดูแลและรักษาสมบัติของ สาธารณะ	1.4	2.6	10.3	16.8	10.6	15.6	17.8	<u>24.8</u>

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านวัฒนธรรม และประเพณีไทย ได้แก่ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 71.7 การมีกิจกรรมรยาทเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ 41.4 และการใช้ภาษาไทยและภาษาถิ่นได้ถูกกาลเทศะและตามสถานการณ์ คิดเป็นร้อยละ 29.8

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 40 คน พบว่าความต้องการของชุมชนสามารถระบุได้ 6 ลำดับดังนี้คือ

- 1) มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ (14 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่ดี อยากให้เด็กรู้จักทำความเคารพผู้ใหญ่ ไปมาลาไหว้ เวลาเดินผ่านผู้ใหญ่อยากให้เดินก้มหัว มีความอ่อนน้อมถ่อมตนกับผู้ใหญ่ จะทำให้เด็กเป็นคนที่น่าเอ็นดู ใครเห็นใครก็รักและเป็นสิ่งที่ปู่ย่า ตายายเราสอนมาเป็นสิ่งดีควรรักษาไว้และทำตามให้เป็นนิสัย”
- 2) มีมารยาทเรียบร้อย พูดจาสุภาพไพเราะ (13 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้เวลาเด็กเป็นคนมีมารยาทเวลาอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีกาลเทศะ ปฏิบัติตนตามระเบียบ การพูดควรพูดมีหางเสียง ไม่พูดคำหยาบ มั่นน้าฟังและ นำขึ้นชมที่เด็กพูดเพราะ เวลาเป็นการให้เกียรติคนถามและคนฟังด้วย คนอื่นเค้าก็จะบอกว่าพ่อแม่สอนมาดี เด็กพูดเพราะ ถ้าเด็กพูดห้วนๆ พูดหยาบไม่น่าฟัง คนฟังก็ไม่รักและเอ็นดูเด็กด้วย”
- 3) รู้จักประเพณีของชุมชน และมีส่วนร่วมในประเพณีต่างๆของชุมชน (7 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนและเข้าร่วมในงานประเพณี เด็กจะได้เรียนรู้วิถีปฏิบัติที่สืบทอดกันมา เด็กจะได้รู้และจำได้ เพราะเด็กอยู่ในสังคมเด็กก็ต้องทำตามประเพณีและสืบทอดต่อไป เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นสิ่งที่ดีนะ เด็กจะได้รู้อะไรที่เกิดขึ้นในชุมชนของเราหลายอย่างที่บางที่เด็กยังไม่รู้จักและเคยเห็น และรู้จักดูแลตนเองรักษาความปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วย”
- 4) รู้จักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (4 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้เด็กรู้จักการปลูกต้นไม้ ไม่ทำลายสิ่งของเพื่อความสนุก ควรรักและดูแลธรรมชาติเพราะธรรมชาติเป็นสิ่งที่เราต้องพึ่งพา และอาศัยอยู่ดังนั้นควรจะดูแลให้อยู่กับเราไปนานๆ เพราะถ้าเราไม่รักและดูแล อนาคตจะไม่มีธรรมชาติให้เราได้อยู่อาศัยและพึ่งพาแล้วก็ได้”
- 5) แต่งกายเรียบร้อยมิดชิด ไม่ล่อแหลม (2 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “ไม่ อยากให้เด็กแต่งตัวโป้ ใส่เสื้อผ้าไม่มีมิดชิด เลียนแบบคนอื่น อยากให้เด็กรู้ว่าการแต่งกายล่อแหลมไม่ดี เด็กไม่ควรทำ และจะเป็นภัยกับตนเอง ถ้าทำไปเรื่อย กลัวทำไปจนโตจะติดเป็นนิสัย”

(2) ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม

ตารางที่ 15 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง	<u>51.1</u>	13.9	6.7	8.2	4.6	5.8	4.6	5.0
การปฏิบัติตามคำสั่งและข้อตกลง	16.1	<u>17.2</u>	16.8	17.1	11.3	10.6	6.3	4.8
การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์แปลกใหม่	7.9	15.6	<u>17.2</u>	13.7	13.5	10.3	10.1	11.8
การฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	4.6	12.3	16.1	12.5	<u>16.6</u>	15.6	11.5	10.8
การบอกหรือสื่อความต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจได้	7.0	13.5	15.1	13.7	13.9	11.5	<u>15.9</u>	9.4
สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้	4.3	11.5	9.6	12.7	13.7	17.1	<u>18.5</u>	12.5
การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ	4.8	13.0	11.5	14.9	13.7	12.5	11.8	<u>17.8</u>
การเสนอตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน	3.8	3.1	7.0	7.7	12.7	16.8	20.9	<u>27.9</u>

จากตารางที่ 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม ได้แก่ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองคิดเป็นร้อยละ 51.1 การปฏิบัติตามคำสั่ง และข้อตกลง คิดเป็นร้อยละ 17.2 และการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์แปลกใหม่ คิดเป็นร้อยละ 17.2

ข้อมูลจากแบบสอบถามข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ พบว่า อยากให้เด็กสามารถแบ่งเวลาได้ ทำงานให้เสร็จก่อนถึงเล่น (4 คน) สามารถเอาตัวรอดในสังคมที่อยู่ได้ (2 คน) เป็นคนดี และไม่ก่อ ความวุ่นวายให้สังคม (1 คน) มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต (1 คน)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 40 คน พบว่าความต้องการของชุมชน สามารถระบุได้ 5 ลำดับดังนี้คือ

- 1) สามารถเข้ากับเพื่อนได้ และไม่ทะเลาะกับคนอื่น เวลาเล่นหรือทำงาน สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ (18 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “เวลา เด็กเล่นกับเพื่อน ไม่อยากให้เด็กทะเลาะกับเพื่อนเพราะถ้าเด็กไม่ยอมเล่นกับ เพื่อนดีๆ ต่อไปเด็กจะไม่มีใครเล่นด้วยอีก อยากให้เด็กรักและทำดีกับคนอื่น อยากให้รู้ว่า คนอื่นก็ต้องการให้เราทำตัวกับเค้าเหมือนอย่างที่เราอยาก ให้เค้าทำกับเรา”
- 2) สามารถช่วยเหลือและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง (12 คน) โดย บางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองในการทำกิจวัตร ประจำวันต่าง ทำได้เอง ทำได้สะอาดๆและเนียบๆ เพราะตอนนี้เด็กทำได้เอง แต่ก็ยังทำได้ไม่ดี เลยยังต้องทำให้อยู่ อยากให้เด็กหัดทำเองเพราะโตขึ้นไปก็ ต้องทำเองได้ เพราะบางทีพ่อกับแม่ก็ไม่มีเวลาทำให้”
- 3) การรู้จักแบ่งเวลา (8 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “ไม่อยากให้เด็กติดเล่น เกินไป อยากให้รู้ว่าเวลาไหนควรทำงาน เวลาไหนเล่นได้ รู้จักเล่นให้พอและ ทำอย่างอื่นด้วย ไม่อยากให้เด็กเป็นคนไม่มีความรับผิดชอบในงานที่ตนต้อง ทำ”
- 4) การไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี จากคนรอบข้าง จากสื่อโทรทัศน์ และสื่อ อื่นๆ (7 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้เด็กรู้ว่าสิ่งไหนดี สิ่งไหนไม่ดี แล้วไม่ไปเลียนแบบคนอื่นเวลาที่เด็กเล่นกับเพื่อน หรือจากทีวีที่เด็กดูอยู่ทุก วัน อยากให้เด็กรู้ว่าพฤติกรรมบางอย่างไม่ดี ไม่ควรทำตาม ไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำ กันปกติ และอยากให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีๆเด็กจะได้เรียนรู้และทำ ตามแต่สิ่งที่ดีๆ”

- 5) สามารถเอาตัวรอดได้จากสังคมที่เด็กอยู่ระมัดระวังความปลอดภัย (5 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้เด็กรู้จักดูแลความปลอดภัยด้วยตนเองได้ เช่น การข้ามถนน การเจอกับสถานการณ์ต่างๆ สถานที่ที่คนพลุกพล่าน อยากให้เด็กระมัดระวังให้มากขึ้นเพราะบางทีเด็กก็ไปกับคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้ปกครองพาไป อยากให้เด็กรู้ดูแลตนเอง เป็นห่วงไม่อยากจะให้เป็นอันตราย เพราะเราไม่ได้อยู่ด้วยตลอดเวลา และการไปไหนมาไหนคนเดียวก็กลัวๆ ได้เวลาไม่มีคนพาไป เพราะบางทีผู้ปกครองก็ยุ่งไม่มีเวลาพาไป เลยอยากให้ไปไหนก็กลัวๆ ได้ ระวังตัวจากอันตรายได้”

(3) ด้านสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย

ตารางที่ 16 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านสุขภาพกาย และสุขภาพะทางกาย

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
การมีสุขภาพร่างกาย ที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ	<u>50.8</u>	11.5	9.9	8.2	5.8	5.3	5.5	2.9
การมีน้ำหนักและส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐาน	13.2	<u>23.5</u>	15.1	12.3	9.4	10.1	9.1	7.5
การเลือกรับประทาน อาหารที่มีประโยชน์	5.0	17.1	<u>18.9</u>	11.3	17.1	11.5	12.3	7.0
การดูแลความสะอาดร่างกาย ของตนจนเป็นนิสัย	11.5	14.2	14.9	<u>17.1</u>	13.2	15.9	9.9	3.4
การเคลื่อนไหวและการทรงตัวของ ร่างกายอย่างคล่องแคล่วและสมดุล	8.4	10.0	17.0	<u>18.0</u>	12.0	12.0	13.0	11.0

ตารางที่ 16 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านสุขภาพกาย และสุขภาพะทางกาย (ต่อ)

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
ใช้มือกระทำการสิ่งต่างๆได้ อย่างสัมพันธ์สอดคล้อง	4.6	8.7	8.2	13.9	15.9	<u>18.3</u>	15.6	14.9
รู้จักระมัดระวังตน และรักษาความปลอดภัย ในการทำกิจกรรมต่างๆ	5.3	9.1	10.1	14.7	12.7	13.9	14.2	<u>19.7</u>
ดูแลสุขภาพของตนด้วย การนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ	1.0	5.5	6.3	4.8	13.5	13.7	21.4	<u>33.9</u>

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย ได้แก่ การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ คิดเป็นร้อยละ 50.8 การมีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 23.5 และการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 18.9

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 40 คน พบว่าความต้องการของชุมชนสามารถระบุได้ 3 ลำดับดังนี้คือ

- 1) การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย (21 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “การมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงก็จะทำให้เด็กสามารถทำกิจกรรมและเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ไม่อยากให้เด็กป่วยบ่อยเพราะจะทำให้เด็กขาดโรงเรียนและเรียนไม่ทันเพื่อน”
- 2) การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ทานอาหารให้ครบห้าหมู่ (15 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “ตอนนี้เด็กชอบทานแต่ขนม น้ำอัดลม อยากให้เด็กเลิกทาน พยายามห้ามไม่ให้กิน แต่เด็กก็ยังแอบกินอยู่ ไม่อยากให้เด็กทานเพราะทานแล้วจะไม่ยอมกินข้าว จะบอกว่าอิ่มแล้ว กลัวเด็กขาดสารอาหารหรือถ้าทานอาหารก็ทานแค่อย่างเดียว เช่น ชอบทานไข่เจียวก็ทานแต่ไข่เจียว ไม่ยอมทานอย่างอื่น ทานอย่างเดิมทุกวันอยากให้เด็กทานอาหารประเภทอื่น”

บ้าง ทานผัก ทานหมูจะได้โตๆ ร่างกายจะได้แข็งแรง จะได้ไม่ต้องทานอาหารเสริมโปรตีน”

- 3) การมีน้ำหนักตัวตามเกณฑ์มาตรฐาน (4 คน)โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยาก让孩子มีน้ำหนักตามเกณฑ์ ไม่อยาก让孩子อ้วนเพราะเด็กจะเคลื่อนไหวร่างกายได้ไม่คล่องตัว และถ้ายิ่งโตขึ้นไปกว่านี้จะทำให้ลดยาก อยาก让孩子รักการออกกำลังกาย ถ้าเด็กชอบออกกำลังกายจะทำให้ร่างกายเด็กแข็งแรง มีสุขภาพดี พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กก็จะเจริญเติบโตเต็มที่ตามวัยด้วย”

(4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ตารางที่ 17 ค่าร้อยละหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
แสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากลอง โดยการฟังการมอง การถามจับต้องและลงมือ กระทำ	<u>45.8</u>	15.6	8.9	8.2	9.1	5.5	4.1	3.1
มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	14.7	<u>25.9</u>	17.1	18.5	9.6	7.5	4.6	2.4
แสดงความคิดเห็นที่ สร้างสรรค์ตามวัย	10.8	19.7	<u>21.1</u>	20.9	11.1	9.1	6.3	1.9
วางแผนการทำงาน อย่างเป็นระบบ	7.7	8.2	11.3	11.1	<u>20.4</u>	17.1	13.2	11.1
จดจำและมุ่งมั่น ในการทำงานจนสำเร็จ	4.8	9.1	12.5	14.9	<u>17.5</u>	14.2	16.3	10.6

ตารางที่ 17 ค่าร้อยละหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านการใฝ่รู้
ใฝ่เรียน (ต่อ)

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
สร้างผลงานตามความคิด ของตนเองโดยมีรายละเอียด เพิ่มขึ้น และแปลกใหม่	6.3	11.8	14.4	11.8	15.9	<u>18.5</u>	14.9	6.5
อดทนและไม่ย่อท้อ ต่อปัญหาและอุปสรรค	8.9	6.5	11.3	10.3	9.6	20.2	<u>21.9</u>	11.3
ชอบแข่งขันในการทำ กิจกรรมต่างๆ	1.4	3.4	4.6	4.3	6.7	8.2	18.8	<u>52.6</u>

จากตารางที่ 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมี
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากรอง โดย
การฟัง การมอง การถาม จับต้อง และลงมือกระทำ คิดเป็นร้อยละ 45.8 การมีทักษะในการ
แสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 25.9 และการแสดงความคิดเห็นที่
สร้างสรรค์ตามวัย คิดเป็นร้อยละ 21.1

ข้อมูล จากแบบสอบถามข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ พบว่า อยากให้เด็กมีความคิดเป็นของ
ตนเอง ไม่คิดตามคนอื่น (2 คน) การลองทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองเป็นการลองผิดลองถูก (2 คน)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 40 คน พบว่าความต้องการของชุมชน
สามารถระบุได้ 4 ลำดับดังนี้คือ

- 1) รักการเรียนรู้ สนใจเรียนเวลาที่ครูสอน (19 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า
“อยากให้เด็กตั้งใจเรียน ตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน จะได้เข้าใจและจำได้ และ
อยากให้เด็กตั้งใจฟังครูสอนครูพูดให้จบ แล้วถ้าสงสัยอะไรให้ถามครูทันที
เด็กจะได้เข้าใจ และจดจำได้ดี”ไม่อยากให้เด็กขาดเรียน ถ้าขาดเรียนบ่อยจะ
เรียนไม่ทันคนอื่น แล้วถ้าเด็กรักการเรียนรู้ โตขึ้นเด็กจะได้อยากเรียนให้สูงๆ”

- 2) มีความขยันหมั่นเพียร (16 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยาก让孩子 รับผิดชอบทำการบ้าน ให้ขยันทบทวนสิ่งที่เรียน รับผิดชอบในงานหรือหน้าที่ ที่ต้องทำ แล้วค่อยทำอย่างอื่น เด็กจะได้เป็นคนมีระเบียบเป็นผลดีกับเด็ก อยากให้เด็กชอบอ่านหนังสือ ให้หัดเขียนบ่อยๆ จะได้เก่ง”
- 3) การพยายามหาคำตอบด้วยตนเอง (3 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้ เด็กสนใจ สิ่งต่างๆที่เด็กสงสัย หรืออยากรู้ ตั้งใจดูและลองทำดู จะได้รู้ว่าทำ อย่างไร และคืออะไร อยากให้เด็กหัดเรียนรู้ด้วยตนเองก่อน ไม่ใช่มีแต่ถาม คนอื่นอย่างเดียว บางทีอยากให้ลองผิดลองถูกดูเอง เด็กจะได้เกิดการเรียนรู้ เอง”
- 4) การชิงดีชิงเด่นเรื่องการเรียน (2 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “รู้สึกชอบนะที่ เห็นเด็กชอบการแข่งขันกันเรื่องการเรียน ทำให้เด็กกระตือรือร้น และใส่ใจ จริงจังกับการเรียน แต่ไม่ใช่ว่าไม่เป็นดังที่หวังก็ไม่ยอมนะ อย่างนั้นไม่ดี อยากให้ชิงดีชิงเด่นเรื่องการเรียนกับเพื่อน แต่ต้องยอมรับได้ด้วย”

(5) ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์

ตารางที่ 18 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านสุขภาพจิต และอารมณ์

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
จำเรื่อง ยิ้มแย้ม และทักทายเมื่อพบเจอผู้ที่รู้จัก	<u>43.1</u>	18.8	11.8	7.5	5.3	5.0	4.3	4.3
การแสดงออกทางอารมณ์ ได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์	15.1	<u>24.2</u>	18.0	18.3	6.7	5.8	6.3	5.3
ไม่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่คิดอาฆาตใคร	15.6	<u>19.1</u>	13.9	11.3	7.2	10.1	6.5	17.3
เป็นมิตรกับบุคคล และสิ่งต่างๆรอบตัว	5.8	12.3	18.3	<u>19.0</u>	13.9	10.6	14.2	6.0

ตารางที่ 18 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ (ต่อ)

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
มีความเชื่อมั่นในตนเอง ขณะทำกิจกรรมต่างๆ	6.5	6.7	8.9	8.2	<u>20.7</u>	17.8	16.3	14.9
การพึงพอใจชื่นชม ความสามารถและผลงาน ของตนเองและผู้อื่น	2.4	5.5	8.9	14.4	17.1	<u>21.2</u>	16.6	13.9
การสนใจชื่นชมและมีความสุข กับการทำงานศิลปะเพลงดนตรี และการเคลื่อนไหว	4.8	4.1	10.1	13.2	16.3	13	<u>23.1</u>	15.4
การมีความสุขในการทำ กิจกรรมต่างๆ	6.5	10.6	10.1	8.2	13	16.8	12.7	<u>22.1</u>

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ ได้แก่ ความร่าเริง ยิ้มแย้ม และทักทายเมื่อพบเจอผู้ที่รู้จัก คิดเป็นร้อยละ 43.1 การแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ คิดเป็นร้อยละ 24.2 และการไม่เอาแต่ใจตัวเอง และไม่คิดอาฆาตใคร คิดเป็นร้อยละ 19.1

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 40 คนพบว่าความต้องการของชุมชนสามารถระบุได้ 4 ลำดับดังนี้คือ

- 1) การไม่อารมณ์ร้าย และไม่ก้าวร้าวต่อคนใกล้ชิดและคนอื่น (18 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “เวลาเด็กโกรธนะ เด็กจะร้อง ตวาดคนอื่นเสียงดัง ไม่ชอบเลย กลัวติดนิสัยไปจนเด็กโต อยากให้เด็กเวลาอยากได้อะไรให้บอกคนอื่นดีๆ ถ้าไม่ได้ก็ยอมรับได้ ไม่ใช่จะต้องได้สิ่งที่ต้องการเสมอ แล้วพอไม่ได้ก็โกรธ และโมโห”
- 2) การมีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส (12 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “ชอบให้ เด็ก ร่าเริง ไม่เหงาหงอย เพราะทำให้รู้ว่าเด็กยังสบายดี ไม่ป่วย ดูเป็นลักษณะของเด็กจริงๆ ที่ต้องร่าเริง หัวเราะ วิ่งเล่น มีความสุข”

- 3) การมีความสุขกับการทำกิจกรรม และกล้าแสดงออก (7 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “ชอบเวลาเห็นเด็กทำกิจกรรมแล้วเด็กสนุก และมีความสุข ทำให้รู้สึกว่าเด็กมีความสามารถและกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง”
- 4) การเล่นกับเพศเดียว วัยเดียวกัน (3 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “เด็กผู้หญิงอยากให้เด็กเล่นแบบเด็กผู้หญิง ไม่เล่นโลดโผนมากเกินไป เด็กผู้ชายอยากให้ไม่เล่นกับเด็กผู้หญิงมาก กลัวติดนิสัยผู้หญิง กลัวจะเบี่ยงเบนทางเพศ ไม่อยากให้เป็น”

(6) ด้านการคิดและสติปัญญา

ตารางที่ 19 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านการคิดและสติปัญญา

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
ช่างสังเกตและตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ	<u>37.8</u>	22.1	15.1	10.1	5.0	5.0	3.4	1.7
พูดจาเป็นเหตุเป็นผล สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้	17.8	<u>25.7</u>	19.7	13.7	8.7	5.8	5.5	3.1
มีความพยายามในการหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง	7.5	14.4	19.7	<u>20.8</u>	16.3	9.6	7.5	4.1
มีความสามารถในการเปรียบเทียบจำแนก และการลำดับเหตุการณ์	7.9	14.9	17.5	12.0	<u>22.1</u>	13.0	7.7	4.8
การเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆมาใช้ในชีวิตประจำวัน	5.5	5.3	7.2	15.9	16.3	<u>24.3</u>	18.0	7.5

ตารางที่ 19 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านการคิดและสติปัญญา (ต่อ)

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
มีความสามารถในการอ่านเขียนได้เหมาะสมกับวัย	17.3	11.1	11.8	15.4	9.6	<u>20.0</u>	10.8	4.1
มีความรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆ	5.8	5.8	6.0	7.0	11.8	9.4	<u>26.2</u>	28.1
การใช้เทคโนโลยีอย่างง่ายได้เหมาะสมกับวัย	0.7	1.0	3.1	5.0	10.3	13.2	20.7	<u>45.9</u>

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการคิดและสติปัญญา ได้แก่ การช่างสังเกต และตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 37.8 การพูดจาเป็นเหตุเป็นผล สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ คิดเป็นร้อยละ 25.7 และมีความพยายามในการหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 20.8

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 40 คน พบว่าความต้องการของชุมชนสามารถระบุได้ 4 ลำดับดังนี้คือ

- 1) การเรียนหนังสือเก่งๆ สามารถอ่านออกเขียนได้ (18 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยาก让孩子เรียนเก่ง อ่านเก่ง เรียนทันเพื่อนคนอื่น และโตขึ้นจะได้เรียนสูงๆ”
- 2) การเรียนรู้เก่ง จดจำเก่ง (9 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยาก让孩子บอกสอนอะไรจำได้ ทำได้ ไม่ต้องให้บอกซ้ำๆ ไม่อยาก让孩子ได้หน้าแล้วล้มหลังบอกให้ทำอะไรทำได้ ไม่ลืมนั่นลืมนี่”
- 3) ผู้ให้สัมภาษณ์ 7 คน ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีเหตุมีผล ทำอะไรรู้ว่าสิ่งไหนดี สิ่งไหนไม่ดี โดยให้เหตุผลว่า “อยาก让孩子รู้ว่าสิ่งไหนควรทำ ไม่ควรทำ จะได้ไม่สร้างปัญหา ทำให้คนอื่นเดือดร้อน”

- 4) การเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และคอมพิวเตอร์ (6 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “สมัยนี้ต้องรู้หลายภาษา เพราะสังคมเราตอนนี้ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นมาก หรือภาษาจีนก็มีคนใช้เยอะโตขึ้นก็จะสบายเก่งภาษาหางานง่าย คนสมัยนี้ก็เรียนแต่ภาษาเพิ่มนะ เพราะรู้ว่าจำเป็น และคอมพิวเตอร์อยากให้เด็กได้เริ่มใช้เพราะถ้าถึงเวลาที่เด็กต้องใช้คอมพิวเตอร์จริงๆเด็กจะได้ใช้เป็น ใช้ได้ไม่กลัว”

(7) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ตารางที่ 20 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านคุณธรรมและจริยธรรม

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามได้ตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่	<u>30.3</u>	16.1	14.4	13.7	9.1	8.9	5.3	2.4
การไม่หยิบของของคนอื่นมาใช้ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของ	<u>23.5</u>	18.3	11.3	13.9	9.4	10.6	8.7	3.8
การไม่รังแกเพื่อนสัตว์หรือคนที่อ่อนแอกว่า	9.1	16.3	<u>18.4</u>	14.4	13.7	9.9	10.1	8.2
รู้จักการรอคอยตามลำดับก่อนหลัง	12.5	14.9	15.6	<u>17.2</u>	13.0	13.2	7.9	5.8
การแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นอย่างเต็มใจ	5.5	13.7	13.9	13.5	<u>19.5</u>	15.4	11.1	7.5
การรู้จักช่วยเหลือพ่อแม่และครูทำงานตามความสามารถของตน	11.3	10.1	10.6	13.7	13.9	13.2	<u>18.0</u>	9.1

ตารางที่ 20 ค่าร้อยละของหัวหน้าศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง จำแนกตามด้านคุณธรรม และจริยธรรม (ต่อ)

รายการ	ลำดับความต้องการ (ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
การใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้ หมดก่อนจึงจะใช้ของอันใหม่	3.1	4.3	5.5	8.7	12.7	20.7	17.5	<u>27.4</u>
การใช้เวลาว่างให้ เป็นประโยชน์	3.8	6.5	10.6	5.0	8.7	8.2	21.4	<u>35.8</u>

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตนได้ตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 30.3 การไม่หยิบของ ของคนอื่นมาใช้ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของ คิดเป็นร้อยละ 25.3 และการไม่รังแกเพื่อน สัตว์ หรือคนที่อ่อนแอกว่า คิดเป็นร้อยละ 18.4

ข้อมูล จากแบบสอบถามข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ พบว่า การปฏิบัติตามหลักศาสนา (3 คน) ไม่อยากให้เด็กเป็นคนเย่อหยิ่ง ใจอวด (1 คน) การให้อภัยผู้อื่น (1 คน)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน 40 คน พบว่าความต้องการของชุมชนสามารถระบุได้ 6 ลำดับดังนี้คือ

- 1) การมีน้ำใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น (12 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “สิ่งเหล่านี้เป็นคุณธรรมที่จะทำให้คนเราสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้”
- 2) การมีความรับผิดชอบ (10 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยาก让孩子เป็นคนมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองต้องทำ และทำได้โดยไม่โอ้อวด ไม่ต้องให้คนอื่นเตือนให้ทำอยู่บ่อยๆ ให้เด็กรู้ว่าตนเองต้องทำ เด็กจะได้เป็นคนมีระเบียบ”
- 3) มีความซื่อสัตย์ พูดความจริง (8 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “ไม่อยากให้เด็กสร้างเรื่องไม่จริงขึ้นมาบอกให้คนอื่นฟัง หรือบางทีพูดโกหกเพื่อหาข้อแก้ตัวให้ตนเองพ้นความผิด กลัวเด็กติดเป็นนิสัยแล้วต่อไปจะไม่พูดความจริงติดนิสัยไปตลอด อยากให้รู้จักยอมรับผิดเมื่อตนทำผิด รู้จักให้อภัยผู้อื่นเมื่อเขาทำผิด”

- 4) เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ทำตามสิ่งที่ผู้ใหญ่สอน (6 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้ฟังและเชื่อสิ่งที่ผู้ใหญ่บอกสอน เพราะสิ่งที่ผู้ใหญ่สอนก็ต้องบอกและสอนสิ่งที่ดีๆ อยู่แล้ว เพราะอยากให้ลูกหลานเป็นคนดีของสังคม และเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่เคยพบประสบมาก่อนดังนั้น ผู้ใหญ่จะรู้และสามารถบอกไปในทางที่ถูก”
- 5) การไม่ลักขโมยสิ่งของของคนอื่น (2 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “ไม่อยากให้เด็กหยิบ หรือขโมยของของคนอื่นที่ไม่ใช่ของตน ไม่อยากได้ของที่ตนไม่มี กลัวเด็กติดนิสัยไม่ดีทำไปจนโตจะแก้ไม่หาย กลายเป็นคนโลกา”
- 6) การประหยัด (2 คน) โดยบางคนให้เหตุผลว่า “อยากให้เด็กรู้จักใช้ของทะนุถนอมของที่ใช้ให้ใช้ได้นานๆ ไม่ใช่ของแบบทิ้งๆขว้างๆ จะได้ไม่ต้องเสียเงินซื้ออันใหม่โดยไม่จำเป็น ให้เด็กรู้จักใช้เงินให้เป็น ใช้เงินเท่าที่ตนเองได้มา ไม่ไปหยิบยืมคนอื่นเพิ่มอีกไม่อยากให้เด็กเป็นคนติดนิสัยใช้เงินมากเกินความจำเป็น อยากให้รู้จักการออมเพื่อวันข้างหน้าเด็กจะได้มีเงินใช้จ่ายเมื่อมีความจำเป็น หรือไว้ใช้ซื้อของที่เด็กอยากได้ อยากให้เป็นคนรู้จักการใช้ของแบบพอเพียง คืออยากให้เป็นคนที่มีอะไรกินก็กิน มีอะไรใช้ก็ใช้ ไม่ได้อยากได้หรืออยากกิน ของคนอื่นที่ตนไม่มีและหามาไม่ได้”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุมสาระคือ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7 ด้านได้แก่ ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพทางกาย ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม ด้านการคิดและสติปัญญา ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านวัฒนธรรมและประเพณี

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จำนวน 1, 686 ศูนย์ ใน 75 จังหวัด ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 456 คน

เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลและแบบสัมภาษณ์ความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 99.27 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จากผู้นำชุมชน และผู้ปกครองจำนวน 40 คน จาก 4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง และวิเคราะห์ข้อมูลจาก

แบบสัมภาษณ์ โดยการสรุปรวบรวม เรียบเรียง แยกคำตอบให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอข้อมูลทั้งหมดในรูปของการบรรยายตามประเด็นต่างๆ

3. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1.1 ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 45 ปี สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตรแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 6 ปี เกิดและเติบโตในชุมชนที่ทำงาน

1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก

ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 35 ปี แต่งงานแล้ว มีบุตรแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 6 ปี เกิดและเติบโตในชุมชนที่ทำงาน

1.3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีอาชีพรับจ้าง เกิดและเติบโตในชุมชนที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 50ปีขึ้นไป สถานภาพแต่งงานและมีบุตรแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีอาชีพสมาชิกอบต. เกิดและเติบโตในชุมชนที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตอนที่ 2 ความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จากการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมของเด็กวัยอนุบาล

คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม และประเพณี คือการมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม คือการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง และด้านสุขภาพกาย และสุขภาพทางกาย คือการมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

จากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ด้านการคิดและสติปัญญา คือการเรียนหนังสือเก่งๆ ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์ คือไม่อารมณ์ร้าย และไม่ก้าวร้าว ต่อคนใกล้ชิดและคนอื่น ด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น ด้านวัฒนธรรมและประเพณี คือการมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิต และทักษะทางสังคม คือการช่วยเหลือตนเองได้ และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในด้านต่างๆ

(1) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านวัฒนธรรมและประเพณีไทย ได้แก่ การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การมีกิริยามารยาทเรียบร้อย และการใช้ภาษาไทยและภาษาถิ่นได้ถูกกาลเทศะและตามสถานการณ์

จากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การมีมารยาทเรียบร้อยพูดจาสุภาพไพเราะ การรู้จักประเพณีของชุมชนและมีส่วนร่วมในประเพณีต่างๆของชุมชน การรู้จักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการแต่งกายเรียบร้อยมิดชิดไม่ล่อแหลม

(2) ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม

คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม ได้แก่ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง การปฏิบัติตามคำสั่ง และข้อตกลง และการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์แปลกใหม่

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่าอยากให้เด็กวัยอนุบาล สามารถแบ่งเวลาได้ทำงานให้เสร็จ ก่อนถึงเล่น สามารถเอาตัวรอดในสังคมที่อยู่ได้ การไม่ก่อความวุ่นวายให้สังคม การมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต

จากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาล สามารถเข้ากับเพื่อนได้ไม่ทะเลาะกับคนอื่นเวลาเล่นหรือทำงานสามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ การช่วยเหลือและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง การรู้จักแบ่งเวลา การไม่เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีจากคนรอบข้างสื่อโทรทัศน์และสื่ออื่นๆ และการเอาตัวรอดได้จากสังคมที่เด็กอยู่และระมัดระวังความปลอดภัย

(3) ด้านสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย

คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสุขภาพกายและสุขภาพะทางกาย ได้แก่ การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การมีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน และการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

จากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาล การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงไม่เจ็บไข้ได้ป่วย การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ทานอาหารให้ครบห้าหมู่ และการมีน้ำหนักตัวตามเกณฑ์มาตรฐาน

(4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากรอง โดยการฟัง การมอง การถาม จับต้อง และลงมือกระทำ การมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ตามวัย

จากข้อคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า อยากให้เด็กมีความคิดเป็นของตนเอง ไม่คิดตามคนอื่น การลองทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองเป็นการลองผิดลองถูก

จากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาล ตั้งใจเรียนรักการเรียน สนใจเรียนเวลาที่ครูสอน การขยันหมั่นเพียร การพยายามหาคำตอบด้วยตนเอง และการซิงดีซิงเด่นเรื่องการเรียนรู้

(5) ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์

คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์ ได้แก่ ความร่าเริง ยิ้มแย้ม และทักทายเมื่อพบเจอผู้รู้จัก การแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ และการไม่เอาแต่ใจตัวเอง และไม่คิดอาฆาตใคร

จากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาล ไม่อารมณ์ร้ายและไม่ก้าวร้าวต่อคนใกล้ชิดและคนอื่น การมีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส การมีความสุขกับการทำกิจกรรมและกล้าแสดงออก และการเล่นกับเพศเดียวกัน

(6) ด้านการคิดและสติปัญญา

คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการคิดและสติปัญญา ได้แก่ การช่างสังเกต และตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ การพูดจาเป็นเหตุเป็นผล สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และมีความพยายามในการหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง

จากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาลเรียนหนังสือเก่งๆสามารถอ่านออกเขียนได้ การเรียนรู้เก่งจดจำเก่ง การมีเหตุมีผลทำอะไรรู้ว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี การเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาจีนและคอมพิวเตอร์

(7) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

คนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตนได้ตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ การไม่หยิ่งของ ของคนอื่นมาใช้ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของ และการไม่รังแกเพื่อน สัตว์ หรือคนที่อ่อนแอกว่า

จากข้อคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า ไม่อยากให้เด็กวัยอนุบาลเป็นคนเย่อหยิ่ง ใช้อวด การให้ภัยผู้อื่น การปฏิบัติตนตามหลักศาสนา

จากการสัมภาษณ์ พบว่าชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาล มีน้ำใจเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น การมีความรับผิดชอบ การมีความซื่อสัตย์พูดความจริง การเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ทำตามสิ่งที่ผู้ใหญ่สอน การไม่ขโมยสิ่งของของคนอื่น และการประหยัด

4. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

1. การปฏิบัติตนในสังคม

จากผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการมีสัมมาคารวะ และการพูดจาสุภาพไพเราะ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ตั้งานควรสืบทอดและรักษาไว้ ซึ่งการมีสัมมาคารวะเป็นวัฒนธรรมของไทยที่เป็นเอกลักษณ์สืบทอดกันมานาน เป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้ให้ดำรงอยู่กับสังคมไทยไปตลอด ไม่ว่าจะสังคมของไทยเราจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร คนในสังคมควรปฏิบัติในกลายเป็นนิสัยติดตัวไป จนเกิดความเคยชินถือเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ดังที่ วนิดา ขาวมงคล (2546) กล่าวว่า ทักษะพื้นฐานในการอยู่ในสังคมที่ควรได้รับการอบรม สั่งสอน ถ่ายทอด และปลูกฝังจนกลายเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในวิถีชีวิตแบบไทยที่สำคัญและควรได้รับการส่งเสริมให้ดำรงอยู่กับสังคมไทยคือ การมีสัมมาคารวะซึ่งหมายถึง การรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน และปฏิบัติตนต่อผู้อาวุโสกว่าตน ที่กล่าวมานี้เป็นพื้นฐานที่เป็นทักษะชีวิตทางจิตพิสัย (อารมณ์) ที่สำคัญมากในวิถีชีวิตของคนไทยเนื่องจากสังคมไทยมีลักษณะเด่นคือการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกลุ่มก้อน ไม่โดดเดี่ยว สิ่งเหล่านี้คนที่ดูแลเด็กหรือคนใกล้ชิดต้องคอยบอก คอยสอนเด็กให้ทำไปในทางที่ถูกที่ดี เพราะบางทีเด็กอาจจะไม่รู้ ว่าสิ่งที่ตนทำอยู่นั้นทำถูกหรือผิด ดังนั้นถ้าเราอยากให้เด็กรู้จักการทำความเคารพผู้ใหญ่ พูดจาไพเราะ เราต้องบอกและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็น เด็กจะได้ซึมซับและเรียนรู้ว่าสิ่งที่ผู้ใหญ่หรือบุคคลทั่วไปทำนั้นเป็นสิ่งที่คนทั่วไปควรทำกันและเป็นสิ่งที่ควรกระทำตาม ดังที่สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) การปลูกฝังวัฒนธรรม ควรเปิดกว้างออกสู่สังคมการเรียนรู้และซึมซับแบบอย่างที่ดี ได้มีโอกาสเปรียบเทียบฝึกคิดจากกรณีต่างๆ และการเลือกรับและเลือกปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยที่ผู้ใหญ่ทำตนเป็นกัลยาณมิตรพร้อมที่จะเข้าใจเขา จัดสิ่งแวดล้อมและทางเลือก ให้เขารู้จักคุณค่าของความดีงามเพิ่มขึ้นในแต่ละวันที่เขาได้เรียนรู้

นอกจากนี้หากพิจารณาเปรียบเทียบในระดับนานาชาติ จะเห็นว่าประเทศส่วนใหญ่มีความเป็นเสรีนิยม ปลูกฝังให้คนในชาติมีความเท่าเทียมกัน ให้เกียรติกัน เคารพกัน แต่สำหรับประเทศไทยจะเห็นว่าทำให้เกียรติกัน เคารพซึ่งกันและกันนั้น จะมีลักษณะที่แสดงออกมาเห็นได้ชัดเจนในสังคม เช่น การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การอบน้อมถ่อมตน ลักษณะเหล่านี้ในสังคมไทยเรานั้นถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่เป็นสิ่งสำคัญ ที่ทุกคนในสังคมควรมีให้แกกัน ไม่ว่าจะเด็กเล็ก หรือผู้ใหญ่ เป็นทุน

ทางสังคมของสังคมไทย ที่แตกต่างจากนานาประเทศ ดังนั้นคุณลักษณะที่ดิงานเหล่านี้ผู้ใหญ่จึงอยากให้เห็น และให้คุณค่าของการมีสัมภาระ การเคารพซึ่งเป็นมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของคนไทย

2. การดำเนินชีวิตในสังคม

จากผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาลสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์แปลกใหม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเด็กต้องเผชิญกับสังคมและสถานการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวัน ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการเผชิญกับสภาวะต่างๆ และการแก้ปัญหาต่างๆให้กับเด็กด้วย ดังที่ประเวศ วะสี (2544) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีต้องเอาชีวิต หรือวิถีชีวิตเป็นตัวตั้งไม่ใช่เอาวิชาเป็นตัวตั้งเยี่ยงการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งการเอาชีวิตเป็นตัวตั้งศึกษาในชีวิต และวิถีชีวิต ศึกษาจากการแก้ปัญหาชีวิตจริง ใช้ชีวิต และวิถีชีวิตร่วมกัน ทั้งนี้การสอนให้เด็กได้เรียนรู้ชีวิตด้วยการเรียนรู้จากวิถีชีวิตนี้ จะทำให้เด็กรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา เอาตัวรอดได้ เมื่อเจอกับปัญหาและสถานการณ์ที่เด็กเคยพบและประสบมาก่อน ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2545) กล่าวว่า การฝึกเด็กที่สำคัญคือ ให้เขามีโยนิโสมนสิการ เมื่อเด็กรู้จักคิด เขาจะสามารถพลิกสถานการณ์ พลิกสิ่งที่กำลังเผชิญอยู่ให้กลับร้ายกลายเป็นดีได้ เด็กจะมีความรู้เท่าทัน ปัญญาที่ฝึกอยู่เรื่อยๆจะทำให้เขาไวขึ้น อย่าลืมนึกว่าคนเราฝึกอะไรไว้ จะมีความไวในเรื่องนั้นด้วย ไม่ใช่มีความแก่กล้ามากขึ้นเท่านั้น แต่มีความไวเข้ามาด้วย

จากสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความขัดแย้ง สิ่งเหล่านี้เกิดจากสื่อ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัวเด็กที่กระตุ้นให้เด็กอยากรู้ อยากเห็น และเลียนแบบจากบุคคลที่เด็กใกล้ชิด ซึ่งหากเด็กมีความสามารถในการคิดแยกแยะ รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด ก็จะทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข

3. ความพร้อมทางร่างกาย

จากผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การมีสุขภาพที่แข็งแรงนั้น มาจากการดูแลใส่ใจในเรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของเด็ก สุขภาพของเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญถ้าเด็กมีสุขภาพดี ก็จะส่งผลดีต่อความสามารถในการเรียนรู้ได้ดี และเต็มตามศักยภาพของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ สุขุทัยธรรมมาราช (2537) ที่กล่าวว่า ปัญหาสุขภาพอนามัยเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสนใจ และเอาใจใส่เป็นพิเศษ โดยเฉพาะในช่วง 6 ปี

แรงแทนเป็นช่วงที่ร่างกายและสมองเติบโตเร็วที่สุด จึงเป็นช่วงที่สร้างรากฐานของการพัฒนาชีวิตอันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา ในช่วงวัยต่อไปหากเด็กวัยนี้ขาดสารอาหารหรือไม่ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างถูกต้อง จะทำให้ร่างกายและสมองเติบโตมาไม่ปกติ มีความสามารถไม่สมวัยกับการรับรู้สิ่งต่างๆ จะบกพร่อง มีผลระยะยาวทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ด้อยสมรรถนะในการเรียนรู้และการทำงาน

จะเห็นว่าการมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีส่วนสำคัญกับการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็บุคคลใกล้ชิดหรือคนรอบๆ ตัวเด็ก ก็ล้วนแล้วแต่อยากเห็นเด็กมีสุขภาพดี ดังนั้นการปลูกฝังให้เด็กดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองให้ถูกวิธี ห่างไกลจากโรคภัยต่างๆ นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าความสามารถด้านอื่นๆ สังคมไทยในปัจจุบันเปิดรับวัฒนธรรมของตะวันตกเข้ามา มากแม้กระทั่งการจัดการศึกษานั้นต้องมีเท่าเทียมกับนานาประเทศ ซึ่งการจัดการศึกษานั้นมุ่งเน้นการพัฒนาทางคุณลักษณะทางด้านสติปัญญา และทักษะทางสังคมมากกว่าในด้านอื่นๆ ในทางกลับกันไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านสุขภาพร่างกาย ดังนั้นการมีสุขภาพที่ดีนั้นจะเป็นประตูไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะในด้านต่างๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพของเด็ก

4. การเรียนรู้ของเด็ก

จากผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาลเป็นคนช่างสังเกต ตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากคนในชุมชนต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมช่างสังเกต ตั้งคำถาม เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ นั้น คนที่ดูแลเด็กหรือคนใกล้ชิดก็ควรที่จะพาเด็กไปพบเจอสิ่งแปลกใหม่ หรือจัดประสบการณ์ให้กับเด็กโดยการพาไปสถานการณ์ต่างๆ ที่เด็กไม่ค่อยได้พบเจอ สิ่งเหล่านั้นจะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่อยากรู้ อยากรู้อถาม ว่าสิ่งต่างๆ เหล่านั้นคืออะไร และผู้ใหญ่เองที่ควรจะให้คำอธิบายกับเด็ก ควรสนใจในคำถามของเด็ก ตอบคำถามเด็กในสิ่งที่เรารู้และตอบได้ ถ้าสิ่งไหนที่เราไม่รู้เราก็ควรให้เด็กร่วมสังเกตไปกับเรา หรือให้เด็กจดจำแล้วไว้ไปหาคำตอบกันในภายหลัง ดังนั้นผู้ใกล้ชิดเด็กไม่ควรจะแสดงพฤติกรรมที่รำคาญต่อเด็กเมื่อเด็กมีคำถามที่มากมายพลั้งพลูออกมาจากเหตุการณ์ที่เด็กพบเจอ เพราะคุณแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นออกมา เด็กจะไม่กล้าถาม และกลายเป็นไม่สนใจในสิ่งนั้นเลย ซึ่ง ศรีเรือน แก้วกังวาน (2530) ได้กล่าวว่า เด็กก่อนวัยเรียนเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว สนใจและอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะเด็กอายุ 3 - 6 ปี มักได้รับสมญาว่าเป็น “วัยช่างซัก” เพราะเด็กเริ่มมีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น เริ่มรู้จักใช้เหตุผล เริ่มมีความต้องการเป็นของตัวเอง จึงอยากรู้ อยากรู้อเห็น ช่างตั้งคำถาม โน่นอะไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ดังนั้น

Erikson (อ้างถึงในกรมสามัญศึกษา, 2523) ว่า เมื่อเด็กเกิดความสงสัย เด็กจะซักถามบิดามารดาหรือบุคคลใกล้ชิด และการตอบคำถามของบิดามารดาเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้พัฒนาการทางภาษาของเด็กเจริญงอกงามไปสู่จุดสูงสุด บิดามารดาควรเข้าใจพัฒนาการในด้านนี้ และตอบสนองอย่างเต็มใจตรงไปตรงมา ไม่ควรคิดว่าเป็นเรื่องน่ารำคาญแต่ควรที่จะตอบคำถามเด็กอย่างเอาใจใส่ เหมาะกับวัยและสติปัญญาของเขา

ผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเด็กได้สัมผัส และลงมือกระทำในสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Perkins (1999 อ้างถึงใน นภเนตร ธรรมบวร, 2549) ที่มีความเชื่อว่า บุคคลแต่ละคนเป็นผู้สร้างความรู้มากกว่าเป็นผู้รับความรู้จากผู้อื่น ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้จึงมองว่า เด็กหรือผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเรียนรู้ผ่านการสำรวจและลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้ถาม ลงมือ และกระทำ ในสิ่งที่เด็กกำลังเรียนรู้เพื่อช่วยให้เด็กได้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังที่ สายสุรี จุติกุล (2543) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้นต้องเรียนรู้อย่างมีความสุข ไม่ใช่การเรียนรู้ท่ามกลางการจำกัดความเป็นอิสระเสรีของความคิด ท่ามกลางการตำหนิตีเยียน ถูกทำโทษหรือดุด่าอยู่ในกรอบกักขังแม้แต่ร่างกายก็เคลื่อนไหวไม่ได้

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน ที่ความรู้มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อส่งเสริมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นเด็กวัยอนุบาลต้องรู้วิธีที่จะแสวงหาความรู้ และใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งคุณลักษณะของเด็กวัยอนุบาลในต่างประเทศล้วนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น ปัจจุบันประเทศไทยก็เห็นความสำคัญกับการพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับกระแสโลก ซึ่งคุณภาพสำคัญของคนในประเทศ คือการเป็นบุคคลเรียนรู้ ดังนั้นคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ของเด็กจึงต้องมีการปลูกฝัง และพัฒนามาตั้งแต่เยาว์วัย

5. อารมณ์ของเด็ก

จากผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีอารมณ์ร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส การที่เด็กเป็นคนร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส นั้นเกิดจากการที่เด็กมีความสุข สุขุม จันทร์เอม (2541) กล่าวว่า ความร่าเริงหรือความดีใจ เกิดขึ้นกับเด็กที่ได้รับการตอบสนองของความต้องการทันทีและสม่ำเสมอ มักจะเป็นเด็กที่มีอารมณ์แจ่มใส ร่าเริง หัวเราะและยิ้มแย้มง่าย ซึ่งการที่เด็กจะมีอารมณ์ดี ร่าเริง ยิ้มแย้มนั้นหมายถึงเด็กได้รับความรัก ความปลอดภัย การดูแลใส่ใจจากคนรอบๆข้าง ได้เล่นและเรียนรู้ใน

สิ่งที่เด็กชอบ ซึ่งสอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) ที่กล่าวว่า การสร้างพื้นฐานทางด้านจิตใจและอารมณ์เด็กนั้น ควรให้เด็กได้อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และรู้สึกปลอดภัย ให้เด็กได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ และบุคคล เช่น พ่อ แม่ คนรอบข้าง ได้เคลื่อนไหวจับต้องของเล่น ฟังเสียง พูดคุย ฟังเพลง ฟังนิทาน ได้เห็นสัตว์เลี้ยงน่านาชนิด ความสัมพันธ์เหล่านี้ช่วยให้เด็กมีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส เกิดจินตนาการ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพด้วย

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นสิ่งที่คนในสังคมปัจจุบันให้ความสนใจอย่างมาก ผู้ปกครองในยุคปัจจุบันมักจะปรารถนา ให้เด็กวัยอนุบาลเติบโตเป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความเป็นผู้นำอันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในมิติ ต่าง ๆ ในอนาคต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2537) ดังนั้นคุณลักษณะด้านอารมณ์ของเด็กวัยอนุบาลจึงควรให้ความสำคัญกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ไม่เอาแต่ใจตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม อันเป็นที่ต้องการของนานาประเทศ รวมทั้งสังคมไทย

6. คุณธรรม และจริยธรรมในเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนมีความต้องการให้เด็กวัยอนุบาลมีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ซึ่งความรับผิดชอบหรือการมีวินัยในเด็กนั้น คนในชุมชนให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกซึ่งตรงกับลัดดา เหมาะสุวรรณและคณะ (2547) พบว่าวินัยเป็นปัญหาหนึ่งที่ยังเป็นจุดอ่อนของเด็กไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชุม เฉลยทรัพย์ (2550) ซึ่งได้สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่าคุณธรรมของเยาวชนไทยที่ควรเร่งสร้างและปลูกฝังเป็นอันดับแรก คือความมีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ถ้าเด็กทำได้ในวัยนี้ก็จะถือว่าเป็นผลดีกับตัวเด็กและจะส่งผลในระยะยาวกับตัวเด็กด้วย ดังนั้นการที่จะให้เด็กเป็นคนที่มีความรับผิดชอบนั้น คนที่ดูแลใกล้ชิดเด็กควรที่จะเอาใจใส่เด็ก กระตุ้น และคอยบอกให้เด็กทำสิ่งที่ป็นหน้าที่ของเด็กที่เด็กต้องทำให้เด็กทำสม่ำเสมอ ทำเป็นเวลา ทำจนเด็กติดเป็นนิสัย ไม่ควรที่จะละเลยให้เด็กทำบ้างบางเวลาทำไปแล้วหยุดไม่让孩子ทำต่อ หรือให้เด็กผัดวันประกันพรุ่ง สิ่งเหล่านี้ที่เด็กต้องทำถ้าเด็กไม่ได้ทำอย่างสม่ำเสมอหรือทำบ้างหยุดบ้าง จะส่งผลให้เด็กรู้สึกว่าสิ่งนั้นไม่จำเป็นกับตัวเด็ก ไม่สำคัญจึงทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ ถ้าเราอยากให้เด็กมีความรับผิดชอบที่ดูแลเด็กหรือคนใกล้ชิดก็ต้องคอยบอก คอยเตือนให้ทำเป็นเวลาและทำอย่างสม่ำเสมอ และวินัยที่ควรปลูกฝัง คือ การมีความรับผิดชอบ ดังนี้

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2548) กล่าวว่า เป็น วินัยในตนเอง ทั้งนี้เพราะวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้ที่มีความสุข ช่วยให้ผู้ที่มีความสุข และเป็นระเบียบเรียบร้อย เด็กจะเกิดความมั่นใจว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ส่งผลให้เด็กสามารถหลีกเลี่ยงการทำผิด หรือ รู้สึกอายต่อการทำผิด ทั้งนี้จากข้อมูลเชิงลึกยังพบว่าคนในชุมชนต้องการให้เด็กวัยอนุบาลเป็นคนมีน้ำใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งวนิดา ขาวมงคล (2546) กล่าวว่า คุณธรรมของสังคมไทยนั้น ความมีน้ำใจ กลายเป็นวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นจากมนุษยชาติอื่นๆแล้ว การมีน้ำใจ คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ซึ่งคุณธรรมในด้านความมีน้ำใจควรจัดเป็นทักษะชีวิตซึ่งเด็กไทยควรได้รับการปลูกฝัง ฝึกฝน และถ่ายทอด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. องค์กรทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลตามความต้องการของชุมชน ไปใช้ในการจัดหลักสูตรในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาล
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กวัยอนุบาล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน
3. องค์กรทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้ความรู้ ครู และผู้ปกครอง เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจของครูอนุบาลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
2. ควรสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลเป็นรายด้าน เช่น ด้านการมีสัมมาคารวะ ด้านการช่วยเหลือตนเอง
3. ควรศึกษาแนวโน้ม และความเป็นไปได้ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษปฐมวัย

4. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในระดับชั้นอื่นๆ ตามความต้องการของคนในชุมชน
5. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในทัศนะของครูและ
ผู้ปกครองแล้วนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้ได้คุณลักษณะที่เหมาะสม
6. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. 2544. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2540. **หลักสูตรก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- กวี วงศ์พัฒน์. 2540. **การพัฒนาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราอาจารย์นิมิตร จิวะสันติการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2544. **ยิ่งกว่าEQ: คู่มือพัฒนาชีวิตให้ลูกน้อย**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546. **คุณลักษณะและภาพอนาคตคนไทยที่พึงประสงค์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2547. **คุณลักษณะสำคัญที่พึงประสงค์ของคนไทยตามแต่ละ ช่วงวัย**. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำคูณสภา.
- โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์. 2543. **ปัญหาสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. 2547. **รายงานการศึกษาคุณภาพที่เป็น มาตรฐานของเด็กไทยที่สังคมต้องการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2542. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. 2543. **การศึกษาปฐมวัย สร้างคน สร้างชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **การเรียนรู้อย่างมีความสุข: สารเคมีใน สมองกับความสุข: พัฒนาสมองและการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: ไชยสิทธิ์การพิมพ์.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. 2541. **แผนปฏิบัติการ พัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2543 และ 2544 ในระยะ แผนพัฒนา เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ และ นฤมล เนียมหอม. 2549. **การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ "ปลุกสมอง: Brain – Base Learning (BBL)" สู่ห้องเรียนปฐมวัย. (อัครา)
- ชนะศึก นิษานนท์. 2544. **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงไทยตามการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ทีศนา เขมมณีและคณะ. 2535. **หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิตีมา เรืองสกุล. 2550. **ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านวัฒนธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นภเนตร ธรรมบวร. 2549. **การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ. 2544. **สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริมล หันหาญ. 2538. **การศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยที่พึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชฤดี รุ่ยใหม่. 2551. **ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก" ดัชชีวัดคุณภาพชุมชน [ออนไลน์]**. แหล่งที่มา: [http://www.songkhlahealth.org/?file=healthplan&obj=forum\(727\)](http://www.songkhlahealth.org/?file=healthplan&obj=forum(727)) [20 มีนาคม 2550]
- ประเวศ วะสี. 2544. **ธรรมชาติหลากหลายการศึกษาหลากหลาย**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์. 2549. **การส่งเสริมการคิดที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองสำหรับเด็กปฐมวัย**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ "ปลุกสมอง: Brain – Base Learning (BBL)" สู่ห้องเรียนปฐมวัย. (อัครา)

- พงศิจิต ชิตพงศ์. 2550. ประวัติการจัดการศึกษาท้องถิ่น. **วารสารท้องถิ่นไทย 2** (กันยายน): 57-60.
- พิทยภรณ์ มานะจตุ. 2549. **การจัดและบริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย**. เชียงใหม่: แพร่วารพิมพ์.
- พิมพ์พรรณ ศรีสวัสดิ์. 2534. **การศึกษาแนวการตอบคำถามของผู้ปกครองต่อคำถามของเด็กก่อนวัยเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต). 2543. **ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต). 2545. **พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทยฯ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพฑูริย์ ลินลารัตน์ และคณะ. 2550. **คุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ (4ร.)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาดไทย, กระทรวง. กรมการปกครอง. 2545. **คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: อสารักษาดินแดง.
- มหาดไทย, กระทรวง. กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2547. **มาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.).
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539. **เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดประสบการณ์ทางปฐมวัยศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม็ค.
- รัชนิวรรณ ตั้งภักดี. 2548. **การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สอนออนไลน์ในระดับอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐดาว พิศาลพงศ์. 2549. **การพัฒนาจริยธรรมและความฉลาดทางอารมณ์เริ่มที่เด็กปฐมวัย**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- ลัดดา เหมาะสุวรรณและคณะ. 2547. **เด็กไทยวันนี้เป็นอยู่อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร: ลิมบราเดอร์สการพิมพ์.
- วนิดา ขาวมงคล. 2546. **หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสอาน. 2549. **อนาคตการศึกษาไทยใน 1 ปีข้างหน้า**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (อัดสำเนา)
- วิชาการ, กรม. 2539. **การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2531. **ทางเลือกของปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. 2547. **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2527. **การประถมศึกษาเพื่อทวยราษฎร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. 2546. **การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สมพงษ์ จิตระดับ. 2539. **ทางเลือกสังคมไทยในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาดี เหมือนมงคลกุล. 253-. **แนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทยในปี พุทธศักราช 2544**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. 2550. **วิกฤต!!!...เยาวชนไทยไร้คุณธรรม ใครช่วยแก้?**. วิทยากรย์ 6 (เมษายน): 70-72.
- สุชา จันทร์เอม. 2543. **จิตวิทยาเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. 2541. **ปัญหาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภัทรา คงเรือง. 2549. **การเรียนรู้ของครูและเด็กวัยอนุบาล: กรณีศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพันธ์วีดี ไวยรูป. 2549. **การพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (อัดสำเนา)
- สุนน อมรวีวัฒน์. 2546. **วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

- สุวิมล ว่องวาณิช และคนอื่นๆ. 2549. **โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็ก และเยาวชนไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2540. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อ กระบวนการคิด**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์.
- สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. กรมการปกครอง. 2545. **คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสาสมัครชาตินิแดน.
- อรพรรณ บุตรกัตัญญ. 2542. **การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับหารปฏิบัติ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารมณี สุวรรณपाल. 2537. **การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อุทุมพร พลายอินทร์. 2542. **การศึกษาการจัดการชั้นเรียนของครูอนุบาลใน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร ตรังคสมบัติ. 2548. **สร้างวินัยให้ลูกคุณ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. ชนตำการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

- Alvestad, M., and Samueleson, I., P. 2008. **A Comparison of the National Preschool Curricula in Norway and Sweden**. [online]. Available from: <http://ecrp.uiuc.edu/alvestad.html> [2008, May 14]
- Ministry of Education. **Hand, Food and Mouth Disease (HFMD)**. [online]. Available from: <http://www.moe.gov.sg/education/preschool>.
- Neuman, S. B., and Roskos, K. 2005. The state of state pre- kindergarten standards. **Early Childhood Research Quarterly** 20: 125 -145.
- Regional Educational Laboratory Midwest. 2004. **Twenty – First Century Skills**. [online]. Available from: <http://www.metiri.com/21st%20Century%20Skills/PDFtwentyfirst%20century%20skills.pdf> [2008, October 22]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. น้อยศรี เคท	อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร.อัจฉรา วงษ์เอก	ผู้อำนวยการส่วนการบริหารงานบุคคลทาง
การศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย
3. คุณวรรณศรี ปัญญาประชุม	ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลเมืองอำนาจเจริญ

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล (สำหรับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)
2. แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล (สำหรับผู้ปกครอง)

**แบบสอบถาม (สำหรับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)
ความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล
2. การตอบแบบสอบถามนี้ไม่ต้องลงนามผู้ตอบ คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของท่านแต่อย่างใด ข้อมูลที่ได้นี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางวิชาการเท่านั้น
3. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทุกตอน เพราะคำตอบของท่านจะมีประโยชน์และมีคุณค่าเป็นอย่างมากต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล เพื่อนำไปใช้ในการสร้างหลักสูตรเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาล ให้มีความพร้อมทุกด้าน

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่เสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน
เพื่อตอบแบบสอบถามฉบับนี้

นางสาวทิพวรรณ วรรณภักดี
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรุณาส่งคืนผู้วิจัย โดยใส่ซองที่แนบมากับแบบสอบถามฉบับนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() 20 – 25 ปี () 26 – 30 ปี
 () 31 – 35 ปี () 36 – 40 ปี
 () 41 – 45 ปี () 46 – 50 ปี
 () มากกว่า 50 ปี

3. สถานภาพ

() โสด () แต่งงาน
 () หม้าย () อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านมีบุตรหรือไม่

() มี () ไม่มี
 () กำลังตั้งครรภ์ () อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ท่านสำเร็จการศึกษาสูงสุด

() จบประถมศึกษา () จบมัธยมศึกษาปีที่ 3
 () จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 () อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
 () ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า () สูงกว่าปริญญาตรี
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. อาชีพปัจจุบันของท่าน

() รับราชการ , รัฐวิสาหกิจ () ค้าขาย
 () พนักงานเอกชน () รับจ้าง
 () เกษตรกร () อื่นๆโปรดระบุ.....

7. ท่านเกิดและเติบโตหรือมีภูมิลำเนาในชุมชน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ท่านทำงานอยู่ในปัจจุบันหรือไม่

() ใช่ () ไม่ใช่

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล

คำชี้แจง โปรดเรียงลำดับความต้องการของท่านเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล จากมากไปหาน้อย (1 – 8) ดังนี้

ถ้าท่านใส่ **หมายเลข 1**หน้าข้อใดแสดงว่าท่านต้องการให้เด็กมีลักษณะตามข้อความนั้นมากที่สุด

ถ้าท่านใส่ **หมายเลข 2** หน้าข้อใดแสดงว่าท่านต้องการให้เด็กมีลักษณะตามข้อความนั้นเป็น

อันดับรองลงมา ใส่หมายเลขเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อยจนกระทั่งถึง

หมายเลข 8 แสดงว่าท่านต้องการน้อยที่สุด (โดยหมายเลขห้ามซ้ำกัน) และโปรดระบุ

ข้อความเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาลในช่องอื่น ๆตามที่ท่าน

ต้องการ **โปรดทำให้ครบทั้ง 7 ด้าน**

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

ระดับความต้องการ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

ก. ด้านวินัยในตนเอง

.....6.....

ก.1 ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

.....2.....

ก.2 ไม่แสดงความก้าวร้าวต่อคนอื่น

.....1.....

ก.3 ทำตามกฎ กติกา

.....5.....

ก.4 เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่

.....8.....

ก.5 เข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง

.....4.....

ก.6 ทำงานเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด

.....7.....

ก.7 เก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย

.....3.....

ก.8 ไม่ทำลายข้าวของผู้อื่น

อื่นๆ (โปรดระบุ).....อยาก让孩子ทำงานให้เสร็จก่อนจึงจะไปเล่นของเล่น.....

ระดับความต้องการ**คุณลักษณะที่พึงประสงค์****1. ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพทางกาย**

- 1.1 การเคลื่อนไหวและการทรงตัวของร่างกายอย่างคล่องแคล่วและสมดุล
- 1.2 ใช้มือกระทำสิ่งต่างๆได้อย่างสัมพันธ์สอดคล้อง
- 1.3 การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
- 1.4 การมีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 1.5 การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์
- 1.6 การดูแลความสะอาดร่างกายของตนจนเป็นนิสัย เช่น การล้างมือก่อน
รับประทานอาหาร การอาบน้ำ แปรงฟันทุกวัน
- 1.7 ดูแลสุขภาพของตนด้วยการนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ
- 1.8 รู้จักระมัดระวังตน และรักษาความปลอดภัยในการทำกิจกรรมต่างๆ

อื่นๆ(โปรดระบุ).....

ระดับความต้องการ**คุณลักษณะที่พึงประสงค์****2. ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์**

- 2.1 ร่าเริง ยิ้มแย้ม และทักทายเมื่อพบเจอผู้ที่รู้จัก
- 2.2 การแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์
- 2.3 ไม่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่คิดอาฆาตใคร
- 2.4 เป็นมิตรกับบุคคลและสิ่งต่างๆรอบตัว
- 2.5 การพึงพอใจ ชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเอง และ
ผู้อื่น
- 2.6 การสนใจ ชื่นชมและมีความสุขกับการทำงานศิลปะ เพลง ดนตรี
และการเคลื่อนไหว
- 2.7 มีความเชื่อมั่นในตนเองขณะทำกิจกรรมต่างๆ
- 2.8 การมีความสุขในการทำกิจกรรมต่างๆ

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ระดับความต้องการ **คุณลักษณะที่พึงประสงค์**

- 3. ด้านทักษะในการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคม
- 3.1 การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง
- 3.2 การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์แปลกใหม่
- 3.3 การบอกหรือสื่อความต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจได้
- 3.4 การปฏิบัติตามคำสั่ง และข้อตกลง
- 3.5 การเสนอตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
- 3.6 สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และผู้ตามได้
- 3.7 การฟัง และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 3.8 การเล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....
-
-

ระดับความต้องการ **คุณลักษณะที่พึงประสงค์**

- 4. ด้านการคิดและสติปัญญา
- 4.1 ช่างสังเกต และตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ
- 4.2 พุดจาเป็นเหตุเป็นผล สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้
- 4.3 มีความสามารถในการเปรียบเทียบ จำแนก และการลำดับ
เหตุการณ
- 4.4 มีความสามารถในการอ่าน เขียน ได้เหมาะสมกับวัย
- 4.5 มีความรู้ภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่นๆ
- 4.6 มีความพยายามในการหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 4.7 การเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆมาใช้ในชีวิตประจำวัน
- 4.8 การใช้เทคโนโลยีอย่างง่ายได้เหมาะสมกับวัย เช่น
การใช้สก็อต เทป การใช้แม็ก การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าบางชนิด
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....
-
-

ระดับความต้องการ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์
	5. ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
.....	5.1 แสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากรอง โดยการฟัง การมอง การถาม จับต้อง และลงมือกระทำ
.....	5.2 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การฟังเรื่องราวจากผู้อื่น การอ่านหนังสือ การฟังข่าว ฯลฯ
.....	5.3 แสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ตามวัย
.....	5.4 จดจ่อ และมุ่งมั่นในการทำงานจนสำเร็จ
.....	5.5 วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ
.....	5.6 สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น และแปลกใหม่
.....	5.7 อดทนและไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค
.....	5.8 ชอบแข่งขันในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำงาน การเล่น อื่นๆ (โปรดระบุ).....
.....
.....

ระดับความต้องการ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์
	6. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม
.....	6.1 การไม่หยิบขโมย ของคนอื่นมาใช้ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าของ
.....	6.2 มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่
.....	6.3 การไม่รังแกเพื่อน สัตว์ หรือคนที่อ่อนแอกว่า
.....	6.4 รู้จักการรอคอย ตามลำดับก่อนหลัง
.....	6.5 การใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้หมดก่อน จึงจะใช้ของอันใหม่
.....	6.6 การแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นอย่างเต็มใจ
.....	6.7 การรู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ และครู ทำงานตามความสามารถของตน
.....	6.8 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การขีดเขียนวาดภาพ การ ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน ช่วยเลี้ยงน้อง อื่นๆ (โปรดระบุ).....
.....
.....

<u>ระดับความต้องการ</u>	<u>คุณลักษณะที่พึงประสงค์</u>
	7. ด้านวัฒนธรรมและประเพณี
.....	7.1 การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ เช่น การพุดจา การไหว้ การปฏิบัติตัวต่อผู้อาวุโส
.....	7.2 การใช้ภาษาไทยและภาษาถิ่นได้ถูกกาลเทศะและตามสถานการณ์
.....	7.3 การซาบซึ้งและมีส่วนร่วมในประเพณีท้องถิ่น
.....	7.4 มีกิริยามารยาทเรียบร้อย
.....	7.5 การรักและเคารพต่อธรรมชาติ เช่น การไม่เหยียบย่ำต้นกล้า ไม่เล่นทำลายสิ่งมีชีวิตแบบไร้เหตุผล
.....	7.6 ชื่นชอบและสนุกสนานกับการละเล่นท้องถิ่น
.....	7.7 สนใจและเรียนรู้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น
.....	7.8 ดูแลและรักษาสมบัติของสาธารณะ
อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
.....	
.....	

แบบสัมภาษณ์
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล (สำหรับผู้ปกครอง)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

เพศ.....อายุ.....

สถานภาพ.....มีบุตรกี่คน.....

ระดับการศึกษา.....

อาชีพปัจจุบัน..... ภูมิลำเนา.....

1. ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพทางกาย

- 1.1 ท่านพอใจกับสุขภาพร่างกายของเด็กวัยอนุบาลมากน้อยในตอนนี้น้อยแค่ไหน
- 1.2 ท่านคาดหวังและอยากให้เด็กมีสุขภาพร่างกายเป็นอย่างไร
- 1.3 ท่านอยากให้เด็กดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองอย่างไรบ้าง

2. ด้านสุขภาพจิต และอารมณ์

- 2.1 ท่านเคยสังเกตอารมณ์นิสัยของเด็กวัยอนุบาลบ้างหรือไม่
- 2.2 ท่านอยากให้เด็กวัยอนุบาลมีอารมณ์ และมีนิสัยอย่างไร

3. ด้านทักษะในการดำเนินชีวิต และทักษะทางสังคม

- 3.1 ท่านคิดว่าตอนนี้สังคมในชุมชนของท่านมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง
- 3.2 ท่านอยากให้เด็กวัยอนุบาลรู้และทำอะไรได้บ้างในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน
- 3.3 ท่านอยากเตือน และสอนเด็กในเรื่องอะไรบ้างในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน

4. ด้านการคิดและสติปัญญา

- 4.1 ท่านคิดเด็กวัยอนุบาลพร้อมกับการเรียนหนังสือหรือยัง
- 4.2 ท่านอยากให้เด็กวัยอนุบาลเรียนหนังสือเป็นอย่างไร
- 4.3 ท่านอยากให้เด็กวัยอนุบาลมีความรู้ และเรียนรู้ในเรื่องอะไรบ้าง

5. ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

- 5.1 ท่านอยากเห็นเด็กเวลาอยู่ในห้องเรียน เรียนรู้อย่างไร
- 5.2 ท่านอยากให้เด็กวัยอนุบาลทำงาน หรือทำกิจกรรมต่างๆออกมาในลักษณะไหน แล้วงานต้องออกมาดีอย่างน้อยแค่ไหน

6. ด้านคุณธรรม และจริยธรรม

6.1 ท่านอยากให้เด็กวัยอนุบาลปฏิบัติตัวอย่างไรกับผู้อื่น รอบๆตัวเด็ก

6.2 ท่านคาดหวังให้เด็กวัยอนุบาลมีคุณธรรม และจริยธรรมในเรื่องอะไรบ้าง

7. ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

7.1 ท่านอยากให้เด็กวัยอนุบาลเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีของชุมชนในเรื่องอะไรบ้าง

7.2 ท่านคิดว่าวัฒนธรรม และประเพณีอะไรที่อยากให้เด็กวัยอนุบาลปฏิบัติตามและรักษาไว้

7.3 ท่านอยากให้เด็กวัยอนุบาลช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไรบ้าง

8. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของเด็กที่ท่านต้องการในด้านไหนอีกหรือไม่

9. เกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆที่กล่าวมา ถ้าท่านต้องการจะเน้นพัฒนาเด็ก ท่านต้องการเน้นในเรื่องไหนมากที่สุด

ภาคผนวก ค

รายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างประชากร

รายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างประชากร

ภาค	จังหวัด	รายชื่อศูนย์ฯ	หัวหน้าศูนย์ฯ	ผู้ดูแลเด็ก	ผู้ปกครองเด็ก	ผู้นำชุมชน
เหนือ	พิษณุโลก	1. ศูนย์ฯท่าทอง	1	1	2	-
		2. ศูนย์ฯวังส้มซ่า	1	1	2	-
		3. ศูนย์ฯบ้านกว้าง	1	1	2	-
		4. ศูนย์ฯนครพิษณุโลก	1	1	9	3
		5. ศูนย์ฯวัดบ้านใหม่	1	1	2	-
		6. ศูนย์ฯวัดบางทราย	1	1	2	-
		7. ศูนย์ฯวัดยาง	1	1	2	-
	แพร่	8. ศูนย์ฯแม่หลายกาซ้อง	1	1	2	-
		9. ศูนย์ฯวัดบ้านถิ่น	1	1	2	-
		10. ศูนย์ฯน้ำโค้ง	1	1	2	-
		11. ศูนย์ฯมหาโพธิ์	1	1	2	-
		12. ศูนย์ฯวังหงส์	1	1	2	-
		13. ศูนย์ฯสวนเขื่อน	1	1	2	-
		14. ศูนย์ฯปทุม	1	1	2	-
		15. ศูนย์ฯวัดร่องฟาง	1	1	2	-
		16. ศูนย์ฯวัดป่าแดง	1	1	2	-
		17. ศูนย์ฯวัดทุ่งโฮ้งเหนือ	1	1	2	-
กำแพงเพชร	18. ศูนย์ฯบ้านใหม่สุวรรณภูมิ	1	1	2	-	
	19. ศูนย์ฯบ้านโคกเหนือ	1	1	2	-	
	20. ศูนย์ฯวัดบ่อสามแสน	1	1	2	-	
ตาก	21. ศูนย์ฯตลุกกลางทุ่ง	1	1	2	-	
	22. ศูนย์ฯโป่งแดง	1	1	2	-	
	23. ศูนย์ฯไม้งาม	1	1	2	-	
	24. ศูนย์ฯหนองร่ม	1	1	2	-	
	25. ศูนย์ฯบ้านหนองเสือ	1	1	2	-	
	26. ศูนย์ฯทต.วังเจ้า	1	1	2	-	
กลาง	นนทบุรี	27. ศูนย์ฯชุมชนวัดไทรม้า	1	1	2	-
		28. ศูนย์ฯวัดเฉลิมพระเกียรติ	1	1	2	-

รายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างประชากร (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	รายชื่อศูนย์ฯ	หัวหน้าศูนย์ฯ	ผู้ดูแลเด็ก	ผู้ปกครองเด็ก	ผู้นำชุมชน
กลาง	สมุทรปราการ	29. ศูนย์ฯคลองมหาหงส์	1	1	2	-
		30. ศูนย์ฯลำโรงเหนือ	1	1	9	3
ชลบุรี		31. ศูนย์ฯเสวนมะพร้าว	1	1	2	-
		32. ศูนย์ฯอนุบาลวัดคู่ตะเภา	1	1	2	-
		33. ศูนย์ฯวัดราษฎร์ศรัทธา	1	1	2	-
		34. ศูนย์ฯบ้านห้วยกะปิ	1	1	2	-
		35. ศูนย์ฯบ้านท้องคู้ง	1	1	2	-
		36. ศูนย์ฯบ้านห้วยกะปิ	1	1	2	-
อ่างทอง		37. ศูนย์ฯท้องคู้งหมู่ 4	1	1	2	-
		38. ศูนย์ฯวัดลิ้นทอง	1	1	2	-
		39. ศูนย์ฯวัดมหาธาตุไทย	1	1	2	-
		40. ศูนย์ฯบ้านน้ำผึ้ง	1	1	2	-
		41. ศูนย์ฯวัดอรัญญิกาวาส	1	1	2	-
		42. ศูนย์ฯวัดบ้านอิฐ	1	1	2	-
สุพรรณบุรี		43. ศูนย์ฯวัดพระนอน	1	1	2	-
		44. ศูนย์ฯดอนกุ่มทิพย์	1	1	2	-
		45. ศูนย์ฯคู่งยา	1	1	2	-
		46. ศูนย์ฯหัวไม้ซุง	1	1	2	-
		47. ศูนย์ฯดอนมะสังข์	1	1	2	-
		48. ศูนย์ฯลาดตาล	1	1	2	-
		49. ศูนย์ฯสุวรรณประภัสสร	1	1	2	-
		50. ศูนย์ฯรางกระทุ่ม	1	1	2	-
		51. ศูนย์ฯวัดสกุณบั๊กชี	1	1	2	-
		52. ศูนย์ฯอนุบาลศรีประจันต์ 1	1	1	2	-
ราชบุรี		53. ศูนย์ฯเทศบาลตำบลหลักเมือง 1	1	1	2	-
		54. ศูนย์ฯหนองกระทุ่ม	1	1	2	-
		55. ศูนย์ฯเล็กคู้งน้ำวน	1	1	2	-
ตะวันออก	นครราชสีมา	56. ศูนย์ฯหนองสองห้อง	1	1	2	-
เจียงเหนือ		57. ศูนย์ฯวัดสะแก	1	1	2	-

รายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างประชากร (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	รายชื่อศูนย์ฯ	หัวหน้าศูนย์ฯ	ผู้ดูแลเด็ก	ผู้ปกครองเด็ก	ผู้นำชุมชน
ตะวันออกเฉียงเหนือ	อุบลราชธานี	58. ศูนย์ฯหนองหว้า	1	1	2	-
		59. ศูนย์ฯด้ามพร้า	1	1	2	-
		60. ศูนย์ฯประจำตำบล	1	1	2	-
		61. ศูนย์ฯวัดมหาวนาราม	1	1	2	-
		62. ศูนย์ฯวัดใต้เทิง	1	1	2	-
		63. ศูนย์ฯวัดดอนนกชุม	1	1	2	-
อุดรธานี	อุดรธานี	64. ศูนย์ฯบ้านดงเจริญ	1	1	2	-
		65. ศูนย์ฯบ้านหนองโพน	1	1	2	-
		66. ศูนย์ฯวัดธาตุสว่างโนนยาง 1	1	1	2	-
		67. ศูนย์ฯวัดป่าโนนแควโนนแคน 1	1	1	2	-
		68. ศูนย์ฯวัดศรีเมืองคุณ	1	1	2	-
		69. ศูนย์ฯบ้านเหล่า	1	1	2	-
		70. ศูนย์ฯบ้านเม่น	1	1	2	-
		71. ศูนย์ฯโนนงาม	1	1	2	-
		72. ศูนย์ฯกั้งคำ	1	1	2	-
		73. ศูนย์ฯผ่านศึก4	1	1	2	-
		74. ศูนย์ฯสามพร้าว	1	1	2	-
		75. ศูนย์ฯหนองไผ่	1	1	2	-
		76. ศูนย์ฯวัดบุญศรีสว่าง	1	1	2	-
		77. ศูนย์ฯวัดโพธิ์วารม	1	1	2	-
78. ศูนย์ฯวัดสังคาว	1	1	2	-		
79. ศูนย์ฯวัดศรีจันทาราม	1	1	2	-		
80. ศูนย์ฯวัดอัมพวัน	1	1	2	-		
ขอนแก่น	ขอนแก่น	81. ศูนย์ฯเล็กม่วง	1	1	2	-
		82. ศูนย์ฯเหล่านาดี	1	1	2	-
		83. ศูนย์ฯบ้านฝื่อ	1	1	2	-
		84. ศูนย์ฯโนนรัง	1	1	2	-
		85. ศูนย์ฯโคกนางามปลาเทียม 1	1	1	2	-
		86. ศูนย์ฯวัดโพธิ์ศรี	1	1	2	-
		87. ศูนย์ฯสามเหลี่ยม	1	1	9	3

รายชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นตัวอย่างประชากร (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	รายชื่อศูนย์ฯ	หัวหน้าศูนย์ฯ	ผู้ดูแลเด็ก	ผู้ปกครองเด็ก	ผู้นำชุมชน
ตะวันออกเฉียงเหนือ	มหาสารคาม	88. ศูนย์ฯดอนตูม	1	1	2	-
		89. ศูนย์ฯดอนหว้าน	1	1	2	-
		90. ศูนย์ฯหนองโน	1	1	2	-
ใต้	สงขลา	91. ศูนย์ฯแหลมอุทิศ	1	1	2	-
		92. ศูนย์ฯวัดบางตาน	1	1	2	-
		93. ศูนย์ฯมีสยิตบ้านดอนขี้เหล็ก 1	1	1	2	-
		94. ศูนย์ฯมีสยิตฮีดายะห์	1	1	2	-
	ระนอง	95. ศูนย์ฯทุ่งหวาง	1	1	2	-
		96. ศูนย์ฯบางกลาง	1	1	2	-
		97. ศูนย์ฯหาดส้มแป้น	1	1	2	-
	นครศรีธรรมราช	98. ศูนย์ฯบ้านคลองลาว	1	1	9	3
		99. ศูนย์ฯวัดควนวิเศษ	1	1	2	-
	ชุมพร	100. ศูนย์ฯสามเหลี่ยม	1	1	2	-
101. ศูนย์ฯท่ามะปริง		1	1	2	-	
102. ศูนย์ฯหาดภาวราดรภาพ 1		1	1	2	-	
103. ศูนย์ฯช่องบ้านมา		1	1	2	-	
104. ศูนย์ฯบ้านวังทอง		1	1	2	-	
รวมกลุ่มตัวอย่าง		104	104	104	236	12

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวทิพวรรณ วรรณภักดี เกิดเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2526 ที่จังหวัดมหาสารคาม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในปีการศึกษา 2548 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยี การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549